

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ

Α' Λυκείου

**Κριτήρια Αξιολόγησης
ανά Ενότητα με Απαντήσεις**

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ

Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κριτήρια Αξιολόγησης με Απαντήσεις

Βασιλική Λυμπεροπούλου

2016

Έκδοση ταχειολα

Αντί προλόγου

Το βιβλίο αυτό αποτελεί βοήθημα της Πολιτικής Παιδείας Α΄ Λυκείου. Περιλαμβάνει Κριτήρια Αξιολόγησης για κάθε ενότητα καθώς και τις απαντήσεις τους.

Η συγγραφέας

Το παρόν βιβλίο «Πολιτική Παιδεία Α΄ Λυκείου: Κριτήρια Αξιολόγησης με Απαντήσεις» έκδοσης **taexeiola**, είναι ελεύθερο προς ανάγνωση από την ιστοσελίδα taexeiola αλλά και άλλους διαδικτυακούς τόπους. Επιτρέπεται το κατέβασμα και η εκτύπωση του βιβλίου για προσωπική χρήση. Σε καμία περίπτωση και με κανένα τρόπο δεν επιτρέπεται η πώλησή του.

Ο εκδότης

2016 taexeiola

Έκδοση: taexeiola

e-mail: taexeiola@gmail.com

Δείτε ακόμα:

Βοηθήματα Πολιτικής Παιδείας Α' Λυκείου

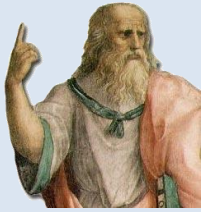

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦ. 1: Η κοινωνία η πολιτεία και η οικονομία.....	6
ΚΕΦ. 2: Η κοινωνία	19
ΚΕΦ. 3: Θεσμοί και αξίες της ελληνικής κοινωνίας.....	31
ΚΕΦ. 4: Η Οικονομία.....	49
ΚΕΦ. 5: Η πολιτεία – Η πολιτική κοινότητα.....	60
ΚΕΦ. 6: Κοινωνικοποίηση και πολιτικοποίηση.....	74
ΚΕΦ. 7: Ο ελεύθερος υπεύθυνος και ενεργός πολίτης	87
ΚΕΦ. 8: Η λήψη αποφάσεων	99
ΚΕΦ. 9: Αειφόρος ανάπτυξη	111
ΚΕΦ. 10: Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία	121
ΚΕΦ. 11: Το χρήμα και οι τράπεζες	135
ΚΕΦ. 12: Μετανάστευση	147
ΚΕΦ. 13: Κοινωνικά προβλήματα	159

ΚΕΦ. 1:

Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΚΑΙ Η
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΚΕΦ. 1: Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

1^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Δίπλα σε κάθε πρόταση, να σημειώσετε Σ, αν είναι σωστή ή Λ, αν είναι λανθασμένη.

Η κοινωνία είναι ένα ενιαίο και ομοιογενές σύνολο ανθρώπων.

☐

Ένα σημαντικό ερώτημα είναι αν προϋπάρχει ο άνθρωπος ή η κοινωνία.

☐

Η συμμετοχή στα κοινά είναι δικαίωμα και υποχρέωση κάθε πολίτη.

☐

Η έννοια «πολίτης» μπορεί να θεωρηθεί τιμητικό αξίωμα.

☐

Η πολιτική έχει σκοπό να εξουσιάζει και να εξυπηρετεί συμφέροντα.

☐

Σήμερα, κάθε υποψήφιος πολιτικός περνά μια δοκιμασία για να αποδείξει αν είναι κατάλληλος για τη θέση.

☐

Για να γίνει κάποιος πολιτικός, αρκεί να είναι ικανός ρήτορας.

☐

Η οικονομία σήμερα κυριαρχεί της πολιτικής.

☐

Η εφεύρεση του χρήματος διέκρινε το εμπόριο και τις συναλλαγές.

☐

2. Να αντιστοιχίσετε τις φράσεις με τα ονόματα εκείνων στους οποίους ανήκουν.

Πλάτωνας •	• Ο άνθρωπος είναι ζώον πολιτικόν
Αγάθωνας •	• Η πόλη μας είναι σχολείο της Ελλάδας
Αριστοτέλης •	• Πρέπει να κυβερνούν οι άριστοι
Περικλής •	• Ο πολιτικός δεν πρέπει να λησμονεί
τρία πράγματα: ότι κυβερνά ανθρώ-
πους, ότι κυβερνά σύμφωνα με τους νό-
μους, ότι δεν κυβερνά για πάντα

3. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά στοιχεία της κοινωνίας;

4. α. Ποιο είναι το επίτευγμα της ελληνικής πόλης;

β. Οι Αθηναίοι όταν γίνονταν 18 ετών παρουσιάζονταν στην Εκκλησία του Δήμου στην Πνύκα και έδιναν τον παρακάτω όρκο:

«Δεν θα ατιμάσω αυτά τα ιερά όπλα· δεν θα εγκαταλείψω το σύντροφό μου στη μάχη· θα πολεμήσω για τους θεούς μου και για την εστία μου, μόνος ή μαζί με άλλους. Δεν θα επιτρέψω να μικρύνει η πατρίδα, αλλά θα την αφήσω πιο μεγάλη και πιο δυνατή από ό,τι την παρέλαβα. Θα υπακούσω στις διαταγές που θα μου δώσει η σωφροσύνη των αρχόντων. Θα συμμορφωθώ με τους νόμους που ισχύουν και με αυτούς που θα ψηφίσει ο λαός με κοινή συμφωνία· εάν κάποιος θελήσει να ανατρέψει αυτούς τους νόμους ή να μην υπακούσει σε αυτούς, δεν θα το ανεχθώ, αλλά θα πολεμήσω για αυτούς, μόνος ή μαζί με άλλους. Θα σεβαστώ τις λατρείες των πατέρων μου.»

(Στοβαίος, Ανθολόγιον)

Ποια ήταν η σημασία του όρκου του πολίτη;

5. Σχολιάστε τη φράση: «Ο άνθρωπος χωρίς αξίες είναι ένα άγριο on».

6. α. Ποια είναι τα προσόντα ενός ηγέτη;

β. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του ποιοτικού πολιτικού λόγου; Ποια είναι η σημασία της ύπαρξης «αντιλόγου» στο δημοκρατικό πολίτευμα;

7. Θα ήταν καλό αν η πολιτική κυριαρχούσε στην οικονομία;

ΚΕΦ 1 - Απαντήσεις
1^ο Κριτήριο Αξιολόγησης

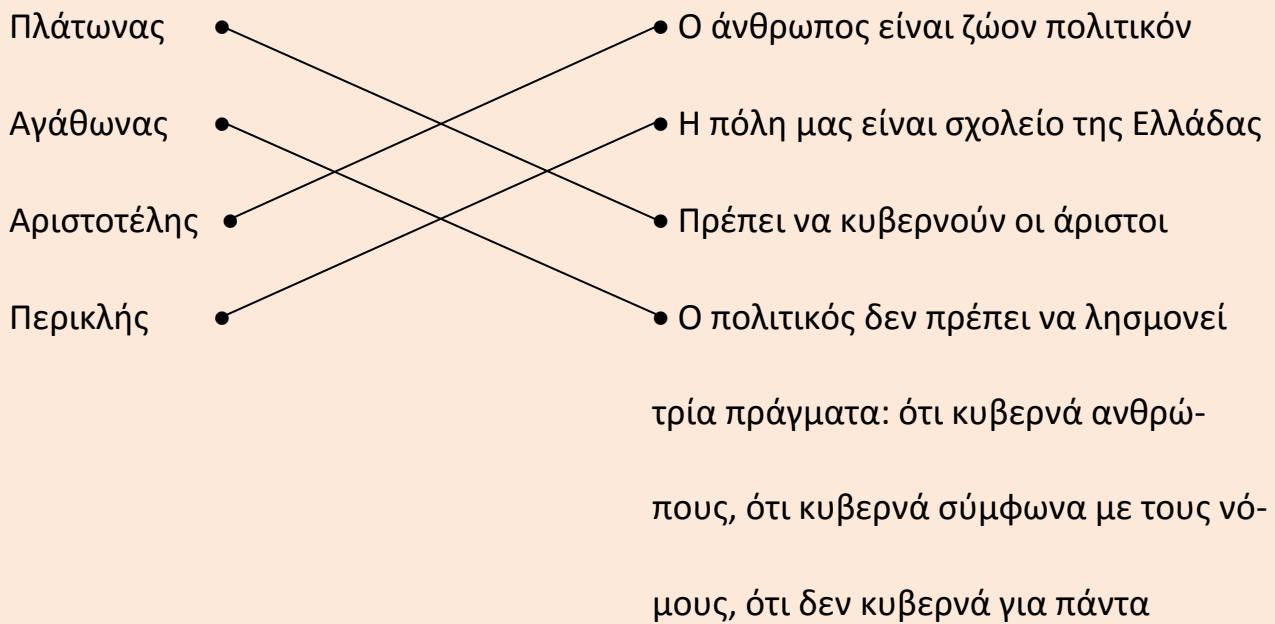
1. Δίπλα σε κάθε πρόταση, να σημειώσετε Σ, αν είναι σωστή ή Λ, αν είναι λανθασμένη.

Προτεινόμενη Απάντηση:

Η κοινωνία είναι ένα ενιαίο και ομοιογενές σύνολο ανθρώπων.	Λ
Ένα σημαντικό ερώτημα είναι αν προϋπάρχει ο άνθρωπος ή η κοινωνία.	Λ
Η συμμετοχή στα κοινά είναι δικαίωμα και υποχρέωση κάθε πολίτη.	Σ
Η έννοια «πολίτης» μπορεί να θεωρηθεί τιμητικό αξίωμα.	Σ
Η πολιτική έχει σκοπό να εξουσιάζει και να εξυπηρετεί συμφέροντα.	Λ
Σήμερα, κάθε υποψήφιος πολιτικός περνά μια δοκιμασία για να αποδείξει αν είναι κατάλληλος για τη θέση.	Λ
Για να γίνει κάποιος πολιτικός, αρκεί να είναι ικανός ρήτορας.	Λ
Η οικονομία σήμερα κυριαρχεί της πολιτικής.	Σ
Η εφεύρεση του χρήματος διευκόλυνε το εμπόριο και τις συναλλαγές.	Σ

2. Να αντιστοιχίσετε τις φράσεις με τα ονόματα εκείνων στους οποίους ανήκουν.

Προτεινόμενη Απάντηση:

3. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά στοιχεία της κοινωνίας;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Κοινωνία είναι σύνολο ανθρώπων που έχει τα εξής χαρακτηριστικά:

- **Οργάνωση:** Η κοινωνία δεν είναι τυχαίο σύνολο ανθρώπων. Τα μέλη της συνδέονται με σχέσεις, οι οποίες ρυθμίζονται από τους νόμους, δηλαδή άγραφους και γραπτούς κανόνες.
- **Αυτοτέλεια:** Η διαφορετικότητα του συνόλου αυτού έγκειται στα όρια και την αυτοτέλεια που διαθέτει. Κάθε τέτοιο σύνολο περιλαμβάνει άλλα υποσύνολα (οικογένεια, ομάδες, τάξεις κτλ.).
- **Διάρκεια:** Η κοινωνία έχει συνέχεια στον χρόνο. Η διάρκειά της δεν εξαρτάται από τη διάρκεια της ζωής των μελών της
- **Ταυτότητα:** Αυτό το σύνολο ανθρώπων έχει ξεχωριστή συλλογική ταυτότητα. Έχει συνείδηση ότι έχει δική του οργάνωση.

4. α. Ποιο είναι το επίτευγμα της ελληνικής πόλης;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Πολλές σύγχρονες αξίες, όπως η δημοκρατία, η ελευθερία, η ισότητα, η δικαιοσύνη, ο ορθός λόγος, ο σεβασμός των νόμων κτλ., είναι δημιούργημα της ελληνικής πόλης – κράτους.

Η ελληνική πόλη πέτυχε την ισορροπία, χωρίς να θυσιάσει τον πολίτη στο βωμό της πόλης, αλλά και χωρίς να υποτάξει την πόλη στην αυθαιρεσία και ιδιοτέλεια του πολίτη. Αποδέχτηκε χωρίς να εξαφανίσει τις διαφορές, έδειξε κατανόηση στην ανθρώπινη φύση για φιλοπρωτία και τη διοχέτευσε, έτσι ώστε αυτή η τάση να υπηρετεί το κοινό καλό. Στην ελληνική πόλη συναντάμε για πρώτη φορά τις έννοιες του πολίτη και της πολιτικής.

Αυτή είναι η πόλη που γέννησε πνεύματα όπως τον Σωκράτη και δημιούργησε έργα, όπως τον Παρθενώνα.

β. Οι Αθηναίοι όταν γίνονταν 18 ετών παρουσιάζονταν στην Εκκλησία του Δήμου στην Πνύκα και έδιναν τον παρακάτω όρκο:

«Δεν θα ατιμάσω αυτά τα ιερά όπλα· δεν θα εγκαταλείψω το σύντροφό μου στη μάχη· θα πολεμήσω για τους θεούς μου και για την εστία μου, μόνος ή μαζί με άλλους. Δεν θα επιτρέψω να μικρύνει η πατρίδα, αλλά θα την αφήσω πιο μεγάλη και πιο δυνατή από ό,τι την παρέλαβα. Θα υπακούσω στις διαταγές που θα μου δώσει η σωφροσύνη των αρχόντων. Θα συμμορφωθώ με τους νόμους που ισχύουν και με αυτούς που θα ψηφίσει ο λαός με κοινή συμφωνία· εάν κάποιος θελήσει να ανατρέψει αυτούς τους νόμους ή να μην υπακούσει σε

αυτούς, δεν θα το ανεχθώ, αλλά θα πολεμήσω για αυτούς, μόνος ή μαζί με άλλους. Θα σεβαστώ τις λατρείες των πατέρων μου.»

(Στοβαίος, Ανθολόγιον)

Ποια ήταν η σημασία του όρκου του πολίτη;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Κάθε πολίτης, όταν ενηλικιώνόταν και αποκτούσε πολιτικά δικαιώματα έδινε έναν όρκο, ένα συμβόλαιο δηλαδή που ένωνε την πόλη και τον πολίτη. Σύμφωνα με το παραπάνω κείμενο, ο όρκος περιλαμβάνει όλα τα χαρακτηριστικά του σωστού και συνεπής πολίτη. Δηλαδή, να αγαπά και να προστατεύει την πατρίδα του, να σέβεται και να υπακούει τους νόμους, αλλά και να υπερασπίζεται τα δικαιώματά του. Ο όρκος αυτός ήταν πολύ σημαντικός, καθώς μπορούσε να λειτουργήσει ως κατευθυντήριοι άξονας, ως οδηγός για τους πολίτες, αλλά και να σταθεί εμπόδιο στη διατάραξη της πόλης, επηρεάζοντας τις πεποιθήσεις των πολιτών.

5. Σχολιάστε τη φράση: «Ο άνθρωπος χωρίς αξίες είναι ένα άγριο on».

Προτεινόμενη Απάντηση:

Κάθε άνθρωπος οφείλει να βασίζει τη ζωή του σε αξίες, καθώς οι αξίες αυτές εκφράζουν τις πραγματικές και βαθύτερες ανάγκες κάθε πολίτη. Ο ρόλος τους παρουσιάζεται καταλυτικός, καθώς προσανατολίζουν και – κατά κάποιον τρόπο – καθοδηγούν τους πολίτες και κατά συνέπεια διαμορφώνουν την κοινωνία. Οι πολίτες απολαμβάνουν τα δικαιώματά τους και είναι συνεπείς στις υποχρεώσεις τους. Η γαλήνη και η ηρεμία στην κοινωνία προκύπτουν ως απόρροια της ύπαρξης των αξιών αυτών.

6. α. Ποια είναι τα προσόντα ενός ηγέτη;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Πολλοί είχαν μιλήσει για τα προσόντα του πολιτικού στην αρχαία Ελλάδα. Ο Πλάτωνας υποστήριζε πως πρέπει να κυβερνούν οι άριστοι, καθώς η ανεπάρκεια των πολιτικών αποτελεί πληγή της δημοκρατίας. Η άποψη αυτή καταργεί την άμεση δημοκρατία, καθώς αφαιρεί το δικαίωμα του άρχειν από τους περισσότερους πολίτες, μιας και κατάλληλοι να κυβερνούν θεωρούνται μόνο οι άριστοι.

Οι αρετές και τα προσόντα του πολιτικού σύμφωνα με τον Αριστοτέλη είναι να αγαπάει την πόλη, την πολιτική, το πολίτευμα, τους πολίτες και να γνωρίζει ποιοι νόμοι σώζουν και φθείρουν το πολίτευμα. Πρέπει ακόμη να είναι δίκαιος, ενάρετος, μετριοπαθής, συνετός και ικανός να εκτελεί έργα. Τέλος, οφείλει να επιλέγει εφικτούς σκοπούς και θεμιτά μέσα για να τους πραγματοποιήσει.

Ο Αγάθωνας θεωρούσε ότι ο πολιτικός πρέπει πάντα να θυμάται τρία σημαντικά πράγματα: ότι κυβερνά ανθρώπους, ότι κυβερνά σύμφωνα με τους νόμους και ότι δεν θα κυβερνά για πάντα.

Η ρητορική τέχνη, αλλά και το πολιτικό ήθος αποτελούν επίσης σημαντικά προσόντα για όποιον ασκεί δημόσια αξιώματα.

Κάποιοι πολιτικοί είναι ηγέτες. Ηγέτες θεωρούνται πρόσωπα με πολλά και υψηλού επιπέδου προσόντα. Η οικογένεια, το σχολείο, η κοινωνία, η προσωπική αναζήτηση είναι παράγοντες που καλλιεργούν τα προσόντα αυτά.

Τέτοια προσόντα ενός ηγέτη είναι:

α. Να έχει όραμα. Η διαρκής προσπάθεια υλοποίησης του οράματος, αλλά και η ικανότητα για προσαρμογή, πρωτοβουλία, ορθολογική σκέψη και λήψη

αποφάσεων είναι σημαντικά στοιχεία. Επίσης, η δημιουργική σκέψη, η ανάλυση και η σύνθεση καταστάσεων, η επίλυση προβλημάτων και συγκρούσεων, η ικανότητα λεκτικής και εξωλεκτικής επικοινωνίας αποτελούν σπουδαία στοιχεία για έναν ηγέτη.

β. Ηθικά προσόντα. Τέτοια προσόντα είναι η υπευθυνότητα, η συνεργασία, η εντιμότητα, η κοινωνική ευαισθησία, και γενικά οι πολιτικές αρετές (ελευθερία, δικαιοσύνη, αλληλεγγύη κτλ.).

γ. Γνώσεις, γενικές και ειδικές. Ο πολιτικός οφείλει να γνωρίζει την πολιτική κατάσταση και τις πολιτικές εξελίξεις, τις διεθνείς σχέσεις και τους συσχετισμούς δυνάμεων, την υπάρχουσα οικονομική κατάσταση και τις προβλεπόμενες εξελίξεις, αλλά και διάφορους άλλους τομείς και κλάδους της οικονομίας κτλ.

Γενικά, είναι σημαντικό για έναν ηγέτη να έχει την ικανότητα να συνθέτει διαφορετικές απόψεις και ιδέες, να έχει σφαιρική και συνολική αντίληψη του κόσμου, να εμπνέει τους πολίτες και, επιπλέον, να μετουσιώνει όσα υπόσχεται και δηλώνει σε έργα.

β. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του ποιοτικού πολιτικού λόγου; Ποια είναι η σημασία της ύπαρξης «αντιλόγου» στο δημοκρατικό πολίτευμα;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Βασικό προσόν ενός πολιτικού είναι η ρητορική ικανότητα. Ο πολιτικός χρησιμοποιεί τον προφορικό λόγο ως εργαλείο προκειμένου να αποκτήσει την εξουσία. Ένας ποιοτικός πολιτικός λόγος πρέπει να είναι λιτός και σαφής. Πρέπει να χαρακτηρίζεται από ορθολογική σκέψη και να είναι πειστικός.

Είναι φυσικό οι πολιτικοί να διαφωνούν. Ο αντίλογος αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό στοιχείο της δημοκρατίας. Παρουσιάζεται απαραίτητο υπάρχει πολυφωνία, ώστε να ακούγονται πολλές διαφορετικές απόψεις. Είναι δικαίωμα και ταυτόχρονα υποχρέωση των πολιτών να ενημερώνονται για τις θέσεις και τα προγράμματα των υποψηφίων, ώστε να αποφασίσουν ποιον θα υποστηρίξουν. Ωστόσο, η αντιπαράθεσή των πολιτικών πρέπει να είναι πολιτισμένη, να βασίζεται σε ευγενή ανταγωνισμό και να θέτει ως στόχο το κοινό συμφέρον.

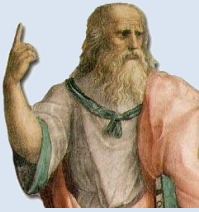
7. Θα ήταν καλό αν η πολιτική κυριαρχούσε στην οικονομία;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Η οικονομία κυριαρχεί επί της πολιτικής. Ως συνέπεια, ο καταναλωτής κυριαρχεί επί του πολίτη. Αυτό καθιστά δύσκολο να υπάρξουν πραγματικές αλλαγές, διότι οι αλλαγές δεν γίνονται από τους καταναλωτές αλλά από τους πολίτες. Πολλοί θεωρούν πως δεν είναι καλό να συμβαίνει αυτό, ωστόσο η πλήρης κυριαρχία της πολιτικής στην οικονομία ή σε όλους τους τομείς της ζωής δεν είναι κάτι θεμιτό. Οι τέχνες, ο αθλητισμός και όλοι οι άλλοι τομείς χρειάζονται ελευθερία, ώστε να αναπτυχθούν και να εξελιχθούν. Η πολιτική δεν πρέπει να ορίζει (ή να περιορίζει) το έργο τους, θέτοντας κριτήρια πολιτικής «ορθότητας». Η πολιτική αυτή οδηγεί στον ολοκληρωτισμό, περιορίζοντας τις ατομικές ελευθερίες.

ΚΕΦ. 2:

Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΚΕΦ. 2: Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ

2^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Να συμπληρώσετε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις.

Αγροτικές ονομάζονται οι κοινωνίες που ζουν από την _____.

Η εξέλιξη των γεωργικών εργαλείων οδήγησε στη _____.

_____ είναι η χρησιμοποίηση μηχανών στην παραγωγική διαδικασία.

Τα τελευταία χρόνια, η ραγδαία ανάπτυξη των επιστημών και της τεχνολογίας οδηγεί στη _____ κοινωνία.

Το ακραίο άγχος απέναντι στις νέες τεχνολογικές εφαρμογές ονομάζεται _____.

2. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις να δώσετε έναν ορισμό.

Αστικοποίηση:

Τεχνολογική ανεργία:

Παρα – οικονομία:

3. Ποιες είναι οι διαφορές των ανεπτυγμένων από τις αναπτυσσόμενες χώρες;

4. α. Ποιες διαφορές έχει η βιοτεχνία από τη βιομηχανία;

β. Ποιες μεταβολές παρατηρήθηκαν στη δομή της κοινωνίας ως αποτέλεσμα της ανάπτυξης της βιομηχανίας;

5. Με ποιον τρόπο η τεχνολογία έχει επηρεάσει την καθημερινότητα των ανθρώπων;

6. Ποιες είναι οι διαφορές της βιομηχανικής κοινωνίας από τη μεταβιομηχανική;

β. Ποιοι προβληματισμοί δημιουργούνται σχετικά με την εξέλιξη της τεχνολογίας;

7. α. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας;

β. Ποια προβλήματα έχουν δημιουργηθεί εξαιτίας των παραπάνω χαρακτηριστικών;

ΚΕΦ 2 - Απαντήσεις
2^ο Κριτήριο Αξιολόγησης

1. Να συμπληρώσετε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις.

Προτεινόμενη Απάντηση:

Αγροτικές ονομάζονται οι κοινωνίες που ζουν από την καλλιέργεια της γης.

Η εξέλιξη των γεωργικών εργαλείων οδήγησε στη βιομηχανική γεωργία.

Εκβιομηχάνιση είναι η χρησιμοποίηση μηχανών στην παραγωγική διαδικασία.

Τα τελευταία χρόνια, η ραγδαία ανάπτυξη των επιστημών και της τεχνολογίας οδηγεί στη μεταβιομηχανική κοινωνία.

Το ακραίο άγχος απέναντι στις νέες τεχνολογικές εφαρμογές ονομάζεται τεχνοφοβία.

2. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις να δώσετε έναν ορισμό.

Προτεινόμενη Απάντηση:

Αστικοποίηση:

Η συγκέντρωση του πληθυσμού στις πόλεις.

Τεχνολογική ανεργία:

Η αντικατάσταση του ανθρώπου από αυτοματοποιημένα μηχανήματα, καθώς πολλοί άνθρωποι ενδέχεται να χάσουν τη δουλειά τους εξαιτίας των τεχνολογικών μεταβολών.

Παρα – οικονομία:

Δίπλα στην επίσημη και φανερή οικονομική δραστηριότητα –αυτή που δηλώνεται στις φορολογικές Αρχές– υπάρχει και μια άλλη, αφανής οικονομική δραστηριότητα. Το μέγεθός της είναι σημαντικό και βαίνει αυξανόμενο ή μειούμενο ανάλογα με τη στάση του κράτους απέναντι στη φοροδιαφυγή.

3. Ποιες είναι οι διαφορές των ανεπτυγμένων από τις αναπτυσσόμενες χώρες;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Στις σύγχρονες ανεπτυγμένες κοινωνίες, όπως είναι η Ευρώπη, οι Η.Π.Α., ο Καναδάς, η Αυστραλία, ο πληθυσμός που απασχολείται στη γεωργία έχει μειωθεί. Η εξέλιξη των γεωργικών εργαλείων οδήγησε στη βιομηχανική γεωργία. Το τρακτέρ και οι αλωνιστικές μηχανές αντικατέστησαν εκατοντάδες χιλιάδες εργάτες γης.

Από την άλλη μεριά, στις αναπτυσσόμενες χώρες, όπως είναι χώρες της Ασίας, της Αφρικής, της Λατινικής Αμερικής, η καλλιέργεια της γης γίνεται ακόμη με παραδοσιακές μεθόδους. Μεγάλο μέρος του πληθυσμού απασχολείται στη γεωργία, ωστόσο και εκεί η εκμηχάνιση της αγροτικής παραγωγής είναι ταχύτατη.

4. α. Ποιες διαφορές έχει η βιοτεχνία από τη βιομηχανία;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Μετά τη βιομηχανική επανάσταση οι βιοτεχνίες αντικαταστάθηκαν από τα εργοστάσια και συνεπώς επήλθαν αρκετές αλλαγές όσον αφορά την παράγωγή διάφορων προϊόντων.

Στη βιοτεχνία χρησιμοποιούνται μικρές χειροκίνητες μηχανές σε μικρά εργαστήρια. Κάθε βιοτεχνία απασχολεί μικρό αριθμό εργατών, οι οποίοι ζουν σε μικρά χωριά και πόλεις.

Στη βιομηχανία, οι ατμοκίνητες μηχανές αντικατέστησαν τις χειροκίνητες. Οι μηχανές είναι μεγάλες και βρίσκονται σε μεγάλα εργοστάσια. Οι βιομηχανίες απασχολούν χιλιάδες εργάτες, οι οποίοι συγκεντρώνονται γύρω από τα εργοστάσια δημιουργώντας έτσι μεγάλες πόλεις.

β. Ποιες μεταβολές παρατηρήθηκαν στη δομή της κοινωνίας ως αποτέλεσμα της ανάπτυξης της βιομηχανίας;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Πυρήνας της βιομηχανικής επανάστασης είναι η εκβιομηχάνιση, η χρησιμοποίηση, δηλαδή, μηχανών στην παραγωγική διαδικασία. Οι αγροτικές κοινωνίες μετατράπηκαν σε βιομηχανικές επιφέροντας μεταβολές στη δομή της κοινωνίας, όπως:

- Η αστικοποίηση, δηλαδή η συγκέντρωση του πληθυσμού στις πόλεις.
- Η αύξηση της προσδοκώμενης ζωής, λόγω της εξέλιξης της ζωής και της βελτίωσης των υλικών όρων ζωής.
- Η αύξηση της παραγωγής προϊόντων που μέσω της διαφήμισης οδήγησε στη δημιουργία νέων αναγκών των ανθρώπων και κατ' επέκταση στη ζήτηση νέων προϊόντων.

- Η ανάπτυξη του εμπορίου και των τραπεζών.
- Η ανάπτυξη της βιομηχανίας και του τομέα των υπηρεσιών, που απασχολούν το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού.
- Η αλλαγή στις κοινωνικές σχέσεις, που έγιναν απρόσωπες λόγω των μεγαλουπόλεων.

5. Με ποιον τρόπο η τεχνολογία έχει επηρεάσει την καθημερινότητα των ανθρώπων;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Τα τελευταία χρόνια, η τεχνολογία εξελίσσεται αλλά και διαχέεται, γίνεται δηλαδή αντικείμενο χρήσης από πολλούς ανθρώπους, με γοργούς ρυθμούς.

Αρχικά, η απόσταση ανάμεσα στον χρόνο εφεύρεσης και των χρόνο χρήσης των επιτευγμάτων συρρικνώνεται όσο περνούν τα χρόνια. Πιο συγκεκριμένα, για τη χρήση του βιβλίου μετά την εφεύρεσή του χρειάστηκαν 400 χρόνια, ενώ για τη χρήση του διαδικτύου μόλις πέντε. Ακόμη, δίνεται η αίσθηση πως οι αποστάσεις έχουν μειωθεί, χάρη στα σύγχρονα μέσα μεταφοράς. Μέσα σε λίγο χρόνο μπορούμε να διανύσουμε μεγάλες αποστάσεις, που παλαιότερα θα χρειάζονταν μέρες ή και μήνες για να τις διανύσουμε. Η επικοινωνία, έχει, επίσης γίνει πιο άμεση. Ένα μήνυμα μπορεί να φτάσει στον παραλήπτη μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα, ακόμα κι αν αυτός βρίσκεται χιλιόμετρα μακριά.

Παράλληλα, η τεχνολογία μετουσιώθηκε ταχύτατα σε εφαρμογές και συσκευές που άλλαξαν την καθημερινή ζωή των ανθρώπων. Ο προσωπικός ατομικός ηλεκτρονικός υπολογιστής, οι ψηφιακοί δίσκοι ήχου και εικόνας, οι συσκευές αναπαραγωγής τους, το κινητό τηλέφωνο, το διαδίκτυο (internet) αποτελούν πια αναπόσπαστο μέρος της καθημερινότητάς μας.

Η ποιότητα των κοινωνικών σχέσεων αλλάζει και οι άνθρωποι είναι αναγκασμένοι να αναζητήσουν νέες ισορροπίες στις σχέσεις τους και να ξανασκεφτούν για αυτές. Η διαπροσωπική σχέση (face to face) έχει αντικατασταθεί, σε πολλές περιπτώσεις, από τη σχέση ανθρώπων που ενδεχομένως γνωρίζονται μόνο μέσω των υπολογιστών τους (screen to screen).

Όσον αφορά την εργασία, υπάρχει ο κίνδυνος χιλιάδες άνθρωποι να χάσουν τη δουλειά τους, εξαιτίας των τεχνολογικών μεταβολών. Οι άνθρωποι αντικαθίστανται από αυτοματοποιημένα μηχανήματα.

Τέλος, η τεχνολογία μπορεί να δημιουργήσει νέες κοινωνικές ανισότητες. Δίπλα στην παραδοσιακή ανισότητα μεταξύ πλούσιων και φτωχών έρχεται να προστεθεί μια νέα ανισότητα που σχετίζεται με τη γνώση και την πληροφορία. Η σύγχρονη διάκριση είναι ανάμεσα σε αυτούς που έχουν πρόσβαση στη γνώση και την πληροφορία και σε αυτούς που δεν έχουν. Η υποεκπαίδευση θα γίνεται όλο και περισσότερο παράγοντας επαγγελματικού και κοινωνικού αποκλεισμού. Αυτό σημαίνει ότι η εκπαιδευτική πολιτική πρέπει να συνδυάσει την ποιότητα της εκπαίδευσης με τη διάχυσή της σε όλο και μεγαλύτερα τμήματα του πληθυσμού μέσω της διεύρυνσης των ευκαιριών μόρφωσης.

6. Ποιες είναι οι διαφορές της βιομηχανικής κοινωνίας από τη μεταβιομηχανική;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Στη βιομηχανική κοινωνία, η οικονομική ανάπτυξη στηρίζεται στις μηχανές και την ενέργεια. Οικονομική και πολιτική δύναμη έχουν οι ιδιοκτήτες των μέσων παραγωγής, δηλαδή οι ιδιοκτήτες εργοστασίων, πλοίων, εκτάσεων καλλιεργήσιμης γης.

Αντίθετα, στη μεταβιομηχανική κοινωνία, η οικονομική ανάπτυξη στηρίζεται στη γνώση και τη διαχείριση της πληροφορίας, γι' αυτό και ονομάζεται επίσης κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας. Οι κάτοχοι της γνώσης (τεχνοκράτες) έχουν σχεδόν εφάμιλλη οικονομική και πολιτική δύναμη με τους ιδιοκτήτες των μέσων παραγωγής και αποκτούν όλο και περισσότερη.

β. Ποιοι προβληματισμοί δημιουργούνται σχετικά με την εξέλιξη της τεχνολογίας;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Η τεχνολογία και η κοινωνία δεν τρέχουν με τους ίδιους ρυθμούς. Οι εξελίξεις στην τεχνολογία, πολλές φορές, δημιουργούν νέα δεδομένα στη ζωή των ανθρώπων που οι ίδιοι δεν μπορούν να τα αποδεχθούν, να τα αφομοιώσουν και να τα συνηθίσουν. Η αλλαγή του τρόπου εργασίας σε κάποιους τομείς βιώνεται επώδυνα από πολλούς εργαζόμενους, που δεν μπορούν να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα.

Το γεγονός αυτό τους προκαλεί άγχος απέναντι στις νέες τεχνολογικές εφαρμογές όπως, για παράδειγμα, το άγχος και ο φόβος που εκδηλώνουν πολλοί με τη χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών. Πρόκειται για την κατάσταση που, στην ακραία της μορφή, αποκαλείται τεχνοφοβία.

Από την άλλη μεριά, χιλιάδες εργαζόμενοι μπορεί, επίσης, να χάσουν τη δουλειά τους εξαιτίας των τεχνολογικών μεταβολών. Πρόκειται για την τεχνολογική ανεργία, η οποία οφείλεται στην αντικατάσταση του ανθρώπου από αυτοματοποιημένα μηχανήματα.

Η τεχνολογία έχει εισβάλει πια στη ζωή μας και έχει γίνει απαραίτητη σε τέτοιο βαθμό, ώστε να δημιουργούνται προβλήματα σε όσους δεν μπορούν να την χρησιμοποιήσουν. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η εκπαίδευση. Από την πρωτοβάθμια μέχρι την τριτοβάθμια εκπαίδευση, οι μαθητές – φοιτητές καλούνται συχνά να χρησιμοποιήσουν την τεχνολογία προκειμένου να διεκπεραιώσουν κάποια εργασία τους. Ως αποτέλεσμα, όποιος δεν έχει πρόσβαση στην τεχνολογία, δεν μπορεί να έχει πρόσβαση στη γνώση. Συνεπώς, μπορεί να δημιουργηθεί μια νέα μορφή ανισότητας.

Παράλληλα, οι κοινωνικές σχέσεις έχουν γίνει πιο δύσκολες. Η διαπροσωπική σχέση έχει αντικατασταθεί από τη σχέση μέσω του υπολογιστή. Έχει παρατηρηθεί ότι κυρίως οι έφηβοι θεωρούν πιο εύκολη την επικοινωνία μέσω ίντερνετ, ενώ στις διαπροσωπικές τους σχέσεις φαίνονται πιο εσωστρεφείς. Κρυμμένοι πίσω από μία οθόνη υπολογιστή θεωρούν πιο «ασφαλή» την επικοινωνία, καθώς η επικοινωνία πρόσωπο με πρόσωπο τους δυσκολεύει. Παράλληλα, ασχολούμενοι συνέχεια με τον υπολογιστή, ακόμα κι αν τον χρησιμοποιούν για να επικοινωνήσουν με ανθρώπους που είναι μακριά, μειώνουν τις επαφές τους με τους κοντινούς τους ανθρώπους. Βλέπουμε πολλές φορές παρέες νέων οι οποίοι ασχολούνται συνεχώς με το κινητό τους, χωρίς να ενδιαφέρονται για τους φίλους που βρίσκονται δίπλα τους.

7. α. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Ο χώρος, ο χρόνος και η καθημερινή πράξη είναι χαρακτηριστικά που προσδιορίζουν την ελληνική κοινωνία. Πιο συγκεκριμένα, τα χαρακτηριστικά της είναι:

- Η εξάρτηση και η υποτέλεια. Το ελληνικό κράτος δημιουργήθηκε με σχέσεις υποτέλειας και οικονομικής και πολιτικής εξάρτησης από τις Μεγάλες Δυνάμεις. Ακόμη και σήμερα, η χώρα εξαρτάται οικονομικά από άλλες χώρες, με αποτέλεσμα να επηρεάζονται και οι πολιτικές εξελίξεις.
- Η καθυστερημένη βιομηχανική ανάπτυξη. Η ελληνική οικονομία στηρίχθηκε κυρίως στη ναυτιλία, τη μετανάστευση και τον τουρισμό, καθώς η βιομηχανία δεν αναπτύχθηκε παράλληλα με τη βιομηχανία άλλων χωρών.
- Η αστικοποίηση. Ο μισός σχεδόν πληθυσμός της χώρας μετακινήθηκε προς το λεκανοπέδιο της Αττικής, αναζητώντας θέσεις εργασίας στον τομέα του δημοσίου και των υπηρεσιών.
- Η κυριαρχία της μικρής ιδιοκτησίας. Κάθε αγρότης είχε ένα μικρό χωράφι που καλλιεργούσε, με αποτέλεσμα να μην υπάρχουν μεγάλες ιδιοκτησίες γης. Οι αγρότες καθιλώνονταν στη φτώχεια και εγκατέλειπαν την ύπαιθρο, αναζητώντας πιο κερδοφόρες εργασίες, καθώς η εκβιομηχάνιση της γεωργίας δεν μπορούσε να αναπτυχθεί.
- Οι πελατειακές σχέσεις. Δεν είναι σπάνιο, δυστυχώς, το φαινόμενο να δημιουργούνται πελατειακές σχέσεις ανάμεσα στους πολιτικούς και τους ψηφοφόρους. Οι πολιτικοί «εξαγοράζουν» κατά κάποιον τρόπο τις ψήφους των συμπολιτών τους υποσχόμενοι ότι θα διορίσουν τους ίδιους ή κάποιον συγγενή τους στο δημόσιο.
- Η παρασιτική νοοτροπία. Ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού προσπαθεί να αποκτήσει εισόδημα, χωρίς να προσφέρει ανάλογη υπηρεσία ή προϊόν.

β. Ποια προβλήματα έχουν δημιουργηθεί εξαιτίας των παραπάνω χαρακτηριστικών;

Προτεινόμενη Απάντηση:

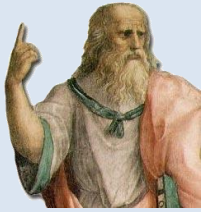
Ένα από τα πιο σημαντικά προβλήματα που προκαλούνται από τα παραπάνω χαρακτηριστικά είναι η παρα – οικονομία. Μια αφανής οικονομική δραστηριότητα δημιουργείται παράλληλα με την επίσημη (φανερή) δραστηριότητα. Οι παρα – οικονομία δημιουργεί ελλείψεις στην οικονομία του κράτους, αλλά και αδικίες ανάμεσα στους πολίτες.

Η υποβάθμιση της πολιτικής αποτελεί ένα ακόμη πρόβλημα. Η οικονομική εξουσία θεωρείται πια σημαντικότερη, αφού η οικονομία κυριαρχεί επί της πολιτικής και την επηρεάζει σημαντικά.

Τέλος, οι θεσμοί έχουν χάσει τη σημασία τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η τυπολατρεία – νομολατρεία, καθώς δίνεται περισσότερη σημασία στους τύπους, παρά στην ουσία. Η πολυνομία, η έλλειψη προγραμματισμού, οι ρουσφετολογικές ρυθμίσεις είναι πληγές της κοινωνίας που προκαλούν ανισότητες και αδικίες.

ΚΕΦ. 3:

ΘΕΣΜΟΙ ΚΑΙ ΑΞΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

**ΚΕΦ. 3: ΘΕΣΜΟΙ ΚΑΙ ΑΞΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ**
3^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Δίπλα σε κάθε πρόταση, να σημειώσετε Σ, αν είναι σωστή ή Λ, αν είναι λανθασμένη.

Οι θεσμοί και οι αξίες μένουν αμετάβλητες στο χρόνο.

☐

Η ελληνορθόδοξη παράδοση αποτέλεσε ένα από τα θεμέλια της διαμόρφωσης του ελληνικού έθνους πριν από την επανάσταση του 1821.

☐☐

Οι μεγάλες αλλαγές που έφερε η βιομηχανική επανάσταση δεν επηρέασαν καθόλου τη μορφή της οικογένειας.

☐

Μονογονεϊκή οικογένεια ονομάζεται η οικογένεια στην οποία ο ένας σύζυγος απουσιάζει για μεγάλα χρονικά διαστήματα.

☐

Το ελληνικό Σύνταγμα (Άρθρο 16) καθιερώνει την εννιάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση.

☐

Το εκπαιδευτικό σύστημα δεν πρέπει να επηρεάζεται από τις αλλαγές της οικονομίας και της κοινωνίας.

☐

Ελευθερία είναι το δικαίωμα κάθε ανθρώπου να κάνει ό, τι θέλει χωρίς όριο.

☐

Σύμφωνα με έρευνες, υπολογίζεται ότι τις επόμενες δεκαετίες η βιοποικιλότητα δεν πρόκειται να επηρεαστεί από την ανθρώπινη δραστηριότητα.

☐

Διατήρηση του παρελθόντος δεν σημαίνει προσκόλληση σε αυτό.

☐

2. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις να δώσετε έναν ορισμό.

Πυρηνική οικογένεια:

Εκτεταμένη οικογένεια:

Μονογονεϊκή οικογένεια:

Χωλή οικογένεια:

Άγονος ιστορισμός:

Δημιουργικός ιστορισμός:

3. Γιατί, κατά τη γνώμη σας, η Ορθοδοξία είναι στενά συνδεδεμένη με την ιστορία του ελληνικού έθνους;

4. Ποιες είναι οι «λειτουργίες» της οικογένειας;

5. «Η εκπαίδευση θα έπρεπε να μας βοηθήσει να ανακαλύψουμε αιώνιες αξίες, ώστε να μην προσκολλώμαστε απλώς σε συνταγές ή να επαναλαμβάνουμε συνθήματα.»

(Κρισμαμούρτι, Εκπαίδευση και η σημασία της ζωής, εκδ. Καστανιώτη).

Να σχολιάσετε την παραπάνω πρόταση λαμβάνοντας υπόψη τους σκοπούς της εκπαίδευσης, καθώς και την Έκθεση της Διεθνούς Επιτροπής για την Εκπαίδευση στον 21ο αιώνα της Unesco.

6. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά της δημοκρατίας;

7. Κατά τη γνώμη σας, είναι απαραίτητη η διατήρηση των παραδόσεων του παρελθόντος; Ποιος κίνδυνος υπάρχει;

8. α. Ποια είναι η διαφορά του πατριωτισμού από τον εθνικισμό;

β. Τι σημαίνει φιλοκοσμία και πού αποσκοπεί;

ΚΕΦ 3 - Απαντήσεις
3^ο Κριτήριο Αξιολόγησης

1. Δίπλα σε κάθε πρόταση, να σημειώσετε Σ, αν είναι σωστή ή Λ, αν είναι λανθασμένη.

Προτεινόμενη Απάντηση:

Οι θεσμοί και οι αξίες μένουν αμετάβλητες στο χρόνο.	Λ
Η ελληνορθόδοξη παράδοση αποτέλεσε ένα από τα θεμέλια της διαμόρφωσης του ελληνικού έθνους πριν από την επανάσταση του 1821.	Σ
Οι μεγάλες αλλαγές που έφερε η βιομηχανική επανάσταση δεν επηρέασαν καθόλου τη μορφή της οικογένειας.	Λ
Μονογονεϊκή οικογένεια ονομάζεται η οικογένεια στην οποία ο ένας σύζυγος απουσιάζει για μεγάλα χρονικά διαστήματα.	Λ
Το ελληνικό Σύνταγμα (Άρθρο 16) καθιερώνει την εννιάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση.	Σ
Το εκπαιδευτικό σύστημα δεν πρέπει να επηρεάζεται από τις αλλαγές της οικονομίας και της κοινωνίας.	Λ
Ελευθερία είναι το δικαίωμα κάθε ανθρώπου να κάνει ό, τι θέλει χωρίς όριο.	Λ
Σύμφωνα με έρευνες, υπολογίζεται ότι τις επόμενες δεκαετίες η βιοποικιλότητα δεν πρόκειται να επηρεαστεί από την ανθρώπινη δραστηριότητα.	Λ
Διατήρηση του παρελθόντος δεν σημαίνει προσκόλληση σε αυτό.	Σ

2. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις να δώσετε έναν ορισμό.

Προτεινόμενη Απάντηση:

Πυρηνική οικογένεια:

Αποτελείται από τους δύο συζύγους και τα ανήλικα ή και ανύπαντρα παιδιά. Ο τύπος της πυρηνικής οικογένειας κυριαρχεί στις βιομηχανικές κοινωνίες.

Εκτεταμένη οικογένεια:

Η εκτεταμένη οικογένεια αποτελείται από περισσότερα μέλη ή από περισσότερες πυρηνικές οικογένειες.

Μονογονεϊκή οικογένεια:

Περιλαμβάνει τον έναν γονέα και τα παιδιά. Προκύπτει είτε μετά από το διαζύγιο είτε από επιλογή ενός εκ των δύο γονέων.

Χωλή οικογένεια:

Υπάρχει όταν ο ένας σύζυγος απουσιάζει για μεγάλα χρονικά διαστήματα (π.χ. ναυτικοί, έμποροι), χωρίς αυτό να σημαίνει διάρρηξη των δεσμών της οικογένειας.

Άγονος ιστορισμός:

Η άκριτη προσκόλληση στο παρελθόν.

Δημιουργικός ιστορισμός:

Η δημιουργική αξιοποίηση του παρελθόντος

3. Γιατί, κατά τη γνώμη σας, η Ορθοδοξία είναι στενά συνδεδεμένη με την ιστορία του ελληνικού έθνους;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Η θρησκεία διαδραμάτιζε πάντα σπουδαίο ρόλο στην κοινωνική και πολιτική ζωή του ελλαδικού χώρου. Ωστόσο, η ιστορία της Ελλάδας είναι στενά συνδεδεμένη με την Ορθοδοξία, καθώς η Ορθοδοξία επηρέασε σημαντικά την πορεία της.

Η Καινή Διαθήκη είναι γραμμένη στα ελληνικά, ενώ οι Πατέρες της Εκκλησίας αξιοποίησαν τα στοιχεία της αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας αναπτύσσοντας τον χριστιανικό στοχασμό. Η ελληνορθόδοξη παράδοση αποτέλεσε ένα από τα θεμέλια της διαμόρφωσης του ελληνικού έθνους πριν από την επανάσταση του 1821. Η ελληνική πολιτεία, μετά την ίδρυση του ελληνικού κράτους, βασίστηκε στην ορθόδοξη εκκλησία. Μάλιστα, στην προμετωπίδα του ελληνικού Συντάγματος αναφέρεται «Στο Όνομα της Αγίας και Ομοουσίου και Αδιαιρέτου Τριάδος», ενώ στο άρθρο 3 (παρ. 1) τονίζεται ότι «Επικρατούσα θρησκεία στην Ελλάδα είναι η θρησκεία της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας του Χριστού».

Για όλους τους παραπάνω λόγους, η Ορθοδοξία είναι στενά συνδεδεμένη με την ιστορία του ελληνικού έθνους.

4. Ποιες είναι οι «λειτουργίες» της οικογένειας;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Η βιομηχανική επανάσταση επηρέασε την κοινωνία και κατά συνέπεια και τη μορφή και τις λειτουργίες της οικογένειας. Πολλές λειτουργίες που επιτελούσε η οικογένεια αυτονομήθηκαν και δημιουργήθηκαν εξειδικευμένοι θεσμοί, όπως το σχολείο ή το γηροκομείο. Παρά τις μεταβολές, η οικογένεια αποτελεί σημαντικό θεσμό και οι λειτουργίες είναι καταλυτικές για τα μέλη της, μα και για την κοινωνία.

Η οικογένεια φροντίζει για την αναπαραγωγή και διαίωνιση του ανθρώπινου είδους. Η αναπαραγωγή γίνεται στο πλαίσιο της οικογένειας και δεν υπάρχει άλλος θεσμός που να επιτελεί αυτή τη λειτουργία. Παράλληλα, μεριμνά για την ανατροφή και την κοινωνικοποίηση των παιδιών. Εντάσσει και ενσωματώνει τα νέα μέλη στην κοινωνία. Μαθαίνει στους νέους ανθρώπους τους κανόνες, τις αρχές, τις αξίες της κοινωνίας. Μία ακόμη λειτουργία αποτελεί η προσφορά ψυχολογικής και συναισθηματικής στήριξης. Η οικογένεια ικανοποιεί την ανάγκη για αγάπη και δίνει «ταυτότητα» και αίσθηση του ανήκειν. Στην οικογένεια αναπτύσσονται σχέσεις αγάπης, αφοσίωσης, αλληλοβοήθειας κτλ. Ενδιαφέρεται για την επαγγελματική αλλά και οικογενειακή αποκατάσταση των μελών της. Τέλος, φροντίζει για την υγεία και την παιδεία των παιδιών, αλλά και για την περίθαλψη των υπερηλίκων κτλ.

Η οικογένεια αποτελεί για όλους ένα λιμάνι. Είναι η πρώτη και πιο σημαντική κοινωνική ομάδα στην οποία εντασσόμαστε.

5. «Η εκπαίδευση θα έπρεπε να μας βοηθήσει να ανακαλύψουμε αιώνιες αξίες, ώστε να μην προσκολλώμαστε απλώς σε συνταγές ή να επαναλαμβάνουμε συνθήματα»

(Κρισναμούρτι, Εκπαίδευση και η σημασία της ζωής, εκδ. Καστανιώτη).

Να σχολιάσετε την παραπάνω πρόταση λαμβάνοντας υπόψη τους σκοπούς της εκπαίδευσης, καθώς και την Έκθεση της Διεθνούς Επιτροπής για την Εκπαίδευση στον 21ο αιώνα της Unesco.

Προτεινόμενη Απάντηση:

Στόχο της εκπαίδευσης δεν αποτελεί μόνο η μετάδοση γνώσεων, ικανοτήτων και δεξιοτήτων, αλλά και η μετάδοση βασικών αξιών και παραδόσεων της ελληνικής κοινωνίας, δηλαδή του ελληνικού πολιτισμού.

Μέσα από την εκπαίδευση, οι άνθρωποι εμπνέονται αξίες και ιδανικά, διδάσκονται πρότυπα συμπεριφοράς και διαμορφώνουν ολοκληρωμένη προσωπικότητα. Σημαντικό παρουσιάζεται επίσης το γεγονός ότι καλλιεργούν την κριτική τους ικανότητα, ώστε να μην ακολουθούν παθητικά τις παραδόσεις του παρελθόντος και να μη δέχονται άκριτα τα ερεθίσματα που λαμβάνουν. Έχουν την ικανότητα να ξεχωρίσουν τα στοιχεία που θέλουν να διατηρήσουν και να απορρίψουν όσα θεωρούν ότι δεν τους αντιπροσωπεύουν.

Η εκπαίδευση δεν πρέπει να δημιουργεί όμοιους ανθρώπους με όμοια συμπεριφορά, αλλά διαφορετικές προσωπικότητες με ηθική και πνευματική καλλιέργεια. Οφείλει να δημιουργεί ανθρώπους με άποψη και θάρρος, οι οποίοι δεν θα γίνονται έρμαια των παραδόσεων, δεν θα προσκολλώνται στο παρελθόν, αλλά έχοντας το παρελθόν ως εφελθήριο θα δημιουργούν ένα νέο καλύτερο μέλλον.

6. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά της δημοκρατίας;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Ως χαρακτηριστικά της δημοκρατίας μπορούμε να αναφέρουμε την ελευθερία, την ισότητα, καθώς και το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι.

Στην ελευθερία κάθε άνθρωπος μπορεί να εκφράζει την άποψή του χωρίς φόβο, να σκέφτεται και να αποτυπώνει τις σκέψεις του. Σε περίοδο ελευθερίας, οι άνθρωποι γίνονται δημιουργικοί, αναπτύσσουν πολιτισμό, διαμορφώνουν την κοινωνία, μια κοινωνία αξιών, στην οποία οι άνθρωποι δεν αγωνίζονται για να επιβιώσουν, αλλά για να δημιουργήσουν και να αναπτυχθούν. Μια κοινωνία συνυφασμένη με την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Η απόλαυση, ωστόσο, των δικαιωμάτων της ελευθερίας συνοδεύεται από την τήρηση των υποχρεώσεων. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, στην ελευθερία μπορεί να ζει καθένας όπως θέλει, χωρίς όμως να κάνει ό,τι θέλει. Είναι γνωστό το αξίωμα: «η ελευθερία του ενός σταματάει εκεί που αρχίζει η ελευθερία του άλλου». Ο καθένας είναι ελεύθερος επειδή είναι υπεύθυνος και πειθαρχεί στους νόμους και σέβεται τους άλλους ανθρώπους. Αλλιώς, η κοινωνία οδηγείται στην ασυδοσία, την αταξία, την αναρχία.

Η ισότητα αποτελεί επίσης θεμέλιο της δημοκρατίας. Όλοι οι πολίτες είναι ίσοι απέναντι στον νόμο. Έχουν όλοι τα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες υποχρεώσεις. Δεν υφίστανται αδικίες ανάμεσά τους, αφού κυριαρχεί ένα αίσθημα δικαιοσύνης.

Οι εκλογές, τέλος, αποτελούν αναφαίρετο δικαίωμα κάθε ανθρώπου στη δημοκρατία. Κάθε πολίτης συμμετέχει στη διακυβέρνηση της χώρας είτε με την ψήφο του είτε θέτοντας ο ίδιος υποψηφιότητα. Καθένας μπορεί να εκφράσει τη γνώμη του και να συμμετέχει ενεργά για το καλό του τόπου του.

7. Κατά τη γνώμη σας, είναι απαραίτητη η διατήρηση των παραδόσεων του παρελθόντος; Ποιος κίνδυνος υπάρχει;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Η διατήρηση και η δημιουργική αξιοποίηση του παρελθόντος είναι απαραίτητη για την οικοδόμηση του παρόντος αλλά και του μέλλοντος. Η δημιουργική αξιοποίηση του παρελθόντος βοηθά τον άνθρωπο να έχει αίσθηση της ιστορικής συνέχειας, αλλά και των δυνάμεων που διαμόρφωσαν και διαμορφώνουν τον σύγχρονο κόσμο. Οι «καλές» παραδόσεις κάθε κοινωνίας πρέπει να χρησιμοποιούνται ως εφαλτήριο και βατήρας για τη σύνθεση και τη δημιουργία του νέου. Η ανθρώπινη ιστορία είναι ιστορία συντήρησης και προόδου, διατήρησης και αλλαγής. Οι δημιουργίες μένουν κληρονομιά στις επόμενες γενιές. Κάθε γενιά αντιμετωπίζει το πρόβλημα να ακολουθήσει ή όχι αυτή την κληρονομιά, ενώ ταυτόχρονα οφείλει να γνωρίζει ότι η πορεία προς το μέλλον, εξαρτάται από τον σεβασμό των έργων του παρελθόντος.

Ωστόσο, υπάρχει ο κίνδυνος της «προγονοπληξίας», της άγονης προσκόλλησης στο παρελθόν. Πρόκειται για τον άγονο ιστορισμό, όπως επεσήμανε ο Δημήτρης Γληνός, που εμποδίζει την κοινωνία να αναπτυχθεί και να προοδεύσει.

8. α. Ποια είναι η διαφορά του πατριωτισμού από τον εθνικισμό;**Προτεινόμενη Απάντηση:**

Η έννοια του πατριωτισμού είναι διαφορετική από εκείνη του εθνικισμού. Πατριωτισμός ονομάζεται η αγάπη και η αφοσίωση προς την πατρίδα. Ο πατριώτης ταυτίζει το «Εγώ» με το «Εμείς», που είναι το έθνος, η πατρίδα. Η ταύτιση αυτή εξυψώνει το Εγώ, γιατί το έθνος / πατρίδα είναι αξία. Από την άλλη μεριά, εθνικισμός ονομάζεται η αποκλειστική προσήλωση προς την ιδέα του έθνους, στο πλαίσιο μιας αντίληψης που θεωρεί όλα τα άλλα έθνη «κατώτερα» από το «δικό

μου». Ο επιθετικός εθνικισμός δηλώνει την προσπάθεια επιβολής ενός έθνους σε άλλα έθνη. Αντίθετα, ο πατριωτισμός δεν έχει επεκτατικές βλέψεις, αλλά προασπίζεται το δικό του εθνικό έδαφος, τον πολιτισμό του, τις παραδόσεις του, την ταυτότητά του.

β. Τι σημαίνει φιλοκοσμία και πού αποσκοπεί;

Προτεινόμενη Απάντηση:

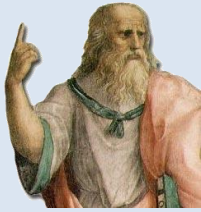
Ο όρος φιλοκοσμία προέρχεται από τις λέξεις φιλώ (=αγαπώ) και κόσμος. Πρόκειται για τη γνώση, τον σεβασμό, τη φροντίδα, την προστασία και την αγάπη για όλο τον κόσμο.

Η ιδέα της φιλοκοσμίας / του παγκόσμιου υπερβαίνει λαούς και χώρες. Με την υπέρβαση του έθνους δημιουργήθηκαν υπερεθνικές ενότητες (π.χ. Ευρωπαϊκή Ένωση) και παγκόσμιοι οργανισμοί (π.χ. Ο.Η.Ε.). Η φιλοκοσμία, επίσης, είναι ένα πολιτικό όραμα, μια πρόταση που αποσκοπεί στην καλύτερη αντιμετώπιση των μεγάλων προβλημάτων της ανθρωπότητας, όπως η απειλή πυρηνικού πολέμου, η καταστροφή του περιβάλλοντος, ο υπερπληθυσμός, η φτώχεια, η καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η διαφθορά, τα ναρκωτικά, η τρομοκρατία, ο ρατσισμός.

Υπάρχει κοινή ανάγκη και κοινό συμφέρον για κοινή αντιμετώπιση των παγκόσμιων προβλημάτων. Πυρηνικά ατυχήματα, όπως στο Τσέρνομπιλ (Ε.Σ.Σ.Δ.) και στην Φουκουσίμα (Ιαπωνία) αποτελούν ενδείξεις για την αναγκαιότητα ύπαρξης παγκόσμιων ομάδων που δρουν για την αντιμετώπιση προβλημάτων.

ΚΕΦ. 4:

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΚΕΦ. 4: Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

4^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Να συμπληρώσετε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις.

Τα μέσα που ικανοποιούν τις ανάγκες ονομάζονται _____.

Τα υλικά αγαθά διακρίνονται σε _____ και _____.

Τα στοιχεία που παράγουν πλούτο σε μια οικονομία ονομάζονται _____.

Αντικειμενικός σκοπός της επιχείρησης είναι η _____ του _____ μακροχρόνια.

Η τιμή των αγαθών προσδιορίζεται από τη _____ και την _____ τους.

Είναι καλό τα παιδιά να αποκτήσουν _____ συνείδηση.

Στόχος των Δημόσιων Επιχειρήσεων και Οργανισμών είναι η εξυπηρέτηση του _____ συμφέροντος.

_____ είναι ειδικοί κρατικοί φόροι που επιβάλλονται σε εμπορεύματα είτε κατά την εισαγωγή τους είτε κατά την εξαγωγή τους

2. Δίπλα σε κάθε πρόταση, να σημειώσετε Σ, αν είναι σωστή ή Λ, αν είναι λανθασμένη.

Πολλές φορές, δημιουργούνται πλασματικές ανάγκες εξαιτίας των διαφημίσεων.

☐

Η επιχειρηματικότητα είναι ο μοναδικός συντελεστής παραγωγής.

☐

Κέρδος είναι το σύνολο των εσόδων και των εξόδων μιας επιχείρησης.

☐

Κάθε κοινωνία έχει το δικό της καταναλωτικό πρότυπο.

☐

Η αποταμίευση δεν αποτελεί σημαντική συνήθεια για κάθε οικογένεια.

☐

Στόχος των Δημόσιων Επιχειρήσεων και Οργανισμών είναι να ανταγωνιστούν τον ιδιωτικό τομέα.

☐

3. Ποιος είναι ο ρόλος της διαφήμισης στη διαμόρφωση του καταναλωτικού προτύπου;

4. Ποιοι παράγοντες προσδιορίζουν την τιμή των αγαθών;

5. Από πού προέρχεται το εισόδημα του νοικοκυριού και ποιες αποφάσεις λαμβάνονται σχετικά με τη διαχείρισή του;

6. Με ποιους τρόπους το κράτος γίνεται παραγωγός και καταναλωτής αγαθών και υπηρεσιών;

7. Να αναφέρετε και να αναλύσετε τρία διαρθρωτικά προβλήματα της Ελλάδας;

ΚΕΦ 4 - Απαντήσεις
4^ο Κριτήριο Αξιολόγησης

1. Να συμπληρώσετε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις.

Προτεινόμενη Απάντηση:

Τα μέσα που ικανοποιούν τις ανάγκες ονομάζονται αγαθά.

Τα υλικά αγαθά διακρίνονται σε καταναλωτά και διαρκή.

Τα στοιχεία που παράγουν πλούτο σε μια οικονομία ονομάζονται συντελεστές παραγωγής.

Αντικειμενικός σκοπός της επιχείρησης είναι η μεγιστοποίηση του κέρδους μακροχρόνια.

Η τιμή των αγαθών προσδιορίζεται από τη ζήτηση και την προσφορά τους.

Είναι καλό τα παιδιά να αποκτήσουν καταναλωτική συνείδηση.

Στόχος των Δημόσιων Επιχειρήσεων και Οργανισμών είναι η εξυπηρέτηση του δημόσιου συμφέροντος.

Δασμοί είναι ειδικοί κρατικοί φόροι που επιβάλλονται σε εμπορεύματα είτε κατά την εισαγωγή τους είτε κατά την εξαγωγή τους

2. Δίπλα σε κάθε πρόταση, να σημειώσετε Σ, αν είναι σωστή ή Λ, αν είναι λανθασμένη.

Προτεινόμενη Απάντηση:

Πολλές φορές, δημιουργούνται πλασματικές ανάγκες εξαιτίας των διαφημίσεων.	Σ
Η επιχειρηματικότητα είναι ο μοναδικός συντελεστής παραγωγής.	Λ
Κέρδος είναι το σύνολο των εσόδων και των εξόδων μιας επιχείρησης.	Λ
Κάθε κοινωνία έχει το δικό της καταναλωτικό πρότυπο.	Σ
Η αποταμίευση δεν αποτελεί σημαντική συνήθεια για κάθε οικογένεια.	Λ
Στόχος των Δημόσιων Επιχειρήσεων και Οργανισμών είναι να ανταγωνιστούν τον ιδιωτικό τομέα.	Λ

3. Ποιος είναι ο ρόλος της διαφήμισης στη διαμόρφωση του καταναλωτικού προτύπου;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Η διαφήμιση αποτελεί μηχανισμό πληροφόρησης. Ωστόσο, πολλές φορές λειτουργεί ως μέσο χειραγώγησης του ανθρώπου. Οι διαφημίσεις παρουσιάζοντας έναν ψεύτικο κόσμο, έναν κόσμο όμορφο και φανταχτερό, η λάμψη του οποίου οφείλεται σε συγκεκριμένα προϊόντα, ωθούν τους καταναλωτές να αγοράσουν τα προϊόντα αυτά. Κάτω από τον συνεχή βομβαρδισμό των διαφημίσεων, οι καταναλωτές προσπαθούν να ικανοποιήσουν τις ανάγκες αυτές, οι οποίες δεν είναι πραγματικές, αλλά πλασματικές.

Ποδηγετώντας τους καταναλωτές, με αυτό τον τρόπο δημιουργούν ένα συγκεκριμένο καταναλωτικό πρότυπο, διαμορφώνοντας τελικά μια καταναλωτική κοινωνία.

4. Ποιοι παράγοντες προσδιορίζουν την τιμή των αγαθών;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Οι παράγοντες που επηρεάζουν την τιμή των αγαθών είναι η ζήτηση και η προσφορά τους. Σύμφωνα με τον νόμο της ζήτησης, όταν αυξάνεται η τιμή ενός αγαθού, η ζητούμενη ποσότητα μειώνεται. Αντίθετα, όταν μειώνεται η τιμή ενός αγαθού, η ζητούμενη ποσότητα αυξάνεται. Δηλαδή, η σχέση μεταξύ τιμής και ζητούμενης ποσότητας είναι αντιστρόφως ανάλογη.

Από την άλλη μεριά, σύμφωνα με τον νόμο της προσφοράς όταν αυξάνεται η τιμή ενός αγαθού, η προσφερόμενη ποσότητα αυξάνεται, και όταν μειώνεται η τιμή ενός αγαθού, η προσφερόμενη ποσότητα μειώνεται. Δηλαδή, η σχέση μεταξύ τιμής και προσφερόμενης ποσότητας είναι ανάλογη.

Αξίζει να σημειωθεί πως ο νόμος της ζήτησης και της προσφοράς ισχύουν όταν οι άλλοι παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν τη ζήτηση ή την προσφορά παραμένουν σταθεροί.

Συμπερασματικά, η αλληλεπίδραση των δυνάμεων της ζήτησης και της προσφοράς προσδιορίζουν την τιμή ενός αγαθού, έτσι ώστε να υπάρχει ισορροπία. Αν διαταραχθεί η ισορροπία στην αγορά, δημιουργούνται δυνάμεις (ζήτησης και προσφοράς), που επαναφέρουν την αγορά σε ισορροπία.

5. Από πού προέρχεται το εισόδημα του νοικοκυριού και ποιες αποφάσεις λαμβάνονται σχετικά με τη διαχείρισή του;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Το εισόδημα του νοικοκυριού προέρχεται μεταξύ άλλων από τον μισθό, τη σύνταξη, τα ενοίκια, τους τόκους. Εκτός από το άμεσο εισόδημα, που εισρέει ως

χρήμα στο νοικοκυριό σημαντικό είναι και το έμμεσο εισόδημα, δηλαδή οι υπηρεσίες που προσφέρουν κάποια μέλη του χωρίς να αμείβονται. Πρόκειται για υπηρεσίες – εργασίες, που αν δεν τις προσέφερε κάποιο μέλος της οικογένειας, κάποιοι άλλοι θα πληρώνονταν για να τις πραγματοποιήσουν.

Συνήθως, κάθε νοικοκυριό αποφασίζει από κοινού πού θα διαθέσει το κοινό εισόδημά του. Κύριος στόχος κάθε νοικοκυριού είναι η μεγαλύτερη ικανοποίηση των αναγκών του με το διαθέσιμο εισόδημα. Για να γίνει αυτό, λαμβάνει κάποιες αποφάσεις σχετικά με το πώς θα διαχειριστεί το εισόδημά του. Τέτοιες αποφάσεις είναι το ποσό του εισοδήματος που θα καταναλωθεί και το ποσό που θα αποταμιευθεί. Ακόμη, είναι σημαντικό να αποφασιστεί σε ποια αγαθά θα κατευθυνθεί το προς κατανάλωση εισόδημα. Τέλος, τα μέλη αναλογίζονται πόσο χρόνο θα διαρκέσει η αποταμίευση, αλλά και για ποιο σκοπό.

Το ύψος του εισοδήματος του νοικοκυριού, το μέγεθος και τη σύνθεσή του, το γεωγραφικό και το κοινωνικό περιβάλλον είναι παράγοντες που επηρεάζουν τις παραπάνω αποφάσεις.

6. Με ποιους τρόπους το κράτος γίνεται παραγωγός και καταναλωτής αγαθών και υπηρεσιών;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Το κράτος είναι παραγωγός και καταναλωτής αγαθών και υπηρεσιών, καθώς φροντίζει αφενός να παράγει τα δημόσια αγαθά και αφετέρου να ιδρύει δημόσιες επιχειρήσεις, στοχεύοντας στην κοινωνική ευημερία.

Πιο συγκεκριμένα, τα δημόσια αγαθά αντιδιαστέλλονται προς τα ιδιωτικά, αν και στην πράξη, πολλές φορές, είναι δύσκολη η διάκριση δημόσιων και ιδιωτικών

αγαθών. Ο χαρακτηρισμός ενός αγαθού ως δημόσιου γίνεται με πολιτική απόφαση από την κυβέρνηση. Στην σημερινή κοινωνία, οι πολίτες θεωρούν τα δημόσια αγαθά ως δικαιώματά τους και τα υπερασπίζονται. Το κράτος φροντίζει για την παραγωγή των δημόσιων αγαθών. Τα δημόσια αγαθά είναι αδιαίρετα και το όφελός τους διαχέεται στο κοινωνικό σύνολο, χωρίς αποκλεισμούς. Παρέχονται δωρεάν ή με συμβολικό αντίτιμο σε όλους. Το κράτος παρέχει στους πολίτες τα δημόσια αγαθά είτε φροντίζοντας να τα παράγει το ίδιο είτε, εφόσον δεν αρκούν, αγοράζοντας και από τους ιδιώτες. Έτσι το κράτος παρέχει υγεία με τα δημόσια νοσοκομεία, αλλά ταυτόχρονα αγοράζει υπηρεσίες υγείας από ιδιώτες γιατρούς και ιατρικά κέντρα. Τα κράτος είναι ο μεγαλύτερος παραγωγός αγαθών και υπηρεσιών, αφού παράγει μεγάλο ποσοστό του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (Α.Ε.Π.). Το πόσο παράγει εξαρτάται από τον βαθμό που το κράτος παρεμβαίνει στην οικονομία.

Όσον αφορά τις Δημόσιες Επιχειρήσεις, σήμερα, δεν υπάρχει τομέας της οικονομικής δραστηριότητας, στον οποίο να μην αναμινύεται άμεσα ή έμμεσα ο δημόσιος τομέας. Το κράτος έχει ένα πλήθος Δημόσιων Επιχειρήσεων και Οργανισμών (Δ.Ε.Κ.Ο.). Οι Δ.Ε.Κ.Ο. δεν είναι πλέον αμιγώς κρατικές, αλλά κατά ένα μέρος τους έχουν μετοχοποιηθεί. Στόχος των Δημόσιων Επιχειρήσεων και Οργανισμών είναι η εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος. Αυτός ο στόχος καθορίζεται στις διατάξεις ίδρυσής τους. Το δημόσιο συμφέρον εξυπηρετείται καλύτερα, αν οι Δημόσιες Επιχειρήσεις λειτουργούν αποτελεσματικά και ανταγωνιστικά. Βέβαια, στόχος των Δ.Ε.Κ.Ο. δεν είναι ο ανταγωνισμός του ιδιωτικού τομέα, δηλαδή των ιδιωτικών επιχειρήσεων, αλλά η εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος και κυρίως η εξασφάλιση της παραγωγής των κοινωνικά σημαντικών αγαθών και υπηρεσιών, ανεξάρτητα από τις συνθήκες της αγοράς και σε τιμές προσιτές για τον λαό.

7. Να αναφέρετε και να αναλύσετε τρία διαρθρωτικά προβλήματα της Ελλάδας;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Ορισμένα μόνιμα διαρθρωτικά προβλήματα απειλούν την οικονομία της χώρας, επιφέροντας πολλές συνέπειες.

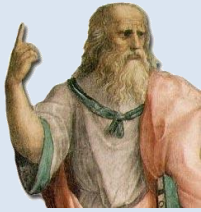
Ένα από τα πιο σημαντικά προβλήματα φαίνεται να είναι το δημόσιο έλλειμμα, που οδήγησε στο δημόσιο χρέος. Για πολλά χρόνια, η χώρα ξόδευε περισσότερα χρήματα σε σχέση με αυτά που εισέπραττε. Υπήρχαν, με άλλα λόγια, περισσότερα δημόσια έξοδα, παρά έσοδα. Το γεγονός αυτό οδήγησε στη δημιουργία δημόσιου ελλείμματος. Για να καλυφθούν τα δημόσια έξοδα, το κράτος δανειζόταν, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί τεράστιο δημόσιο χρέος.

Ακόμη ένα πρόβλημα αποτελεί το ελλειμματικό ισοζύγιο, καθώς η χώρα δεν παράγει προϊόντα, αφού αγοράζει ακόμα και αυτά που παραδοσιακά θα έπρεπε να παράγει. Έτσι, κάνει περισσότερες εισαγωγές σε σχέση με τις εξαγωγές, με αποτέλεσμα να μην εισέρχεται συνάλλαγμα στη χώρα. Το τουριστικό και το ναυτιλιακό συνάλλαγμα ισοσκελίζουν κάπως το εμπορικό ισοζύγιο.

Τέλος, το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου, ο έλεγχος βασικών κλάδων και τομέων παραγωγής από το ξένο κεφάλαιο, η εισαγωγή του απαραίτητου κεφαλαιουχικού εξοπλισμού και της τεχνολογίας από ξένες χώρες οδηγούν στην εξάρτηση. Σίγουρα, η αυτάρκεια των χωρών περιορίζεται εξαιτίας των συνθηκών παγκοσμιοποίησης, ωστόσο είναι άλλο πράγμα η αλληλεξάρτηση και άλλο η εξάρτηση.

ΚΕΦ. 5:

Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ – Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

ΚΕΦ. 5: Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ – Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

5^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Δίπλα σε κάθε πρόταση, να σημειώσετε Σ, αν είναι σωστή ή Λ, αν είναι λανθασμένη.

Δημότες ενός Δήμου ονομάζονται όλοι όσοι κατοικούν στον δήμο.

Δήμαρχος μπορεί να εκλεγεί ο δημότης που έχει την ικανότητα να εκλέγει και έχει συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας του κατά την ημέρα της διενέργειας των εκλογών.

Οι εκλογές των Περιφερειών γίνονται ταυτόχρονα με τις δημοτικές εκλογές.

Μεταξύ των δύο βαθμών τοπικής αυτοδιοίκησης υφίστανται σχέσεις ελέγχου και ιεραρχίας.

Ο σημερινός ευρωπαϊκός πολιτισμός στηρίζεται στο Ελληνικό Πνεύμα, το Ρωμαϊκό Δίκαιο και τη Χριστιανική Θρησκεία.

Εμβάθυνση σημαίνει ένταξη νέων χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ο πολίτης συμμετέχοντας στα πολιτικά πράγματα πρέπει να εξυπηρετεί μόνο το προσωπικό του συμφέρον.

Οι πολίτες δεν μπορούν να συμμετέχουν στην εκλογή των βουλευτών.

Με την ηλεκτρονική διακυβέρνηση περιορίζεται η γραφειοκρατία.

2. Να συμπληρώσετε τη μεσοστοιχίδα.

Π _____
____ Ο _____
____ Λ _____
____ Ι _____
____ Τ _____
____ Η _____
Σ _____

1. Στις εκλογές, επιτυχών θεωρείται ο συνδυασμός που συγκέντρωσε την απόλυτη _____.
2. Οι Δήμοι και οι Περιφέρειες αποτελούν τον πρώτο και δεύτερο βαθμό τοπικής _____.
3. Η ανεξαρτησία του ελληνικού έθνους διακηρύχθηκε στην Α' Εθνική _____.
4. Η Ε.Ε. έχει να αντιμετωπίσει την εμβάθυνση και τη _____.
5. Η αποχή από την πολιτική οδηγεί στον πολιτικό _____.
6. Οι δημότες είναι εγγεγραμμένοι στο _____.

7. Ένα από τα όργανα της Περιφέρειας είναι το περιφερειακό _____.

3. Ποιους τομείς αφορούν κυρίως οι αρμοδιότητες του Δήμου;

4. Τι πρέπει να λαμβάνουν υπόψη οι περιφερειακές και δημοτικές αρχές κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους;

5. Ποια είναι τα προβλήματα που καλείται να αντιμετωπίσει η ελληνική πολιτεία;

6. α. Ποιες ήταν οι τρεις βασικές απόψεις για τη διαμόρφωσή της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ποια υιοθετήθηκε τελικά;

β. Ποιες είναι οι αξίες πάνω στις οποίες οικοδομείται η Ε. Ε.;

7. Τι προσφέρει η «μετοχή» του πολίτη στα κοινά; Σε ποιες ενώσεις συμμετέχει κάθε πολίτης;

8. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά της ελληνικής πολιτείας;

ΚΕΦ 5 - Απαντήσεις
5^ο Κριτήριο Αξιολόγησης

1. Δίπλα σε κάθε πρόταση, να σημειώσετε Σ, αν είναι σωστή ή Λ, αν είναι λανθασμένη.

Προτεινόμενη Απάντηση:

Δημότες ενός Δήμου ονομάζονται όλοι όσοι κατοικούν στον δήμο. Λ

Δήμαρχος μπορεί να εκλεγεί ο δημότης που έχει την ικανότητα να εκλέγει και έχει συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας του κατά την ημέρα της διενέργειας των εκλογών. Λ

Οι εκλογές των Περιφερειών γίνονται ταυτόχρονα με τις δημοτικές εκλογές. Σ

Μεταξύ των δύο βαθμών τοπικής αυτοδιοίκησης υφίστανται σχέσεις ελέγχου και ιεραρχίας. Λ

Ο σημερινός ευρωπαϊκός πολιτισμός στηρίζεται στο Ελληνικό Πνεύμα, το Ρωμαϊκό Δίκαιο και τη Χριστιανική Θρησκεία. Σ

Εμβάθυνση σημαίνει ένταξη νέων χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Λ

Ο πολίτης συμμετέχοντας στα πολιτικά πράγματα πρέπει να εξυπηρετεί μόνο το προσωπικό του συμφέρον. Λ

Οι πολίτες δεν μπορούν να συμμετέχουν στην εκλογή των βουλευτών. Λ

Με την ηλεκτρονική διακυβέρνηση περιορίζεται η γραφειοκρατία. Σ

2. Να συμπληρώσετε τη μεσοστοιχίδα.

Προτεινόμενη Απάντηση:

ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑ

ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ

ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ

ΑΝΑΛΦΑΒΗΤΙΣΜΟ

ΔΗΜΟΤΟΛΟΓΙΟ

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

3. Ποιους τομείς αφορούν κυρίως οι αρμοδιότητες του Δήμου;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Οι αρμοδιότητες των Δήμων αφορούν, κυρίως:

- Τον τομέα ανάπτυξης, με σκοπό την προστασία, την αξιοποίηση και την εκμετάλλευση των τοπικών φυσικών πόρων και περιοχών. Ακόμη, ο τομέας αφορά την κατασκευή, τη συντήρηση και τη διαχείριση των σχετικών έργων και εγκαταστάσεων.
- Τον τομέα περιβάλλοντος, με στόχο την εκπόνηση τοπικών προγραμμάτων για την προστασία και αναβάθμιση του φυσικού, αρχιτεκτονικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος.
- Τον τομέα ποιότητας ζωής και εύρυθμης λειτουργίας των πόλεων και των οικισμών, με σκοπό την εξασφάλιση και τη διαρκή βελτίωση των τεχνικών

και κοινωνικών υποδομών στις πόλεις και τα χωριά (κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση συστημάτων ύδρευσης, έργων ηλεκτροφωτισμού, κοινόχρηστων χώρων, δημιουργία χώρων πρασίνου κτλ.).

- Τον τομέα απασχόλησης, κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης, παιδείας, πολιτισμού και αθλητισμού, πολιτικής προστασίας.
- Σε τοπικό επίπεδο, οι Δήμοι ασκούν αρμοδιότητες κρατικού χαρακτήρα, οι οποίες τους έχουν ανατεθεί για την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών, όπως η τήρηση του δημοτολογίου και του μητρώου αρρένων, η έκδοση των σχετικών πιστοποιητικών, η τήρηση των ληξιαρχικών βιβλίων, η τήρηση αρχείων επίσημων εγγράφων και η έκδοση αντιγράφων, η τήρηση των διατάξεων που αφορούν το ωράριο λειτουργίας των καταστημάτων.

4. Τι πρέπει να λαμβάνουν υπόψη οι περιφερειακές και δημοτικές αρχές κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Οι περιφερειακές και δημοτικές αρχές ασκούν τις αρμοδιότητές τους σύμφωνα με τις αρχές της διαφάνειας, της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας. Κατά την άσκησή τους θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές που σχετίζονται με τις αρμοδιότητές τους, αλλά και η ανάγκη συνεργασίας και συντονισμού με άλλες τοπικές ή δημόσιες αρχές και οργανισμούς. Πρέπει, ακόμη, να λαμβάνονται υπόψη οι διαθέσιμοι πόροι για την κάλυψη των αρμοδιοτήτων, καθώς και η ανάγκη να διασφαλισθεί η επωφελής και αποτελεσματική χρήση τους, αλλά και η ισόρροπη κατανομή τους. Επίσης, σημαντική παρουσιάζεται η ανάγκη οργάνωσης των παρεχόμενων υπηρεσιών, κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η επάρκεια και η ποιότητά τους, η διαφάνεια

και η ισονομία, με στόχο την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών. Τέλος, η ανάγκη αειφόρου ανάπτυξης και προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς αποτελεί σημαντικό παράγοντα.

5. Ποια είναι τα προβλήματα που καλείται να αντιμετωπίσει η ελληνική πολιτεία;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Η ελληνική πολιτεία καλείται να αντιμετωπίσει κάποια σημαντικά προβλήματα. Το δημογραφικό αποτελεί ένα από τα πιο βασικά προβλήματα, καθώς η μείωση των γεννήσεων επέφερε μείωση του πληθυσμού. Ένας τομέας που χρειάζεται ιδιαίτερη προστασία είναι ο πολιτισμός, καθώς η διατήρηση της γλώσσας και της ιστορικής αυτοσυνειδησίας είναι απαραίτητα. Επίσης, η συγκέντρωση του μισού πληθυσμού της χώρας στην πρωτεύουσα, χωρίς άλλο κριτήριο, δεν βοηθά στην ανάπτυξη της κοινωνίας και της οικονομίας. Η ερήμωση της υπαίθρου και η υπερσυγκέντρωση του πληθυσμού στην Αθήνα και σε μερικές άλλες πόλεις είναι μερικά από τα αρνητικά χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας. Η δυσλειτουργία των πολιτικών θεσμών πλήττει τη χώρα, καθώς οδηγεί στη δυσλειτουργία του πολιτικού συστήματος. Τέλος, το εκπαιδευτικό σύστημα χρειάζεται βελτίωση. Το εκπαιδευτικό σύστημα πρέπει να λαμβάνει μέτρα για την άμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων των μαθητών, ώστε να έχουν πρόσβαση στη γνώση όλα τα παιδιά, ανεξάρτητα από την οικονομική κατάσταση των γονιών τους.

6. α. Ποιες ήταν οι τρεις βασικές απόψεις για τη διαμόρφωσή της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ποια υιοθετήθηκε τελικά;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Από την αρχή της δημιουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπήρξαν τρεις βασικές απόψεις για τη διαμόρφωσή της. Η μία άποψη αφορούσε τη δημιουργία ομοσπονδίας. Στην περίπτωση αυτή θα υπήρχε ένα κεντρικό ομοσπονδιακό κράτος με ευρείες αρμοδιότητες και επιμέρους ομόσπονδα κράτη. Το σύστημα αυτό θα εξασφάλιζε ισότιμη συμμετοχή των χωρών και θα έδινε τη δυνατότητα σε κάθε χώρα να προχωρήσει με τους δικούς της ρυθμούς στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

Η δεύτερη άποψη αφορούσε τη δημιουργία συνοσπονδίας, στόχος της οποίας ήταν η δημιουργία μιας χαλαρής ένωσης κρατών με ελάχιστους περιορισμούς στην εξουσία των κρατών – μελών. Η κοινή δράση θα περιοριζόταν στο επίπεδο της διακρατικής συνεργασίας. Αυτή ήταν η αντίληψη που προώθησε η Αγγλία.

Η τρίτη άποψη, η οποία τελικά επικράτησε, αφορούσε μια ανοιχτή προσέγγιση. Στόχος όχι άμεσος αλλά μακροπρόθεσμος ήταν η Ευρωπαϊκή ομοσπονδία. Δηλαδή, η Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση να γίνει σταδιακά αρχίζοντας από τους τομείς στους οποίους υπάρχουν προϋποθέσεις επιτυχίας. Η παραχώρηση αρμοδιοτήτων από τα κράτη θα παρέμενε «ανοιχτή» και θα προχωρούσε ανάλογα με τις εμπειρίες της Ένωσης.

β. Ποιες είναι οι αξίες πάνω στις οποίες οικοδομείται η Ε. Ε.;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Για να είναι η Ε.Ε. ένας χώρος προόδου, ευημερίας και δημοκρατίας, χρειάζεται σεβασμός των ευρωπαϊκών θεσμών και προσπάθεια ώστε οι θεσμοί αυτοί να πραγματώνουν τις ανθρώπινες αξίες υπηρετώντας όλους τους Ευρωπαίους. Οι αξίες πάνω στις οποίες οικοδομείται είναι η ειρήνη, η ενότητα, η ισότητα, η αλληλεγγύη και η ελευθερία.

7. Τι προσφέρει η «μετοχή» του πολίτη στα κοινά; Σε ποιες ενώσεις συμμετέχει κάθε πολίτης;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Η συμμετοχή του πολίτη στα «κοινά» από τον Δήμο μέχρι την παγκόσμια κοινότητα αποτελεί μια πράξη ευθύνης. Ο πολίτης ενδιαφέρεται για το κοινό μέλλον, αφού είναι και δικό του μέλλον. Αυτή η «μετοχή» στα κοινά προσφέρει μοναδική χαρά και πληρότητα. Είναι η χαρά της συνεύρεσης και της προσφοράς στο κοινωνικό σύνολο. Με τη συμμετοχή στα κοινά αναπτύσσεται ο διάλογος, η συνεργασία, η εμπιστοσύνη, η συναίνεση μεταξύ των πολιτών. Επιπλέον, ο πολίτης αναπτύσσει ικανότητες / δυνατότητες διάγνωσης και ιεράρχησης των κοινών αναγκών, αλλά και αξιολόγησης και επίλυσης των κοινών προβλημάτων. Τέλος, αντιλαμβάνεται ότι η συνύπαρξη απαιτεί αποφυγή των ακραίων θέσεων.

Ο πολίτης μπορεί να συμμετέχει στον Δήμο και γίνεται έτσι συμπαραγωγός της πολιτικής σε διάφορα θέματα. Ακόμη, συμμετέχει στην πολιτεία στην εκλογή βουλευτών, αλλά και στα δημοψηφίσματα για κρίσιμα εθνικά θέματα. Τέλος, συμμετέχει στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αφού η ευρωπαϊκή ιθαγένεια του δίνει τη δυνατότητα να απολαμβάνει τα πλεονεκτήματα που προσφέρει η ένωση.

8. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά της ελληνικής πολιτείας;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Ανάμεσα στα βασικά χαρακτηριστικά του ελληνικού κράτους, αναφέρονται:

- Ο συγκεντρωτισμός, ένα στοιχείο που ήταν απαραίτητα κατά τη σύσταση του ελληνικού κράτους, μετά την επανάσταση του 1821. Το μεγαλύτερο μέρος

της χώρας βρισκόταν υπό την κυριαρχία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, γεγονός που ανακινούσε διαρκώς το αίτημα για εθνική ολοκλήρωση. Η συγκεντρωτική διοίκηση και παιδεία πρόσφεραν σημαντικά στον σκοπό αυτό, στη διαμόρφωση δηλαδή της εθνικής ταυτότητας. Ωστόσο, σήμερα ο συγκεντρωτισμός δεν έχει ξεπεραστεί, καθιστώντας το κράτος δυσκίνητο εξαιτίας της γραφειοκρατίας, η οποία δρα ανορθολογικά και κοστίζει ακριβά σε χρόνο και χρήμα. Σήμερα, γίνονται προσπάθειες να περιοριστεί η γραφειοκρατία με τη βοήθεια της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης.

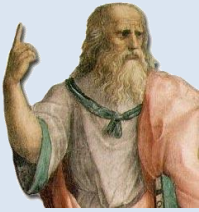
- Ο παρεμβατισμός, που θεωρήθηκε επιτακτική ανάγκη για τη σύσταση του ελληνικού κράτους. Έπρεπε να είναι παρεμβατικό για να σώσει ό,τι μπορούσε να περιωθεί και να δημιουργήσει ό,τι μπορούσε να δημιουργηθεί. Τον 20ό αιώνα, η διεθνής συγκυρία, βοήθησε στην επέκταση του κρατικού παρεμβατισμού. Μετά το 1974 ο κρατικός παρεμβατισμός επεκτείνεται. Στις αρχές του 21ου αιώνα το κράτος παράγει πάνω από το 50% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (Α.Ε.Π.). Το κράτος σήμερα είναι ένας μηχανισμός διεύθυνσης και διαχείρισης όχι μόνο της οικονομίας αλλά πολλών δραστηριοτήτων. Δεν υπάρχει τομέας στον οποίο να μην παρεμβαίνει το κράτος. Η αύξηση του παρεμβατισμού συνεπάγεται αύξηση της γραφειοκρατίας, που καθιστά τελικά το κράτος αναποτελεσματικό.
- Η ταλάντευση ανάμεσα στο παραδοσιακό και το σύγχρονο αποτελεί ένα ακόμη χαρακτηριστικό του ελληνικού κράτους. Οι συνήθειες του παρελθόντος έρχονται σε αντίθεση με την προσπάθεια συμπόρευσης με τα ευρωπαϊκά κράτη. Πολλές φορές μάλιστα, κυριαρχούν συμφέροντα, όπως οι πελατειακές σχέσεις, ο κρατικός παρεμβατισμός, ο συγκεντρωτισμός, εμποδίζοντας τον εκσυγχρονισμό του κράτους. Τα τελευταία χρόνια, ωστόσο, παρατηρείται μια προσπάθεια εγκατάλειψης αυτών των στοιχείων και υιοθέτησης των απαραίτητων για τον εκσυγχρονισμό μέτρων, όπως η

συνέχεια των θεσμών, η διαφανής και αξιοκρατική λειτουργία του κράτους. Παρά την καθυστέρηση, αρκετοί τομείς, όπως η ναυτιλία και η τέχνη, φαίνεται να προοδεύουν και να εκσυγχρονίζονται.

- Οι πολίτες της χώρας μας δεν τρέφουν εμπιστοσύνη στο κράτος, γι' αυτό το θεωρούν ξένο και εχθρικό. Νιώθουν ένα κενό από την έλλειψη της κοινότητας και από την λειψή λειτουργία του κράτους. Γι' αυτό, επιδιώκουν να λαμβάνει περισσότερα από αυτό και να του προσφέρει λιγότερα. Ωστόσο, και το κράτος φαίνεται πως συχνά θεωρεί τον πολίτη «υπήκοο», που έχει μόνο υποχρεώσεις και όχι δικαιώματα. Επιδιώκει να εισπράττει περισσότερα από αυτόν, παρέχοντάς του λιγότερα.

ΚΕΦ. 6:

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

ΚΕΦ. 6: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

6^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Δίπλα σε κάθε πρόταση, να σημειώσετε Σ, αν είναι σωστή ή Λ, αν είναι λανθασμένη.

Η κοινωνικοποίηση παραμένει ίδια σε κάθε τόπο και εποχή.

Η έννοια της πολιτικοποίησης ταυτίζεται με την κομματικοποίηση.

Η οικογένεια είναι ο πιο σημαντικός φορέας κοινωνικοποίησης.

Το σχολείο είναι σημαντικό παράγοντας κοινωνικοποίησης, αλλά δεν είναι σημαντικός για την πολιτικοποίηση του ατόμου.

Στόχος του κοινωνικού ελέγχου είναι η συμμόρφωση του ατόμου σε αυτά που ορίζουν οι φορείς κοινωνικοποίησης.

Στόχος των Μαθητικών Κοινοτήτων είναι η μαθητεία στη δημοκρατία.

Ο άτυπος κοινωνικός έλεγχος γίνεται με βάση γραπτούς κανόνες.

2. Ποιο είναι το περιεχόμενο της πολιτικής κοινωνικοποίησης;

3. α. Ποιοι είναι οι φορείς κοινωνικοποίησης και πολιτικοποίησης; Να αναλύσετε έναν από αυτούς.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins or other markings on the paper.

β. Υπάρχουν καλές και κακές παρέες; Να απαντήσετε στο ερώτημα με τη βοήθεια του παρακάτω αποσπάσματος.

ΜΑΚΡΙΑ ΑΠΟ ΚΑΚΕΣ ΠΑΡΕΕΣ

Να μην κάνεις παρέα με κακούς ανθρώπους, να πλησιάζεις πάντα τους καλούς, γιατί απ' τους καλούς καλά θα μάθεις. Αν όμως κάνεις παρέα με τους κακούς, θα χάσεις το μυαλό που σου 'δωσε η φύση. Οι κακοί βέβαια δε γεννήθηκαν κακοί απ' της μαμάς τους την κοιλιά, αλλά έκαναν φιλία με κακούς και έμαθαν να κάνουν πράξεις κακές και να λένε λόγια άσχημα, γιατί πίστευαν ότι οι φίλοι τους τούς τα 'λεγαν όλα σωστά.

Θέογνις, Έλληνες λυρικοί, 15,3 (ελεύθερη απόδοση)

από το βιβλίο Ιστορίας της Δ' Δημοτικού

γ. Γιατί τα πολιτικά κόμματα είναι απαραίτητα για τη λειτουργία της δημοκρατίας;

4. α. Με ποιον τρόπο ασκείται ο κοινωνικός έλεγχος;

β. Τι είναι ο αυτοέλεγχος;

γ. Να εξηγήσετε τι είναι ο τυπικός και ο άτυπος κοινωνικός έλεγχος.

ΚΕΦ. 6 - Απαντήσεις
6^ο Κριτήριο Αξιολόγησης

1. Δίπλα σε κάθε πρόταση, να σημειώσετε Σ, αν είναι σωστή ή Λ, αν είναι λανθασμένη.

Προτεινόμενη Απάντηση:

Η κοινωνικοποίηση παραμένει ίδια σε κάθε τόπο και εποχή.	Λ
Η έννοια της πολιτικοποίησης ταυτίζεται με την κομματικοποίηση.	Λ
Η οικογένεια είναι ο πιο σημαντικός φορέας κοινωνικοποίησης.	Σ
Το σχολείο είναι σημαντικό παράγοντας κοινωνικοποίησης, αλλά δεν είναι σημαντικός για την πολιτικοποίηση του ατόμου.	Λ
Στόχος του κοινωνικού ελέγχου είναι η συμμόρφωση του ατόμου σε αυτά που ορίζουν οι φορείς κοινωνικοποίησης.	Σ
Στόχος των Μαθητικών Κοινοτήτων είναι η μαθητεία στη δημοκρατία.	Σ
Ο άτυπος κοινωνικός έλεγχος γίνεται με βάση γραπτούς κανόνες.	Λ

2. Ποιο είναι το περιεχόμενο της πολιτικής κοινωνικοποίησης;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Η πολιτική κοινωνικοποίηση είναι μέρος της κοινωνικοποίησης και συντελείται από όλους τους φορείς κοινωνικοποίησης, με τους οποίους το άτομο έρχεται σε επαφή

σ' όλη τη διάρκεια της πολιτικής του ζωής. Η οικογένεια, το σχολείο, η εκκλησία, τα Μ. Μ. Ε., τα εργατικά σωματεία, οι επαγγελματικές οργανώσεις, τα πολιτικά κόμματα, καθώς και γεγονότα που συμβαίνουν εντός και εκτός της χώρας, όπως τα κοινωνικά κινήματα, οι μετακινήσεις πληθυσμών, οι πόλεμοι, η εκμετάλλευση, η ανισότητα επηρεάζουν την πολιτική συμπεριφορά του ατόμου.

Η πολιτική κοινωνικοποίηση αναφέρεται στη διαμόρφωση γνώμης και στην υιοθέτηση στάσης για την πολιτική, δηλαδή για τους πολιτικούς θεσμούς, την πολιτική εξουσία, τις πολιτικές σχέσεις, τις πολιτικές διαδικασίες, τα πολιτικά γεγονότα. Η συμμετοχή στα κοινά, το ενδιαφέρον για τις δημόσιες υποθέσεις, η δράση για την πρόοδο της πολιτείας δείχνει την ποιότητα της πολιτικοποίησης.

Αντικείμενο της πολιτικοποίησης είναι η μετάδοση γνώσεων, η καλλιέργεια αρχών και αξιών, η υιοθέτηση στάσεων και η δράση για θέματα που αφορούν την κοινωνική και πολιτική πραγματικότητα. Βέβαια, το περιεχόμενό της μεταβάλλεται στην πορεία του χρόνου. Εξαρτάται από κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις και από το κοινωνικό – πολιτικό σύστημα που επικρατεί.

3. α. Ποιοι είναι οι φορείς κοινωνικοποίησης και πολιτικοποίησης; Να αναλύσετε έναν από αυτούς.

Προτεινόμενη Απάντηση:

Φορείς κοινωνικοποίησης είναι το σχολείο (εκπαίδευση), οι παρέες συνομηλίκων, τα Μ. Μ. Ε., τα πολιτικά κόμματα και οι Μαθητικές Κοινότητες.

Το σχολικό περιβάλλον περιβάλλον και η σχολική ζωή έχει μεγάλη σημασία για την κοινωνικοποίηση και την πολιτικοποίηση των ατόμων. Η συνύπαρξη μαθητών από διαφορετικά περιβάλλοντα, οι σχέσεις εκπαιδευτικού – μαθητών, η επιλογή

γνωστικών αντικειμένων-θεμάτων και ο τρόπος ανάλυσής τους, η συνεργασία και η σύγκρουση, οι σχολικές εκδηλώσεις κτλ., διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην κοινωνική και πολιτική διαπαιδαγώγηση των μαθητών. Το σχολείο προσφέρει οργανωμένη κοινωνικοποίηση. Συνεχίζει να είναι σημαντικός φορέας κοινωνικοποίησης και ειδικότερα πολιτικής κοινωνικοποίησης. Και επειδή δεν γεννιόμαστε αλλά γινόμαστε πολίτες, ο ρόλος του στη διαμόρφωση της ιδιότητας του πολίτη είναι σημαντικός.

β. Υπάρχουν καλές και κακές παρέες; Να απαντήσετε στο ερώτημα με τη βοήθεια του παρακάτω αποσπάσματος.

ΜΑΚΡΙΑ ΑΠΟ ΚΑΚΕΣ ΠΑΡΕΕΣ

Να μην κάνεις παρέα με κακούς ανθρώπους, να πλησιάζεις πάντα τους καλούς, γιατί απ' τους καλούς καλά θα μάθεις. Αν όμως κάνεις παρέα με τους κακούς, θα χάσεις το μυαλό που σου 'δωσε η φύση. Οι κακοί βέβαια δε γεννήθηκαν κακοί απ' της μαμάς τους την κοιλιά, αλλά έκαναν φιλία με κακούς και έμαθαν να κάνουν πράξεις κακές και να λένε λόγια άσχημα, γιατί πίστευαν ότι οι φίλοι τους τούς τα 'λεγαν όλα σωστά.

Θέογνις, Έλληνες λυρικοί, 15,3 (ελεύθερη απόδοση)

από το βιβλίο Ιστορίας της Δ' Δημοτικού

Προτεινόμενη Απάντηση:

Οι παρέες επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό τη συμπεριφορά του ατόμου. Κάθε άνθρωπος θέλει να γίνεται αποδεκτός, γι' αυτό και προσπαθεί να δρα με βάση τις απόψεις των γύρω του. Σύμφωνα, μάλιστα, με το παραπάνω απόσπασμα κάνοντας παρέα με καλούς ανθρώπους, μπορεί κανείς να βελτιωθεί. Μα ακόμα και «κακοί»

άνθρωποι δεν ήταν από τη φύση τους κακοί, αλλά επηρεάστηκαν κι αυτοί από «κακές» παρέες. Οι κακές παρέες, λοιπόν, μπορούν να συμπαρασύρουν σε ακοινωνικές και αντικοινωνικές συμπεριφορές. Αντικοινωνικές συμπεριφορές για παράδειγμα, όπως η βία κατά συμμαθητών, η γραφή συνθημάτων σε χώρους που απαγορεύεται, η φθορά σε αυτοκίνητα, οι μικροκλοπές. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της επίδρασης των ατόμων, κυρίως των νέων, αποτελεί το πείραμα του κοινωνιολόγου Πωλ Γουίλις. Μελέτησε μια ομάδα αγοριών που δημιουργούσαν, με τη συμπεριφορά τους, προβλήματα στο σχολείο. Ήταν μαθητές με χαμηλή επίδοση, χωρίς ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το μάθημα. Ο Γουίλις επεσήμανε ότι τις περισσότερες φορές που αυτοί οι μαθητές παραβίαζαν τους καθημερινούς σχολικούς κανόνες, το έκαναν επειδή αυτή η συμπεριφορά «επιβραβευόταν» από την παρέα. Η παρέα, μετά από κάποια τιμωρία (επίπληξη, αποβολή κτλ.), συζητούσε και «επαινούσε» το «ανδραγάθημα» του μέλους της. Η ίδια παρέα αποκαλούσε τους καλούς μαθητές «φυτά». Όμως, όταν ο Γουίλις συζητούσε με το κάθε μέλος της παρέας χωριστά, συναντούσε έναν εντελώς διαφορετικό άνθρωπο. Έναν άνθρωπο που είχε αγωνία για το μέλλον του, που προβληματιζόταν τι δουλειά θα βρει μετά την αποφοίτησή του από το σχολείο κτλ. Ο ίδιος άνθρωπος, εντός της παρέας, γινόταν εντελώς διαφορετικός προκειμένου να αποσπάσει το θαυμασμό των μελών της.

γ. Γιατί τα πολιτικά κόμματα είναι απαραίτητα για τη λειτουργία της δημοκρατίας;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Τα πολιτικά κόμματα είναι οι πολιτικοί θέσμοι που είναι απαραίτητοι για τη λειτουργία της δημοκρατίας, αλλά και βασικοί για το πολιτικό σύστημα. Κάθε

κόμμα εκφράζει απόψεις που γίνονται δεκτές από όλους, ακόμα κι αν δεν είναι σύμφωνες μεταξύ τους. Μέσα στα κόμματα μαθαίνουν να κάνουν διάλογο, να συνεργάζονται, να εκφράζονται, να συμμετέχουν. Όσοι είναι μέλη σε κάποιο κόμμα, μα και όσοι ψηφίζουν ανταλλάσσουν απόψεις, ιδέες, πρότυπα και αξίες. Μέσω των κόμματος, τα άτομα μαθαίνουν τρόπους πολιτικής συμπεριφοράς, συμμετέχουν σε συζητήσεις και σε πολιτικές διαδικασίες, μαθαίνουν να συναποφασίζουν και να συνυπάρχουν. Ακόμα, μαθαίνουν να σέβονται τις διαφορετικές απόψεις και να υπερασπίζονται το δικαίωμα του λόγου σε κάθε άνθρωπο, ακόμα κι αν δεν συμφωνούν μαζί του. Τα άτομα, επομένως, βιώνουν τη δημοκρατία μέσα από τα κόμματα, μαθαίνουν να δρουν δημοκρατικά, αφού εσωτερικεύουν τους κανόνες αυτούς, με αποτέλεσμα να λειτουργεί η πολιτεία και η κοινωνία τους δημοκρατικά.

4. α. Με ποιον τρόπο ασκείται ο κοινωνικός έλεγχος;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Ο κοινωνικός έλεγχος ασκείται με δύο τρόπους. Ο πρώτος τρόπος αφορά τις επιβραβεύσεις, ενώ ο δεύτερο της κυρώσεις.

Η επιβράβευση, ο έπαινος, η επιδοκιμασία, σημαίνουν θετική αξιολόγηση της συμπεριφοράς. Στόχος των επιβραβεύσεων είναι η επανάληψη της συμπεριφοράς που επιθυμούν αυτοί που ασκούν τον έλεγχο, δηλαδή της συμπεριφοράς που κινείται μέσα στα ορισμένα όρια.

Η κύρωση, ο ψόγος, η αποδοκιμασία, σημαίνουν αρνητική αξιολόγηση της συμπεριφοράς. Στόχος των κυρώσεων είναι η αποφυγή της μη ορθής συμπεριφοράς, δηλαδή της συμπεριφοράς που έχει ξεφύγει από τα ορισμένα όρια.

Η υπέρβαση των ορίων απειλεί την κοινωνική συνοχή και αυτό δεν το θέλει καμιά ομάδα και καμιά κοινωνία.

β. Τι είναι ο αυτοέλεγχος;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Αυτοέλεγχος είναι ο έλεγχος που ασκεί το ίδιο το άτομο στην συμπεριφορά του για διάφορους λόγους είτε γιατί έχει αποδεχθεί τους κοινωνικούς κανόνες ως λογικούς και αναγκαίους, είτε γιατί φοβάται τις κυρώσεις που θα υποστεί, αν τους παραβιάσει ονομάζεται αυτοέλεγχος. Για παράδειγμα, υπάρχει ο κανόνας σύμφωνα με τον οποίο η κλοπή απαγορεύεται. Το άτομο κρίνει και αξιολογεί τη συμπεριφορά του και δεν κλέβει είτε γιατί θεωρεί τον κανόνα σωστό είτε γιατί φοβάται την τιμωρία είτε και για τους δύο λόγους, Βέβαια, ο βαθμός αυτοελέγχου εξαρτάται από τον βαθμό εσωτερίκευσης, δηλαδή αφομοίωσης και αποδοχής των κοινωνικών κανόνων και αξιών της κοινωνίας.

γ. Να εξηγήσετε τι είναι ο τυπικός και ο άτυπος κοινωνικός έλεγχος.

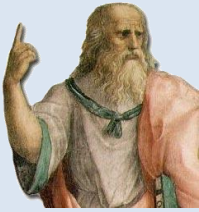
Προτεινόμενη Απάντηση:

Ο άτυπος κοινωνικός έλεγχος γίνεται με βάση τα ήθη, τις παραδόσεις, τους άγραφους νόμους της ομάδας ή της κοινωνίας. Ασκείται με πολλούς τρόπους, όπως με άμεσες ή έμμεσες υποδείξεις, με χειρονομίες, με μορφασμούς, με περιφρόνηση, με αποδοκιμασία, με επιβράβευση κτλ. Ασκείται κυρίως όπου υπάρχουν μικρές ομάδες και σε παραδοσιακές κοινωνίες, όπου οι σχέσεις είναι άτυπες και προσωπικές. Ορισμένες φορές ο άτυπος έλεγχος είναι πιο αποτελεσματικός από τον τυπικό έλεγχο.

Ο τυπικός κοινωνικός έλεγχος γίνεται με βάση γραπτούς κανόνες (νόμοι, κανονισμοί, αποφάσεις κτλ.). Η οικογένεια, το σχολείο, η θρησκεία, το κράτος κτλ., ασκούν τυπικό έλεγχο. Κάθε φορέας αξιολογεί τη συμπεριφορά του ατόμου με τους υπάρχοντες κανόνες και επιβάλλει τις προβλεπόμενες κυρώσεις. Αυτό ισχύει κυρίως για το κράτος, αλλά και για τους φορείς που η λειτουργία τους στηρίζεται σε γραπτούς κανόνες. Αυτό το είδος ελέγχου ασκείται, κυρίως, όπου υπάρχουν μεγάλες ομάδες και σε σύγχρονες κοινωνίες, όπου οι σχέσεις είναι τυπικές και απρόσωπες.

ΚΕΦ. 7:

Ο ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΙ
ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

ΚΕΦ. 7: Ο ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ 7^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Δίπλα σε κάθε πρόταση, να σημειώσετε Σ, αν είναι σωστή ή Λ, αν είναι λανθασμένη.

Η πολιτική δράση και συμπεριφορά κάθε ατόμου αποσκοπεί σε προσωπικό όφελος.

Η υποχρέωση προστασίας του περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση διαρκείας.

Πολλές φορές δημιουργούνται κατασκευασμένες ανάγκες.

Η αγωγή υγείας είναι δευτερογενής πρόληψη.

Τα αίτια για τα τροχαία ατυχήματα είναι μόνο ατομικά.

Τα εισοδήματα των μισθωτών δεν είναι εύκολο να εντοπισθούν.

Κοινωνική ευαισθησία και ειδική μεταχείριση χρειάζονται και τα χαρισματικά άτομα.

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού προστατεύει όλα τα παιδιά, χωρίς καμία διάκριση.

Κάποιες όψεις εθελοντισμού κρίνονται αρνητικά.

Φυσικές καταστροφές προκαλούνται από χημικά ατυχήματα σε βιομηχανικές εγκαταστάσεις.

Για τους αρχαίους Έλληνες, η υπέρβαση του μέτρου αποτελούσε ύβρη.

2. Διαβάζοντας το παρακάτω απόσπασμα από τον Πρωταγόρα του Πλάτωνα να απαντήσετε στο παρακάτω ερώτημα:

«Όταν μαζευόμαστε στην εκκλησία του δήμου, κάθε φορά που είναι να καταπιαστεί η πολιτεία με κάποιο οικοδομικό έργο, φωνάζουν τους αρχιτέκτονες να δώσουν τη συμβουλή τους για τα οικοδομήματα· όταν πάλι είναι να ναυπηγήσουν πλοία, τους ναυπηγούς, το ίδιο και για όλα τ' άλλα, όσα πιστεύουν ότι μπορεί κανείς να τα μάθει και να τα διδάξει... Αντίθετα, κάθε φορά που το θέμα της συνεδρίασης έχει σχέση με τα γενικά συμφέροντα της πολιτείας, παίρνει τον λόγο και δίνει την συμβουλή του χωρίς καμία διάκριση ο ξυλουργός, ο χαλκιάς κι ο τσαγκάρης, ο εισαγωγέας και ο караβοκύρης, ο πλούσιος και ο φτωχός, ο αριστοκράτης κι ο άνθρωπος του λαού...»

Ποιος είναι τελικά ικανός να συμμετέχει στα κοινά και να ασκεί πολιτική;

5. Με ποιους τρόπους μπορεί να γίνει η φοροδιαφυγή;

6. Γιατί δίνεται ιδιαίτερη σημασία στην εκπαίδευση των ατόμων με αναπηρία;

7. α. Ποιες προϋποθέσεις χρειάζονται για να εφαρμοστεί η ηλεκτρονική δημοκρατία;

β. Να σχολιάσετε τη φράση: «Το διαδίκτυο μπορεί να διευρύνει τα όρια του κόσμου, αλλά και να οδηγήσει σε κοινωνική απομόνωση».

ΚΕΦ. 7 - Απαντήσεις
7^ο Κριτήριο Αξιολόγησης

1. Δίπλα σε κάθε πρόταση, να σημειώσετε Σ, αν είναι σωστή ή Λ, αν είναι λανθασμένη.

Προτεινόμενη Απάντηση:

Η πολιτική δράση και συμπεριφορά κάθε ατόμου αποσκοπεί σε προσωπικό όφελος. Λ

Η υποχρέωση προστασίας του περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση διαρκείας. Σ

Πολλές φορές δημιουργούνται κατασκευασμένες ανάγκες. Σ

Η αγωγή υγείας είναι δευτερογενής πρόληψη. Λ

Τα αίτια για τα τροχαία ατυχήματα είναι μόνο ατομικά. Λ

Τα εισοδήματα των μισθωτών δεν είναι εύκολο να εντοπισθούν. Λ

Κοινωνική ευαισθησία και ειδική μεταχείριση χρειάζονται και τα χαρισματικά άτομα. Σ

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού προστατεύει όλα τα παιδιά, χωρίς καμία διάκριση. Σ

Κάποιες όψεις εθελοντισμού κρίνονται αρνητικά. Σ

Φυσικές καταστροφές προκαλούνται από χημικά ατυχήματα σε βιομηχανικές εγκαταστάσεις. Λ

Για τους αρχαίους Έλληνες, η υπέρβαση του μέτρου αποτελούσε ύβρη. Σ

2. Διαβάζοντας το παρακάτω απόσπασμα από τον Πρωταγόρα του Πλάτωνα να απαντήσετε στο παρακάτω ερώτημα:

«Όταν μαζευόμαστε στην εκκλησία του δήμου, κάθε φορά που είναι να καταπιαστεί η πολιτεία με κάποιο οικοδομικό έργο, φωνάζουν τους αρχιτέκτονες να δώσουν τη συμβουλή τους για τα οικοδομήματα· όταν πάλι είναι να ναυπηγήσουν πλοία, τους ναυπηγούς, το ίδιο και για όλα τ' άλλα, όσα πιστεύουν ότι μπορεί κανείς να τα μάθει και να τα διδάξει... Αντίθετα, κάθε φορά που το θέμα της συνεδρίασης έχει σχέση με τα γενικά συμφέροντα της πολιτείας, παίρνει τον λόγο και δίνει την συμβουλή του χωρίς καμία διάκριση ο ξυλουργός, ο χαλκιάς κι ο τσαγκάρης, ο εισαγωγέας και ο караβοκύρης, ο πλούσιος και ο φτωχός, ο αριστοκράτης κι ο άνθρωπος του λαού...»

Ποιος είναι τελικά ικανός να συμμετέχει στα κοινά και να ασκεί πολιτική;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Σύμφωνα με το παραπάνω απόσπασμα, για κάθε τέχνη υπάρχουν ειδικοί άνθρωποι που μπορούν να δώσουν συμβουλές. Όσον αφορά, όμως τα θέματα της πόλης, όλοι μπορούν να πουν τη γνώμη τους. Δεν είναι μόνο δικαίωμά τους να εκφράζουν τη γνώμη τους, αλλά και υποχρέωσή τους. Αυτό σημαίνει πως όλοι οι πολίτες μπορούν και οφείλουν να συμμετέχουν στην πολιτική. Δεν χρειάζεται να είναι κανείς ειδικός για να συμμετέχει στο πολιτικό γίγνεσθαι. Οι πολλοί, ως σύνολο, είναι καλύτεροι από τους λίγους. Υπό αυτό το πρίσμα, όλοι πρέπει να συμμετέχουν στην πολιτική, να εκφράζουν τη γνώμη τους, να αντιμετωπίζουν τα προβλήματα που προκύπτουν, χωρίς να διαθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις. Η πολιτική τους αφορά άμεσα, μιας και την βιώνουν στην καθημερινότητά τους. Η

εμπειρία τους είναι το μόνο που χρειάζεται για να είναι ικανοί να ασχοληθούν με την πολιτική. Γι' αυτό και κάθε πολιτεία χρειάζεται ενεργούς, ενημερωμένους και μη παθητικούς πολίτες.

3. Γιατί το οικολογικό πρόβλημα είναι το σοβαρότερο που αντιμετωπίζει η ανθρωπότητα;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Το οικολογικό πρόβλημα είναι το πιο σοβαρό που αντιμετωπίζει η ανθρωπότητα, καθώς τα προβλήματα που προκαλούνται στη φύση στρέφονται κατά του ίδιου του ανθρώπου. Το περιβάλλον είναι προϋπόθεση της ζωής και όπου καταστρέφεται δεν αναπληρώνεται εύκολα. Η καταστροφή, επομένως, του περιβάλλοντος είναι μη αναστρέψιμη και επιφέρει ποικίλλα προβλήματα σε όλη την πλάση και κατά συνέπεια στον άνθρωπο. Ο άνθρωπος δεν μπορεί να ζήσει αν η φύση καταστραφεί. Τα εγκλήματα, επομένως, του ανθρώπου εναντίον της φύσης είναι εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας.

4. Ποιος έχει την ευθύνη για την τήρηση της Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία (Α.Υ.Ε.); Ποια μέτρα έχουν καθιερωθεί από την πολιτεία;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Την ευθύνη για την τήρηση της ΑΥΕ στην επιχείρηση την έχει ο εργοδότης. Η πολιτεία έχει νομοθετήσει και καθιερώσει μέτρα, όπως την γραπτή εκτίμηση επαγγελματικού κινδύνου, η οποία αποτελεί ηθική και νομική υποχρέωση του εργοδότη και πραγματοποιείται από τον τεχνικό ασφάλειας και τον ιατρό εργασίας με στόχο την πρόληψη και την εξάλειψη των κινδύνων. Ένα ακόμη μέτρο μπορεί να

θεωρηθεί η εξασφάλιση τεχνικού ασφάλειας, ο οποίος παρέχει στον εργοδότη υποδείξεις και συμβουλές, γραπτώς ή προφορικώς, σε θέματα σχετικά με την ασφάλεια και υγεία των εργαζομένων και την πρόληψη των εργατικών ατυχημάτων. Τέλος, ο ιατρός εργασίας παρέχει υποδείξεις και συμβουλές τόσο στον εργοδότη όσο και στους εργαζόμενους και τους εκπροσώπους τους, σχετικά με τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται για τη σωματική και την ψυχική τους υγεία.

5. Με ποιους τρόπους μπορεί να γίνει η φοροδιαφυγή;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Η απουσία φορολογικής συνείδησης, που κυριαρχεί στην Ελλάδα, οδηγεί τους ανθρώπους στη φοροδιαφυγή, οι οποίοι χρησιμοποιούν πολλά τεχνάσματα για να κρύψουν την περιουσία ή το εισόδημά τους. Τέτοια τεχνάσματα είναι:

- α) Η απόκρυψη εισοδημάτων (κάποιος που δεν κόβει αποδείξεις για τα προϊόντα που πουλά ή τις υπηρεσίες που παρέχει).
- β) Η εμφάνιση πλαστών δαπανών (με τη χρήση τιμολογίων που δεν ανταποκρίνονται σε αγορά προϊόντων ένα πρόσωπο ή επιχείρηση μπορεί να αυξάνει φαινομενικά τις δαπάνες του, ώστε να γλυτώνει φόρους).
- γ) Η ίδρυση πλασματικών εταιρειών με έδρα σε χώρες με ειδικό φορολογικό καθεστώς. Οι χώρες αυτές ονομάζονται φορολογικοί παράδεισοι, καθώς έχουν χαμηλή ή καθόλου φορολογία για τους ξένους επενδυτές που θα μεταφέρουν τις καταθέσεις ή τα κεφάλαιά τους σε αυτές.

6. Γιατί δίνεται ιδιαίτερη σημασία στην εκπαίδευση των ατόμων με αναπηρία;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Η εκπαίδευση αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα κάθε πολίτη. Το κράτος έχει συνταγματική υποχρέωση να παρέχει σε όλους δωρεάν και με ίσους όρους παιδεία. Ενισχύει τους σπουδαστές που διακρίνονται, «καθώς και αυτούς που έχουν ανάγκη από βοήθεια ή ειδική προστασία, ανάλογα με τις ικανότητές τους». Άλλωστε, ο πολιτισμός μιας κοινωνίας κρίνεται από τη μέριμνά της για τους συναθρώπους μας που αντιμετωπίζουν προβλήματα αναπηρίας. Το ενδιαφέρον της πολιτείας και των πολιτών για τα άτομα με αναπηρία είναι ζήτημα κοινωνικής δικαιοσύνης και ως εκ τούτου ζήτημα πρώτης προτεραιότητας. Τα άτομα αυτά θα νιώσουν ότι δεν είναι στο περιθώριο της οικονομικής και κοινωνικής ζωής και θα μπορούν να αξιοποιήσουν τις δυνατότητές τους. Αν ληφθεί υπόψη ότι πολλά άτομα υπερνικούν τις αδυναμίες τους χωρίς βοήθεια, γίνεται αντιληπτό τι μπορούν να κατορθώσουν, αν τους παρασχεθούν τα κατάλληλα μέσα. Επομένως, κρίνεται απαραίτητο να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στην εκπαίδευση των ατόμων με αναπηρία.

7. α. Ποιες προϋποθέσεις χρειάζονται για να εφαρμοστεί η ηλεκτρονική δημοκρατία;**Προτεινόμενη Απάντηση:**

Οι Τ. Π. Ε. μπορούν να συμβάλουν στην προώθηση της δημοκρατίας. Για να γίνει, ωστόσο, αυτό πρέπει να πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις. Πρώτον, πρέπει να υπάρχει η αναγκαία τεχνολογία. Ήδη έχουν γίνει πειραματικές εφαρμογές σε Η.Π.Α., Ελλάδα, κτλ., για ηλεκτρονικά δημοψηφίσματα, ηλεκτρονικές συνελεύσεις πολιτών, κτλ. Είναι λοιπόν εφικτό και το κόστος είναι μικρό. Δεύτερον, είναι απαραίτητο να υπάρχει αποτελεσματική δημόσια διοίκηση. Γι, αυτό χρειάζεται και

στην Ελλάδα η δημιουργία μιας σύγχρονης, ευέλικτης και αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης. Τρίτον, η ενημέρωση για τα υπό συζήτηση θέματα πρέπει να είναι αντικειμενική. Δεδομένου ότι υπεύθυνος πολίτης είναι ο ενημερωμένος πολίτης, η ενημέρωση είναι προϋπόθεση της δημοκρατίας. Και επειδή, τόσο η έλλειψη ενημέρωσης, όσο και η ακατάσχετη ενημέρωση έχουν ως αποτέλεσμα την μη ενημέρωση, χρειάζεται να καθιερωθούν τρόποι ώστε ο πολίτης να ενημερώνεται.

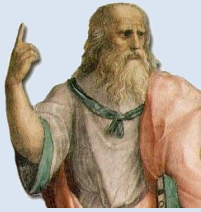
β. Να σχολιάσετε τη φράση: «Το διαδίκτυο μπορεί να διευρύνει τα όρια του κόσμου, αλλά και να οδηγήσει σε κοινωνική απομόνωση».

Προτεινόμενη Απάντηση:

Το διαδίκτυο πράγματι διευρύνει τα όρια του κόσμου. Μέσω του διαδικτύου δίνεται η δυνατότητα στους χρήστες να επικοινωνήσουν με ανθρώπους που βρίσκονται χιλιόμετρα μακριά, ακόμα και να «μεταφερθούν» (μέσω της εικόνας) σε πολύ μακρινά μέρη. Οι πολίτες μπορούν να λάβουν άμεση και πλήρη ενημέρωση για ο,τιδήποτε, οποτεδήποτε, οπουδήποτε. Μπορούν να ψηφίζουν, να εκφράζουν τις απόψεις τους, ακόμα και να δουλεύουν μέσω διαδικτύου. Μπορούν να είναι «παρόντες» από τον καναπέ του σπιτιού τους! Την ίδια, όμως, στιγμή, απουσιάζουν από την άμεση επικοινωνία. Η πραγματικότητα έχει αντικατασταθεί από την εικονική πραγματικότητα που οδηγεί στην ψευδή αντίληψη της πραγματικότητας. Οι άνθρωποι καθηλώνονται μπροστά στην οθόνη του ηλεκτρονικού υπολογιστή. Οι προσωπικές σχέσεις έχουν μετατραπεί σε εικονικές και απρόσωπες, οδηγώντας τα άτομα σε κοινωνική απομόνωση.

ΚΕΦ. 8:

Η ΛΗΨΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

ΚΕΦ. 8: Η ΛΗΨΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ**8^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ****1. Δίπλα σε κάθε πρόταση, να σημειώσετε Σ, αν είναι σωστή ή Λ, αν είναι λανθασμένη.**

Μια απόφαση μπορεί να ληφθεί συγκεντρωτικά με βάση της αρχή της πλειοψηφίας.

Η λήψη απόφασης πρέπει να λαμβάνει υπόψη της το συμφέρον αυτού που την λαμβάνει αλλά και το συμφέρον του συνόλου.

Για τις επιχειρήσεις η λήψη αποφάσεων δεν θεωρείται σημαντική.

Η Θεωρία των Παιγνίων μπορεί να θεωρηθεί θεωρία λήψης απόφασης.

Η Βουλή εκδίδει νόμους που προτείνει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

Το εκλογικό δικαίωμα εξαρτάται αποκλειστικά από την ηλικία.

Οι βουλευτές αναγκάζονται να ψηφίζουν ό, τι υποστηρίζει το κόμμα τους.

2. Από τι εξαρτάται η λήψη μιας απόφασης;

3. Ποια είναι τα κριτήρια λήψης μιας απόφασης; Σε ποιο θα δίνετε περισσότερη βαρύτητα και γιατί;

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no text or other markings on the paper.

4. α. Ποια είναι τα στάδια λήψης αποφάσεων;

β. Τι είναι το «Δίλημμα του Φυλακισμένου»;

5. α. Από τι συνοδεύεται η κατάθεση του σχεδίου νόμου στη Βουλή;

β. Η ιδιότητα του πολίτη εξαντλείται στο δικαίωμα ψήφου;

γ. Τι είναι οι ομάδες πίεσης;

δ. Από ποιους επηρεάζεται η Βουλή ως προς τη λήψη αποφάσεων;

ΚΕΦ. 8 - Απαντήσεις
8^ο Κριτήριο Αξιολόγησης

1. Δίπλα σε κάθε πρόταση, να σημειώσετε Σ, αν είναι σωστή ή Λ, αν είναι λανθασμένη.

Προτεινόμενη Απάντηση:

Μια απόφαση μπορεί να ληφθεί συγκεντρωτικά με βάση της αρχή της πλειοψηφίας. Λ

Η λήψη απόφασης πρέπει να λαμβάνει υπόψη της το συμφέρον αυτού που την λαμβάνει αλλά και το συμφέρον του συνόλου. Σ

Για τις επιχειρήσεις η λήψη αποφάσεων δεν θεωρείται σημαντική. Λ

Η Θεωρία των Παιγνίων μπορεί να θεωρηθεί θεωρία λήψης απόφασης. Σ

Η Βουλή εκδίδει νόμους που προτείνει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Λ

Το εκλογικό δικαίωμα εξαρτάται αποκλειστικά από την ηλικία. Λ

Οι βουλευτές αναγκάζονται να ψηφίζουν ό, τι υποστηρίζει το κόμμα τους. Λ

2. Από τι εξαρτάται η λήψη μιας απόφασης;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Η λήψη μιας απόφασης εξαρτάται από πολλούς παράγοντες. Η προσωπικότητα αυτού που την λαμβάνει, αλλά και οι συγκεκριμένες συνθήκες στις οποίες

λαμβάνεται η απόφαση είναι καταλυτικοί παράγοντες για την λήψη μιας απόφασης. Η προσωπικότητα συμπυκνώνει την παιδεία και την εμπειρία του ατόμου που αποφασίζει. Διαφορετικά θα αποφασίσει για κάποιο θέμα ένας μορφωμένος άνθρωπος ή κάποιος με εμπειρία ζωής και διαφορετικά κάποιος άλλος με λιγότερη μόρφωση ή χωρίς εμπειρία ζωής. Η επιλογή που κάνει κάθε άνθρωπος εξαρτάται από τις αξίες του, το πώς ιεραρχεί τις ανάγκες του, την εμπειρία της ζωής του. Σε σημαντικές αποφάσεις αναδεικνύεται η αξία της παιδείας, αλλά και ο ρόλος της πολιτείας να ασκεί τον απαραίτητο έλεγχο.

Οι συνθήκες, από την άλλη μεριά, εξαρτώνται από την κατάσταση στην οποία βρίσκεται όποιος καλείται να πάρει μια απόφαση. Διαφορετικά θα αποφασίσει ένας άνθρωπος σε καιρό ειρήνης και διαφορετικά σε κατάσταση πολέμου. Διαφορετικά θα αποφασίσει για το πόσο θα αγοράσει ένα μπουκάλι νερό ένας άνθρωπος που ζει σε μια μεγαλούπολη και διαφορετικά αν βρίσκεται χαμένος σε μια έρημο. Στην πρώτη περίπτωση, έχει τη δυνατότητα να αποφύγει περιπτώσεις αισχροκέρδειας στις οποίες κάποιοι μπορεί να προσπαθήσουν να του πουλήσουν το νερό σε υψηλή τιμή. Στην δεύτερη περίπτωση, είναι έτοιμος να αποδεχθεί κάθε τίμημα καθώς κινδυνεύει η ζωή του.

3. Ποια είναι τα κριτήρια λήψης μιας απόφασης; Σε ποιο θα δίνετε περισσότερη βαρύτητα και γιατί;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Τα κριτήρια λήψης ορθών αποφάσεων είναι οι αξίες και οι κανόνες, το συλλογικό συμφέρον, ο σεβασμός των δικαιωμάτων των άλλων, το ατομικό συμφέρον και τέλος οι κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις που θα επιφέρει η απόφαση αυτή. Τα παραπάνω κριτήρια είναι εξίσου σημαντικά. Βασικός στόχος

μιας απόφασης είναι το να είναι συμφέρουσα για το σύνολο, αλλά και για το άτομο. Ωστόσο, για να είναι μια απόφαση επιτυχημένη οφείλει να σέβεται να δικαιώματα των άλλων, προβλέποντας και τις συνέπειες που θα επιφέρει τόσο στην οικονομία και την κοινωνία, όσο και στο περιβάλλον. Επομένως, δεν θα μπορούσαμε να δώσουμε μεγαλύτερη βαρύτητα σε ένα από αυτά. Ίσως εξετάζοντας τις συνθήκες, να μπορούσαμε κατά κάποιο τρόπο να τα ιεραρχήσουμε, ωστόσο η σειρά με την οποία θα τα τοποθετούσαμε εξαρτάται κάθε φορά από τη συγκεκριμένη περίπτωση.

4. α. Ποια είναι τα στάδια λήψης αποφάσεων;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Για τη λήψη μιας απόφασης ακολουθούνται τα εξής στάδια:

Πρώτα, καθορίζεται ο σκοπός. Αποφασίζουμε για κάτι συγκεκριμένο και όχι γενικά.

Στη συνέχεια συλλέγονται πληροφορίες σχετικά με τα διαθέσιμα μέσα, το κόστος τους και το χρονοδιάγραμμα για την υλοποίηση όσων σχεδιάζονται.

Το επόμενο στάδιο είναι η εύρεση και αξιολόγηση εναλλακτικών λύσεων. Από τα διαθέσιμα μέσα επιλέγονται τα προσφορότερα, τα πιο αποδοτικά, αυτά που θα βοηθήσουν να επιτευχθεί ο σκοπός σε λιγότερο χρόνο και με μικρότερο κόστος και τέλος αυτά που ανταποκρίνονται στα κριτήρια για την ορθότητα της λήψης απόφασης.

Επιλέγεται η καλύτερη εναλλακτική λύση. Επιλέγεται, δηλαδή, αυτή που είναι πιο οικονομική, λιγότερο χρονοβόρα, σέβεται το περιβάλλον, δεν παραβιάζει τα δικαιώματα άλλων και προωθεί το συλλογικό συμφέρον.

Τέλος, η απόφαση εφαρμόζεται. Η εφαρμογή περιέχει και την αξιολόγηση της απόφασης στην πράξη. Η πράξη είναι το θεμελιώδες κριτήριο για το αν μια απόφαση ήταν ορθή ή όχι.

β. Τι είναι το «Δίλημμα του Φυλακισμένου»;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Το Δίλημμα του Φυλακισμένου αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα της Θεωρίας Παιγνίων. Δύο άτομα (ο Α και ο Β) συλλαμβάνονται από την αστυνομία σαν ύποπτοι διάπραξης ληστείας. Η αστυνομία δεν έχει επαρκή στοιχεία για να τους κατηγορήσει. Τους βάζει σε χωριστά κελιά, ώστε να μην έχουν επικοινωνία. Ο εισαγγελέας επισκέπτεται και τους δύο, τον καθένα χωριστά, και κάνει στον καθένα την εξής πρόταση:

1. Αν καταθέσει εναντίον του άλλου, τότε θα απελευθερωθεί και ο άλλος θα πάει 12 χρόνια φυλακή.
2. Αν δεν μιλήσει κανείς τότε θα φάνε και οι δύο από 1 χρόνο φυλακή για μικροαδικήματα που έχουν διαπράξει.
3. Αν καρφώσουν ο ένας τον άλλο θα φάνε 4 χρόνια ο καθένας.

Τελικά, αν και η καλύτερη επιλογή φαίνεται να είναι η δεύτερη (Α και Β δεν μιλάνε), οι Α και Β δεν θα επιλέξουν αυτή. Θα κινηθούν όχι στη λογική της συνεργασίας αλλά στη λογική της μεγαλύτερης ατομικής ικανοποίησης. Θα «καρφώσουν» ο ένας τον άλλο και τελικά θα πάνε φυλακή τέσσερα χρόνια και οι δύο.

5. α. Από τι συνοδεύεται η κατάθεση του σχεδίου νόμου στη Βουλή;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Η κατάθεση του σχεδίου νόμου στη Βουλή συνοδεύεται από σχετική αιτιολογική έκθεση που περιέχει τους λόγους και τους σκοπούς των προτεινόμενων ρυθμίσεων, από Ειδική Έκθεση για τον τρόπο κάλυψης των δαπανών αν προκαλείται από την ψήφισή του δαπάνη για το κράτος και τέλος, από την Έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους που καθορίζει τη δαπάνη, η οποία τυχόν προκαλείται από την ψήφισή του.

β. Η ιδιότητα του πολίτη εξαντλείται στο δικαίωμα ψήφου;**Προτεινόμενη Απάντηση:**

Η ιδιότητα του πολίτη δεν εξαντλείται στο δικαίωμα της ψήφου, καθώς υπάρχει και η κοινωνία των πολιτών. Η κοινωνία των πολιτών περιλαμβάνει τις κοινωνικές οργανώσεις, τα κινήματα, τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, τις περιβαλλοντικές και εθελοντικές δράσεις των πολιτών. Στις κοινωνίες στις οποίες η κοινωνία των πολιτών είναι αναπτυγμένη, υπάρχει υψηλότερος βαθμός συμμετοχής των πολιτών στα κοινά και μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση σε πρακτικές που σχετίζονται με τη διαφάνεια, την κοινωνική λογοδοσία, τον δημόσιο κοινωνικό έλεγχο.

γ. Τι είναι οι ομάδες πίεσης;**Προτεινόμενη Απάντηση:**

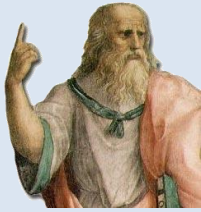
Οι ομάδες πίεσης περιλαμβάνονται στην κοινωνία των πολιτών. Πρόκειται για ομάδες που προσπαθούν να επηρεάσουν την Κυβέρνηση, επιδιώκοντας την ικανοποίηση των συμφερόντων των μελών τους (π.χ. συνδικάτα, ενώσεις γονέων κτλ.).

δ. Από ποιους επηρεάζεται η Βουλή ως προς τη λήψη αποφάσεων;**Προτεινόμενη Απάντηση:**

Η Βουλή νομοθετεί κατόπιν συζήτησης, η οποία όμως δεν περιορίζεται μόνο στους 300 βουλευτές και τα κόμματα στα οποία ανήκουν. Ανάλογα με το υπό συζήτηση θέμα, καλούνται να συμμετάσχουν στη νομοπαρασκευαστική διαδικασία, καταθέτοντας τις δικές τους απόψεις για τα νομοσχέδια στα σημεία που τους αφορούν, συνδικαλιστές οργανώσεις (όπως η Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας - Γ.Σ.Ε.Ε. και η Ανώτατη Διοίκηση Ενώσεων Δημοσίων Υπαλλήλων - Α.Δ.Ε.Δ.Υ. κτλ.), επιχειρηματικές ενώσεις (Σ.Ε.Β., Ε.Β.Ε.Α. κτλ.), ομάδες πίεσης (π.χ. η ένωση ιδιοκτητών ακινήτων) κτλ.

ΚΕΦ. 9:

ΔΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΚΕΦ. 9: ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ**9^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ**

1. Δίπλα σε κάθε πρόταση, να σημειώσετε Σ, αν είναι σωστή ή Λ, αν είναι λανθασμένη.

Η χλωρίδα και η πανίδα ανήκουν στο ανθρωπογενές περιβάλλον.

Το φαινόμενο του θερμοκηπίου αφήνει τους ανθρώπους απροστάτευτους στην ηλιακή ακτινοβολία.

Η φθορά του περιβάλλοντος σημαίνει υποβάθμιση, ακόμη και κίνδυνο της ζωής του ανθρώπου.

Με βάση την αρχή της αειφορίας, η εκμετάλλευση ενός δάσους γίνεται με τέτοιον τρόπο ώστε να αντλούμε όσο το δυνατόν περισσότερο τους πόρους του.

Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας δεν αφήνουν απόβλητα παρά το γεγονός ότι απαιτούν εξόρυξη ή καύση.

Η ιδέα της αειφόρου ανάπτυξης είναι αποτέλεσμα του προβληματισμού σχετικά με το οικολογικό πρόβλημα.

Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας λέγονται και ήπιες ή πράσινες μορφές ενέργειας.

Οι βιομηχανίες είναι υποχρεωμένες να τοποθετούν φίλτρα που μειώνουν τις εκπομπές βιομηχανικών καυσαερίων και αποβλήτων.

Οι κάτοικοι δέχονται με προθυμία τη δημιουργία Χ.Υ.Τ.Α. στην περιοχή τους.

2. Ποιες είναι οι επιπτώσεις των περιβαλλοντικών προβλημάτων;

3. Ποιες είναι οι προτάσεις που διατυπώνονται σχετικά με τα μοντέλα ανάπτυξης για την προστασία του περιβάλλοντος;

4. Ποιοι ήταν οι λόγοι που οδήγησαν στην ιδέα της αειφορίας;

5. Ποια είναι τα κυριότερα είδη ανανεώσιμων μορφών ενέργειας; Να εξηγήσετε δύο από τα είδη.

6. Να εξηγήσετε τι είναι η γεωθερμική ενέργεια.

7. Ποιοι είναι οι τρόποι επεξεργασίας των απορριμμάτων; Να εξηγήσετε έναν από αυτούς.

ΚΕΦ. 9 - Απαντήσεις
9^ο Κριτήριο Αξιολόγησης

1. Δίπλα σε κάθε πρόταση, να σημειώσετε Σ, αν είναι σωστή ή Λ, αν είναι λανθασμένη.

Προτεινόμενη Απάντηση:

Η χλωρίδα και η πανίδα ανήκουν στο ανθρωπογενές περιβάλλον. Λ

Το φαινόμενο του θερμοκηπίου αφήνει τους ανθρώπους απροστάτευτους στην ηλιακή ακτινοβολία. Λ

Η φθορά του περιβάλλοντος σημαίνει υποβάθμιση, ακόμη και κίνδυνο της ζωής του ανθρώπου. Σ

Με βάση την αρχή της αειφορίας, η εκμετάλλευση ενός δάσους γίνεται με τέτοιον τρόπο ώστε να αντλούμε όσο το δυνατόν περισσότερο τους πόρους του. Λ

Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας δεν αφήνουν απόβλητα παρά το γεγονός ότι απαιτούν εξόρυξη ή καύση. Λ

Η ιδέα της αειφόρου ανάπτυξης είναι αποτέλεσμα του προβληματισμού σχετικά με το οικολογικό πρόβλημα. Σ

Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας λέγονται και ήπιες ή πράσινες μορφές ενέργειας. Σ

Οι βιομηχανίες είναι υποχρεωμένες να τοποθετούν φίλτρα που μειώνουν τις εκπομπές βιομηχανικών καυσαερίων και αποβλήτων. Σ

Οι κάτοικοι δέχονται με προθυμία τη δημιουργία Χ.Υ.Τ.Α. στην περιοχή τους. Λ

2. Ποιες είναι οι επιπτώσεις των περιβαλλοντικών προβλημάτων;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Η υπερεκμετάλλευση του φυσικού περιβάλλοντος έχει επιφέρει σημαντικά προβλήματα στον πλανήτη. Οι επιπτώσεις των περιβαλλοντικών προβλημάτων εντοπίζονται κυρίως στην υγεία των ανθρώπων. Χιλιάδες άνθρωποι αρρωσταίνουν από το μολυσμένο περιβάλλον. Πολλά προβλήματα υγείας δημιουργεί και η διατροφή με μολυσμένα προϊόντα. Ακόμη, φανερές είναι οι επιπτώσεις στο κλίμα με τα ακραία καιρικά φαινόμενα. Όσο μεγαλύτερη καταστροφή του περιβάλλοντος, τόσο περισσότερα τα ακραία καιρικά φαινόμενα. Το αποτέλεσμα, μόνο από τις ξηρασίες ή τις πλημμύρες, είναι να πεθαίνουν άνθρωποι και να καταστρέφονται περιουσίες. Τέλος, μπορούμε να αντιληφθούμε τις επιπτώσεις των περιβαλλοντικών προβλημάτων παρατηρώντας την καταστροφή μνημείων πολιτισμού. Η μόλυνση της ατμόσφαιρας φθείρει τα θαύματα της κλασικής αρχιτεκτονικής. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Ακρόπολη, η οποία τα τελευταία 25 χρόνια «υπέφερε» περισσότερο απ' ό,τι τα προηγούμενα 2500 χρόνια.

3. Ποιες είναι οι προτάσεις που διατυπώνονται σχετικά με τα μοντέλα ανάπτυξης για την προστασία του περιβάλλοντος;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Σχετικά με τα μοντέλα ανάπτυξης για την προστασία του περιβάλλοντος διατυπώνονται δύο κυρίως προτάσεις.

Η πρώτη αφορά την υπέρβαση των περιβαλλοντικών προβλημάτων μέσω της ανάπτυξης. Η ανάπτυξη των οικονομικά αδύναμων χωρών θα τις κάνει πλουσιότερες και θα μπορέσουν, όπως σήμερα οι ανεπτυγμένες χώρες, να επενδύσουν σε αντιρρυπαντική τεχνολογία και να αντιμετωπίσουν τα περιβαλλοντικά τους προβλήματα.

Από την άλλη μεριά, αναπτύσσεται ένα νέο μοντέλο ζωής και ανάπτυξης. Τα κράτη, οι επιχειρήσεις και οι κάτοικοι του πλανήτη είναι ανάγκη να αλλάξουν τρόπο σκέψης και δράσης. Τα κράτη χρειάζεται να προχωρήσουν σε τήρηση της νομοθεσίας που προστατεύει το περιβάλλον και να προχωρήσουν με γοργούς ρυθμούς στην αειφόρο ανάπτυξη. Οι επιχειρήσεις χρειάζεται να αλλάξουν την τεχνολογία που χρησιμοποιούν για την παραγωγή των προϊόντων τους, ώστε τα νέα μέσα παραγωγής να μην καταστρέφουν το περιβάλλον. Οι κάτοικοι του πλανήτη, ιδιαίτερα των ανεπτυγμένων χωρών, χρειάζεται να αλλάξουν τις καταναλωτικές τους συνήθειες προκειμένου να αποφευχθεί η οικολογική καταστροφή. Ο καταναλωτισμός, όσο αυξάνεται, τόσο θα απαιτεί και περισσότερους φυσικούς πόρους για να καλυφθεί.

4. Ποιοι ήταν οι λόγοι που οδήγησαν στην ιδέα της αειφορίας;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Η ιδέα της αειφόρου ανάπτυξης είναι αποτέλεσμα του προβληματισμού σχετικά με το οικολογικό πρόβλημα, ο οποίος έχει αρχίσει να αναπτύσσεται από τις αρχές της δεκαετίας του 1970. Η πετρελαϊκή κρίση του 1973, η απότομη δηλαδή αύξηση της τιμής του πετρελαίου λόγω της τεχνητής μείωσης της παραγωγής του από τις

πετρελαιοπαραγωγές χώρες ήταν η αιτία να αναπτυχθεί έντονος προβληματισμός σχετικά με το μέλλον που επιφυλάσσει στην ανθρωπότητα η υπερεκμετάλλευση των φυσικών πόρων.

5. Ποια είναι τα κυριότερα είδη ανανεώσιμων μορφών ενέργειας; Να εξηγήσετε δύο από τα είδη.

Προτεινόμενη Απάντηση:

Τα κυριότερα είδη ανανεώσιμων μορφών ενέργειας είναι η αιολική, η ηλιακή, η υδραυλική, η βιομάζα και η θαλάσσια ενέργεια.

Η υδραυλική ενέργεια είναι η εκμετάλλευση της δύναμης του νερού που χρησιμοποιείται, κυρίως για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από τα υδροηλεκτρικά εργοστάσια.

Η βιομάζα αποτελεί επίσης ένα σημαντικό είδος ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Πρόκειται για μια μορφή ενέργειας που προέρχεται από τα φυτά, τα ξύλα, τα κτηνοτροφικά απόβλητα, τη λάσπη των βιολογικών καθαρισμών, τα απορρίμματα (σκουπίδια, τρόφιμα, ζωοτροφές κτλ.).

6. Να εξηγήσετε τι είναι η γεωθερμική ενέργεια.

Προτεινόμενη Απάντηση:

Η γεωθερμική ενέργεια αποτελεί ήπια μορφή ενέργειας, αλλά όχι ανανεώσιμη. Προέρχεται από τους θερμοπίδακες ή τις ζεστές πηγές νερού που υπάρχουν σε αρκετές περιοχές του πλανήτη. Μάλιστα, η Ισλανδία, η οποία έχει στο έδαφός της

πολλούς θερμοπίδακες και πηγές ζεστού νερού, έχει κατορθώσει να καλύπτει το 80% των αναγκών της για θέρμανση από αυτή τη μορφή ενέργειας.

7. Ποιοι είναι οι τρόποι επεξεργασίας των απορριμμάτων; Να εξηγήσετε έναν από αυτούς.

Προτεινόμενη Απάντηση:

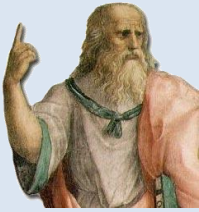
Οι κυριότεροι τρόποι επεξεργασίας των απορριμμάτων είναι η υγειονομική ταφή, η καύση και η λιπασματοποίηση. Συχνά γίνεται συνδυασμός των τριών αυτών μεθόδων.

Η υγειονομική ταφή είναι μια από τις πιο διαδεδομένες μεθόδους. Ο χώρος υγειονομικής ταφής προσδιορίζεται μετά από μελέτη. Διαθέτει ειδική τεχνολογία, ώστε τα τοξικά απόβλητα να μην περνούν στον υδροφόρο ορίζοντα. Η λειτουργία ενός Χ.Υ.ΤΑ. διαρκεί περίπου τριάντα χρόνια. Μετά κλείνει και γίνονται έργα επαναφοράς του περιβάλλοντος στην αρχική του μορφή.

Αυτό που πρέπει να τονιστεί είναι η διαφορά ανάμεσα στους χώρους υγειονομικής ταφής και στις χωματερές, καθώς συχνά συγχέονται, αν και πρόκειται για δύο τελείως διαφορετικούς χώρους. Η χωματερή είναι ένας χώρος όπου τα απορρίμματα ρίπτονται και στη συνέχεια σκεπάζονται με χώμα. Δυστυχώς, σε πολλές περιοχές έχουν δημιουργηθεί παράνομες και ανεξέλεγκτες χωματερές, όπου οι κάτοικοι από συνήθεια αποθέτουν εκεί τα απορρίμματά τους. Βέβαια, αν ένας Χ.Υ.Τ.Α. δεν λειτουργεί με τις σωστές προδιαγραφές, μπορεί πολύ εύκολα να μετατραπεί σε χωματερή και η περιοχή που τον φιλοξενεί να υποβαθμιστεί περιβαλλοντικά, οικονομικά και κοινωνικά.

ΚΕΦ. 10:

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

ΚΕΦ. 10: ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ
10^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Για καθένα από τα παρακάτω να δώσετε έναν σύντομο ορισμό.

Επιχείρηση

Επιχείρηση εντάσεως εργασίας

Επιχείρηση εντάσεως κεφαλαίου

Ανταγωνιστικό προϊόν

Εμπορικό Ισοζύγιο

Δευτερογενής τομέας παραγωγής

Κοινωνική Οικονομία

2. «Αν θέλουμε αληθινά να αλλάξουμε τον κόσμο, πρέπει να στραφούμε προς τις επιχειρήσεις. Θεωρώ δηλαδή – παρ’ ότι αριστερός – ότι η κοινωνία του αύριο αποκαλύπτεται και χτίζεται μέσα από την επιχειρηματικότητα».

(Ντ. Ολιβέν, μάνατζερ, συνέντευξη, περ. ΒΗΜΑgazino, 20 Νοεμβρίου 2005)

Να σχολιάσετε τα λόγια του Ντ Ολιβέν σε συνδυασμό με τις γνώσεις σας σχετικά με τις λειτουργίες των επιχειρήσεων.

3. Γιατί η Ελλάδα οδηγήθηκε στην κρίση; Με ποιον τρόπο μπορεί να ξεπεραστεί;

4. Ποιοι είναι οι εσωτερικοί παράγοντες που μπορεί να εμποδίσουν την καινοτομία;

5. Γιατί είναι απαραίτητη η εμπιστοσύνη ανάμεσα στο κράτος, την επιχείρηση και τους εργαζόμενους;

6. Τι είναι η Ανώνυμη Εταιρεία και τι η Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης;

7. α Σε ποιες κατηγορίες διακρίνονται οι επιχειρήσεις μιας χώρας με βάση την ιδιοκτησία τους; Ποια κατηγορία κυριαρχεί;

β. Τι γνωρίζετε για την Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση;

ΚΕΦ. 10 - Απαντήσεις
10^ο Κριτήριο Αξιολόγησης

1. Για καθένα από τα παρακάτω να δώσετε έναν σύντομο ορισμό.

Προτεινόμενη Απάντηση:

Επιχείρηση

Επιχείρηση είναι μια παραγωγική μονάδα, η οποία συνδυάζει τους συντελεστές παραγωγής (έδαφος, εργατική δύναμη, κεφάλαιο) προκειμένου να παράγει προϊόντα και υπηρεσίες με σκοπό το κέρδος.

Επιχείρηση εντάσεως εργασίας

Επιχειρήσεις εντάσεως εργασίας. Είναι επιχειρήσεις που για την παραγωγή των προϊόντων τους χρησιμοποιούν πολλούς εργαζόμενους. Η εργασία είναι φθηνή, και αυτό συμφέρει τον επιχειρηματία.

Επιχείρηση εντάσεως κεφαλαίου

Είναι επιχειρήσεις, οι οποίες στην παραγωγή των προϊόντων τους χρησιμοποιούν σημαντικό κεφάλαιο. Στις περιπτώσεις αυτές υπάρχουν περισσότερα ή και καλύτερα μηχανήματα και λιγότεροι εξειδικευμένοι εργαζόμενοι.

Ανταγωνιστικό προϊόν

Ανταγωνιστικό είναι το προϊόν που η ποιότητά του και η τιμή του θα είναι τέτοια που θα μπορεί να ανταγωνιστεί τα ομοειδή προϊόντα άλλων χωρών. Πρόκειται για ποιοτικό και σε καλή τιμή προϊόν, για τον αγοραστή – πελάτη, θα πρέπει να αποτελεί τον κύριο στόχο κάθε επιχείρησης.

Εμπορικό Ισοζύγιο

Αναφέρεται στη σχέση ανάμεσα στα προϊόντα που εισάγονται και στα προϊόντα που εξάγονται.

Δευτερογενής τομέας παραγωγής

Ο δευτερογενής τομέας περιλαμβάνει κλάδους όπως: η Βιομηχανία, η Βιοτεχνία, τα Ορυχεία, ο Ηλεκτρισμός, οι Κατασκευές.

Κοινωνική Οικονομία

Το σύνολο των οικονομικών, επιχειρηματικών, παραγωγικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων, οι οποίες αναλαμβάνονται από νομικά πρόσωπα ή ενώσεις προσώπων, των οποίων ο καταστατικός σκοπός είναι η επιδίωξη του συλλογικού οφέλους και η εξυπηρέτηση γενικότερων κοινωνικών συμφερόντων.

2. «Αν θέλουμε αληθινά να αλλάξουμε τον κόσμο, πρέπει να στραφούμε προς τις επιχειρήσεις. Θεωρώ δηλαδή – παρ' ότι αριστερός – ότι η κοινωνία του αύριο αποκαλύπτεται και χτίζεται μέσα από την επιχειρηματικότητα».

(Ντ. Ολιβέν, μάνατζερ, συνέντευξη, περ. ΒΗΜΑgazino, 20 Νοεμβρίου 2005)

Να σχολιάσετε τα λόγια του Ντ. Ολιβέν σε συνδυασμό με τις γνώσεις σας σχετικά με τις λειτουργίες των επιχειρήσεων.

Προτεινόμενη Απάντηση:

Σύμφωνα με τα λόγια του Ντ. Ολιβέν, οι επιχειρήσεις μπορούν να διαδραματίσουν καταλυτικό ρόλο για την αλλαγή της κοινωνίας και κατ' επέκταση του κόσμου. Ο ίδιος έχει αριστερή ιδεολογία, ωστόσο θεωρεί πως η επιχειρηματικότητα αποτελεί σημαντικό παράγοντα για μια κοινωνία, καθώς επηρεάζει την οικονομία, τον πολιτισμό, αλλά και τη ζωή κάθε ανθρώπου ξεχωριστά. Με την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας και αντιμετωπίζεται η ανεργία, και κατ' επέκταση οι συνέπειες που αυτή επιφέρει.

Οι λειτουργίες μιας επιχείρησης είναι, επίσης, σημαντικές:

Η παραγωγική είναι η σημαντικότερη λειτουργία και αναφέρεται σε όλες τις δραστηριότητες που αφορούν την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών. Η εμπορική λειτουργία περιλαμβάνει τις δραστηριότητες διάθεσης των προϊόντων, μέχρι να φθάσουν στον τελικό καταναλωτή. Η οικονομική λειτουργία αναφέρεται σε όλες τις δραστηριότητες σχετικά με τα οικονομικά θέματα και τις οικονομικές συναλλαγές. Τέλος, η λειτουργία προσωπικό περιλαμβάνει όλες τις δραστηριότητες που αφορούν τη διεύθυνση του.

3. Γιατί η Ελλάδα οδηγήθηκε στην κρίση; Με ποιον τρόπο μπορεί να ξεπεραστεί;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Η οικονομική ανάπτυξη των προηγούμενων δεκαετιών στηρίχθηκε στον δανεισμό και στα χρήματα από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Με τα χρήματα αυτά η χώρα αύξανε

την κατανάλωση, μέσω εισαγωγών, αλλά όχι την παραγωγή της. Ο συνεχής δανεισμός οδήγησε τη χώρα στην οικονομική κρίση. Τις συνέπειες αυτής της πολιτικής τις βιώνουμε όλοι σήμερα. Γι' αυτό, η έξοδος από την κρίση μπορεί να γίνει μόνο με επενδύσεις και αύξηση της παραγωγής. Αύξηση παραγωγής σημαίνει αύξηση του εθνικού πλούτου. Έτσι, πρέπει να περιορίσουμε τις εισαγωγές και να αυξήσουμε τις εξαγωγές μας. Όμως, για να κατορθωθεί αυτό χρειάζεται να παράγουμε διεθνώς εμπορεύσιμα και ανταγωνιστικά προϊόντα. Χρειάζεται εξωστρέφεια των επιχειρήσεων.

4. Ποιοι είναι οι εσωτερικοί παράγοντες που μπορεί να εμποδίσουν την καινοτομία;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Εσωτερικοί παράγοντες που εμποδίζουν την καινοτομία είναι:

- α) Η παραδοσιακή οργάνωση, ο οικογενειακός χαρακτήρας, το μικρό μέγεθος κτλ. είναι παράγοντες που εμποδίζουν την καινοτομία.
- β) Η εσωστρέφεια και η έλλειψη ανταγωνιστικότητας. Η εσωστρέφεια των ελληνικών επιχειρήσεων τις αποτρέπει από συνεργασίες με άλλες επιχειρήσεις και πανεπιστήμια/ερευνητικά κέντρα, περιορίζοντας την ανταλλαγή τεχνογνωσίας και πρακτικών. Επίσης, η έλλειψη ανταγωνιστικότητας των προϊόντων τους τις αναγκάζει να περιορίζονται στην εσωτερική αγορά και να φθίνουν.
- γ) Ο φόβος της αποτυχίας. Αυτό ισχύει κυρίως για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες έχουν μια αρνητική στάση απέναντι στην καινοτομία και στο επιχειρηματικό ρίσκο, λόγω των περιορισμένων οικονομικών πόρων που διαθέτουν.

δ) Η έλλειψη χρηματοδότησης. Η αναζήτηση και ο πειραματισμός σε καινοτομίες απαιτεί κεφάλαια, τα οποία, συνήθως, δεν διαθέτουν οι επιχειρήσεις. Όταν δεν υπάρχουν ίδια κεφάλαια και όταν λείπει η χρηματοδότηση και τα χαμηλότοκα δάνεια, εκ των πραγμάτων λείπουν και οι καινοτόμες επιχειρηματικές δραστηριότητες.

5. Γιατί είναι απαραίτητη η εμπιστοσύνη ανάμεσα στο κράτος, την επιχείρηση και τους εργαζόμενους;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Η λέξη «εμπιστοσύνη» είναι ίσως η πιο απαραίτητη για τις σχέσεις κράτους – επιχείρησης – εργαζομένων και για την πρόοδο των εργαζομένων και της επιχείρησης. Εμπιστοσύνη σημαίνει αξιοπιστία, σεβασμός, δικαιοσύνη και αλληλεγγύη σε όλο το πλέγμα σχέσεων που αναπτύσσονται στις σχέσεις των ανθρώπων. Ειδικότερα, η εμπιστοσύνη βελτιώνει τις σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων και τις σχέσεις μεταξύ εργαζομένων και επιχείρησης. Το αποτέλεσμα είναι να ωφελούνται όλοι, εργαζόμενοι και επιχείρηση. Οι εργαζόμενοι απελευθερώνουν τις δημιουργικές τους δυνάμεις και αισθάνονται την εργασία τους ως δημιουργία και όχι ως αγγαρεία. Και αυτή η δημιουργία διαχέεται εντός της επιχείρησης.

6. Τι είναι η Ανώνυμη Εταιρεία και τι η Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Ανώνυμη εταιρεία (Α.Ε.) είναι η εταιρεία της οποίας το κεφάλαιο διαιρείται σε ίσα μερίδια, τις μετοχές, που είναι μεταβιβάσιμες, και οι μέτοχοι ευθύνονται μέχρι το ποσό της εισφοράς τους.

Τα κύρια νομικά χαρακτηριστικά της Α.Ε. είναι:

- α) Η διαίρεση του μετοχικού κεφαλαίου σε τίτλους, τις μετοχές.
- β) Η ιδιότητα των εταίρων μεταβιβάζεται ελεύθερα, μαζί με τις μετοχές.
- γ) Η περιορισμένη ευθύνη των εταίρων μέχρι του ποσού της εισφοράς τους.

Τα κύρια οικονομικά χαρακτηριστικά της Α.Ε. είναι:

- α) Η συγκέντρωση μεγάλων ποσών κεφαλαίου, από μεγάλο αριθμό προσώπων.
- β) Ο επιμερισμός του επιχειρηματικού κινδύνου σε περισσότερα πρόσωπα.

Σήμερα, όλες σχεδόν οι μεγάλες επιχειρήσεις έχουν τη μορφή της Α.Ε. Για την ίδρυση Α.Ε. απαιτείται κεφάλαιο τουλάχιστον 24.000 ευρώ.

Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης (Ε.Π.Ε.) είναι η εταιρεία που το κεφάλαιό της διαιρείται σε ίσα μερίδια, που δεν μπορούν να είναι μετοχές, και οι εταίροι ευθύνονται μέχρι το ποσό της εισφοράς τους. Η Ε.Π.Ε. συνδυάζει τα πλεονεκτήματα της προσωπικής και της κεφαλαιουχικής εταιρείας. Επίσης, δεν έχει τα μειονεκτήματα της Ο.Ε. και της Ε.Ε., και τα μειονεκτήματα της Α.Ε. Στην Ε.Π.Ε. υπάρχει περιορισμένη ευθύνη των εταίρων και προσωπικός δεσμός μεταξύ των εταίρων. Η επωνυμία της Ε.Π.Ε., που στο τέλος προστίθενται οι λέξεις «Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης», σχηματίζεται είτε από το όνομα ενός ή περισσότερων εταίρων είτε από το αντικείμενο της επιχείρησης είτε, τέλος, από συνδυασμό και των δύο.

7. α. Σε ποιες κατηγορίες διακρίνονται οι επιχειρήσεις μιας χώρας με βάση την ιδιοκτησία τους; Ποια κατηγορία κυριαρχεί;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Οι επιχειρήσεις, με βάση την ιδιοκτησία τους διακρίνονται σε ιδιωτικές, ο ιδιοκτήτης των οποίων είναι ιδιώτης επιχειρηματίας, σε δημόσιες ή κρατικές, όπου ιδιοκτήτης τους είναι το κοινωνικό σύνολο είτε το κράτος είτε οι δήμοι είτε άλλοι δημόσιοι φορείς σε κοινωνικές, ιδιοκτήτης των οποίων είναι ενώσεις πολιτών και τέλος σε μεικτές. Οι μεικτές έχουν κοινή ιδιοκτησία, ιδιωτική και κοινωνικού συνόλου, συνήθως του κράτους. Αποτελούν σύμπραξη ιδιωτικού και δημόσιου τομέα. Μπορεί να ιδρυθούν εξ αρχής σε αυτή τη μορφή, είτε το κράτος να εξαγοράσει μέρος μιας ιδιωτικής επιχείρησης ή να πουλήσει μέρος μιας κρατικής επιχείρησης σε ιδιώτες.

Η κυριαρχία μιας από τις κατηγορίες εξαρτάται από το κοινωνικό-οικονομικό σύστημα. Στον καπιταλισμό κυριαρχεί η ιδιωτική οικονομία και οι ιδιωτικές επιχειρήσεις. Στον σοσιαλισμό κυριαρχεί η δημόσια/κρατική οικονομία και οι δημόσιες/κρατικές επιχειρήσεις. Όμως, για λόγους κοινωνικού συμφέροντος και προστασίας των πιο αδύναμων κοινωνικών στρωμάτων, η υγεία και η παιδεία πρέπει να είναι δημόσιες. Επίσης, στρατηγικοί τομείς της οικονομίας (μεταφορές, ενέργεια, τηλεπικοινωνίες), συνήθως πρέπει να ελέγχονται από το κράτος και για λόγους εθνικής άμυνας.

β. Τι γνωρίζετε για την Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση;

Προτεινόμενη Απάντηση:

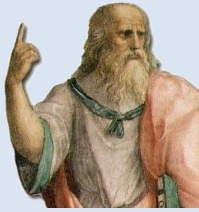
Η Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση είναι φορέας της κοινωνικής οικονομίας. Πρόκειται για αστικό συνεταιρισμό με κοινωνικό σκοπό και διαθέτει εκ του νόμου την εμπορική ιδιότητα. Ανάλογα με τον ειδικότερο σκοπό τους, μπορούν να δημιουργηθούν τρία είδη Κοιν.Σ.Επ.:

α) Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση Ένταξης με σκοπό την ένταξη στην οικονομική / κοινωνική ζωή ατόμων που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες πληθυσμού. Ποσοστό 40% τουλάχιστον των εργαζομένων σε αυτές τις επιχειρήσεις ανήκουν υποχρεωτικά στις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού.

β) Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση Κοινωνικής Φροντίδας με σκοπό την παραγωγή και παροχή προϊόντων και υπηρεσιών κοινωνικού-προνοιακού χαρακτήρα σε συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού, όπως ηλικιωμένοι, βρέφη, παιδιά, άτομα με αναπηρία και άτομα με χρόνιες παθήσεις.

γ) Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση συλλογικού και παραγωγικού σκοπού. Αφορούν την παραγωγή προϊόντων και παροχή υπηρεσιών για την ικανοποίηση των αναγκών του κοινωνικού συνόλου (πολιτισμός, περιβάλλον, εκπαίδευση, παροχές κοινής ωφέλειας, αξιοποίηση τοπικών προϊόντων, διατήρηση παραδοσιακών δραστηριοτήτων και επαγγελμάτων κ.ά.) που προάγουν το τοπικό και συλλογικό συμφέρον, την προώθηση της απασχόλησης, την ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής και την ενδυνάμωση της τοπικής ή περιφερειακής ανάπτυξης.

ΚΕΦ. 11:
ΤΟ ΧΡΗΜΑ ΚΑΙ ΟΙ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

ΚΕΦ. 11: ΤΟ ΧΡΗΜΑ ΚΑΙ ΟΙ ΤΡΑΠΕΖΕΣ**11° ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ**

1. Δίπλα σε κάθε πρόταση, να σημειώσετε Σ, αν είναι σωστή ή Λ, αν είναι λανθασμένη.

Η χρησιμοποίηση του μεταλλικού νομίσματος επέφερε αλλαγές στην κοινωνική και οικονομική ζωή των ανθρώπων.

Η επιταγή χρησιμοποιείται συχνά, καθώς δίνει άμεσα χρήματα.

Μετά την εφεύρεση του χρήματος οι ανταλλαγές από άμεσες έγιναν έμμεσες.

Οι εμπορικές τράπεζες αποτελούν την τράπεζα του κράτους.

Οι Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα απαρτίζεται από έξι μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής.

Επιτόκιο είναι το ποσό που αποφέρουν ως κέρδος τα χρήματα που είναι κατατεθειμένα στην τράπεζα για ορισμένη χρονική περίοδο, συνήθως ένα έτος, ανάλογα με το επιτόκιο.

Η ορθή λειτουργία του χρηματιστηρίου συμβάλλει στην ανάπτυξη της χώρας.

2. Να σχολιάσετε τη φράση: «Η πόλη παράγει πολιτισμό».

3. Ποιες είναι οι ιδιότητες του χρήματος;

4. Τι γνωρίζετε για τη συναλλαγματική και τι για τις πιστωτικές κάρτες;

5. Ποιος είναι ο ρόλος της κεντρικής τράπεζας;

6. Ποιος είναι ο σκοπός του Ευρωσυστήματος και από ποιες αρχές διέπεται;

7. Πώς μπορεί να γίνει η αποταμίευση;

8. Σε ποιες κατηγορίες διακρίνονται όσοι αγοράζουν και πωλούν μετοχές και ομόλογα στο Χρηματιστήριο;

ΚΕΦ. 11 - Απαντήσεις
11^ο Κριτήριο Αξιολόγησης

1. Δίπλα σε κάθε πρόταση, να σημειώσετε Σ, αν είναι σωστή ή Λ, αν είναι λανθασμένη.

Προτεινόμενη Απάντηση:

Η χρησιμοποίηση του μεταλλικού νομίσματος επέφερε αλλαγές στην κοινωνική και οικονομική ζωή των ανθρώπων. Σ

Η επιταγή χρησιμοποιείται συχνά, καθώς δίνει άμεσα χρήματα. Λ

Μετά την εφεύρεση του χρήματος οι ανταλλαγές από άμεσες έγιναν έμμεσες. Σ

Οι εμπορικές τράπεζες αποτελούν την τράπεζα του κράτους. Λ

Οι Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα απαρτίζεται από έξι μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής. Λ

Επιτόκιο είναι το ποσό που αποφέρουν ως κέρδος τα χρήματα που είναι κατατεθειμένα στην τράπεζα για ορισμένη χρονική περίοδο, συνήθως ένα έτος, ανάλογα με το επιτόκιο. Λ

Η ορθή λειτουργία του χρηματιστηρίου συμβάλλει στην ανάπτυξη της χώρας. Σ

2. Να σχολιάσετε τη φράση: «Η πόλη παράγει πολιτισμό».

Προτεινόμενη Απάντηση:

Η δημιουργία της πόλης αποτελεί τομή ανάμεσα στην παλιά και στη νέα κοινωνία. Στην πόλη δημιουργούνται νέοι θεσμοί, αναπτύσσονται νέες σχέσεις, δημιουργούνται νέα έργα. Ειδικότερα, η αρχαιοελληνική πόλη – κράτος είναι ο χώρος της πολιτικής, της οικονομίας, του πολιτισμού, ο χώρος του πολίτη. Υπάρχουν οι ιδιωτικές και οι δημόσιες υποθέσεις. Υπάρχει ο οίκος, ο ιδιωτικός χώρος, και ο δημόσιος χώρος και μεταξύ τους υπάρχει μια αρμονική σχέση. Το κατώφλι του σπιτιού αποτελεί τη διάκριση ιδιωτικού και δημόσιου χώρου. Ειδικότερα, στον ιδιωτικό χώρο οι πολίτες φρόντιζαν για τον οίκο τους. Οι ίδιοι έχτιζαν τις κατοικίες τους, με τρόπο που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους. Οι χώροι, τα έπιπλα, τα σκεύη κτλ. ήταν μόνο αυτά που χρησίμευαν για τις ανάγκες τους. Όσον αφορά τον δημόσιο χώρο, αποτελεί αντικείμενο φροντίδας της πόλης και των πολιτών, γιατί σ' αυτόν εκτυλίσσονται οι δημόσιες υποθέσεις, τα κοινά. Η πόλη φρόντιζε να ικανοποιεί τις πραγματικές ανάγκες του πολίτη (βιοτικές, συναισθηματικές, κοινωνικές κτλ.), αλλά και ο πολίτης φρόντιζε για την πρόοδο της πόλης. Με αυτές τις συνθήκες, η πόλη δημιουργεί πολιτισμό. Η πόλη και ο πολιτισμός δημιουργούνται και αναπαράγονται στις πλατείες, στα πάρκα, στους δρόμους, στα δημόσια κτήρια, δηλαδή στον δημόσιο χώρο, όπου δημοκρατικά και ισότιμα, έχουν δικαίωμα πρόσβασης και χρήσης όλοι οι πολίτες.

3. Ποιες είναι οι ιδιότητες του χρήματος;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Το χρήμα πρέπει να έχει ορισμένες ιδιότητες, οι οποίες είναι πολύ σημαντικές προκειμένου να επιτελούνται οι λειτουργίες για τις οποίες έχει δημιουργηθεί. Το χρήμα είναι κοινώς αποδεκτό μέσο πληρωμών και μάλιστα υποχρεωτικό με νόμο. Αυτό σημαίνει ότι κάποιος δεν μπορεί να αρνηθεί να πάρει ή να δώσει το χρήμα

στις συναλλαγές του. Ακόμη, υπάρχου πολλαπλάσια και υποπολλαπλάσια της μονάδας του χρήματος. Σήμερα στη δική μας οικονομία βασική μονάδα χρήματος είναι το ένα (1) ευρώ. Αν υπήρχαν μόνο χρήματα του ενός ευρώ, τότε πολύ δύσκολα, αγοραστής και πωλητής, θα μετρούσαν δέκα χιλιάδες (10.000) ευρώ για την αγορά ενός αυτοκινήτου. Για να διευκολύνονται οι συναλλαγές υπάρχουν πολλαπλάσια και υποπολλαπλάσια του ευρώ. Μία ακόμη σημαντική ιδιότητα είναι η μη γρήγορη φυσική φθορά. Αν το χρήμα υφίσταται γρήγορη αλλοίωση ή φθορά, τότε δυσχεραίνει τις συναλλαγές. Γι' αυτό, σήμερα, εκτός από το χάρτινο χρήμα που υφίσταται κάποια φθορά, υπάρχει και το μεταλλικό χρήμα που φθείρεται δυσκολότερα.

4. Τι γνωρίζετε για τη συναλλαγματική και τι για τις πιστωτικές κάρτες;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Η Συναλλαγματική είναι ένα έγγραφο, το οποίο για να είναι έγκυρο πρέπει υποχρεωτικά από τον νόμο να έχει τα εξής στοιχεία:

- Τη λέξη «Συναλλαγματική» μέσα στο κείμενο του τίτλου.
- Εντολή πληρωμής ορισμένου χρηματικού ποσού.
- Το όνομα του πληρωτή, το όνομα του λήπτη.
- Τον χρόνο λήξης, τον τόπο πληρωμής.
- Τον τόπο και τον χρόνο έκδοσης.
- Την υπογραφή του εκδότη.

Οι πιστωτικές κάρτες είναι το λεγόμενο πλαστικό χρήμα, που εκδίδουν οι εμπορικές τράπεζες. Επιτρέπει στον αγοραστή να μην πληρώσει στο κατάστημα, κατά την αγορά των προϊόντων, αλλά αργότερα στην τράπεζα. Επίσης, ο αγοραστής μπορεί να πληρώσει με δόσεις, οπότε επιβαρύνεται με τόκους. Βέβαια, αν δεν καταβάλλει τις δόσεις στον καθορισμένο χρόνο, πληρώνει υψηλότερους τόκους. Κάποιοι καταναλωτές παρασύρονται, μερικές φορές, από τις διαφημίσεις και χρησιμοποιούν αλόγιστα τις πιστωτικές κάρτες. Αυτό στο μέλλον τους δημιουργεί σοβαρό πρόβλημα, καθώς δεν μπορούν να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους.

5. Ποιος είναι ο ρόλος της κεντρικής τράπεζας;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Ο ρόλος της κεντρικής τράπεζας είναι σημαντικός. Η κεντρική τράπεζα ελέγχεται από το κράτος, ενώ εποπτεύει τα πιστωτικά ιδρύματα καθώς και ορισμένες κατηγορίες επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας. Ακόμη, συλλέγει στατιστικά στοιχεία από νομισματικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Είναι αρμόδια για την παρακολούθηση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και διαχειρίζεται για λογαριασμό της Ε.Κ.Τ. μέρος των σε συνάλλαγμα και χρυσό διαθεσίμων της τελευταίας, σύμφωνα με τις οδηγίες της Ε.Κ.Τ.

6. Ποιος είναι ο σκοπός του Ευρωσυστήματος και από ποιες αρχές διέπεται;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Σκοπός του ευρωσυστήματος είναι η διαφύλαξη της αξίας του ευρώ, δηλαδή να διατηρεί την αγοραστική δύναμη του ευρώ και, συνεπώς, τη σταθερότητα των τιμών στη ζώνη του ευρώ.

Η λειτουργία του ευρωσυστήματος διέπεται από τις εξής οργανωτικές αρχές:

- α) Συμμετοχή και συνεργασία. Όλα τα μέλη με πνεύμα συνεργασίας και συλλογικότητας συμβάλλουν στην επίτευξη των σκοπών του ευρωσυστήματος.
- β) Διαφάνεια και λογοδοσία. Όλα τα μέλη ενεργούν με διαφάνεια και είναι πλήρως υπεύθυνα και υπόλογα για τη λειτουργία του ευρωσυστήματος.
- γ) Συνοχή και ενότητα. Με σεβασμό προς το νομικό καθεστώς των μελών του, το Ευρωσύστημα, διακρίνεται από συνοχή και ενότητα, εκφράζεται με ενιαία φωνή και βρίσκεται κοντά στους πολίτες της Ευρώπης.
- δ) Αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα κατά τη λήψη αποφάσεων. Όλες οι διαδικασίες διαβούλευσης και λήψης αποφάσεων πρέπει να στοχεύουν στην αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα. Η λήψη αποφάσεων εστιάζεται στην ανάλυση και στην ανάπτυξη επιχειρημάτων, καθώς και στην έκφραση όλων των διαφορετικών απόψεων.

7. Πώς μπορεί να γίνει η αποταμίευση;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Η αποταμίευση σε παλιότερες εποχές γινόταν στο σεντούκι. Σήμερα, συνήθως, γίνεται στις τράπεζες, αφού εκτός από το γεγονός ότι μπορούμε να παίρνουμε τόκους, τα χρήματά μας είναι πιο ασφαλή. Από τη μεριά τους οι εμπορικές τράπεζες δέχονται καταθέσεις που διακρίνονται ως εξής:

- α) Καταθέσεις ταμιευτηρίου. Ο καταθέτης μπορεί να κάνει καταθέσεις ή αναλήψεις χρημάτων, όποτε θέλει αυτός. Γι' αυτό και είναι η συνηθέστερη μορφή κατάθεσης.

β) Καταθέσεις προθεσμίας. Ο καταθέτης καταθέτει τα χρήματά του για ορισμένη προθεσμία. Μόνο μετά την παρέλευση αυτού του χρονικού διαστήματος μπορεί να κάνει ανάληψη. Αν κάνει νωρίτερα ανάληψη, χάνει ένα μέρος του τόκου που θα έπαιρνε. Οι καταθέσεις προθεσμίας έχουν, συνήθως, μεγαλύτερο επιτόκιο από τις καταθέσεις ταμιευτηρίου.

γ) Καταθέσεις όψεως. Ο καταθέτης, συνήθως, κάνει καταθέσεις και αναλήψεις με επιταγές. Οι επιταγές διευκολύνουν τις συναλλαγές, όταν οι συναλλασσόμενοι χρειάζονται μεγάλα χρηματικά ποσά. Για τις καταθέσεις που δέχονται οι εμπορικές τράπεζες πληρώνουν στους καταθέτες τόκο. Ο τόκος είναι ανάλογος με το επιτόκιο που επικρατεί στην αγορά, ανάλογος με τη συμφωνία που έχει γίνει.

8. Σε ποιες κατηγορίες διακρίνονται όσοι αγοράζουν και πωλούν μετοχές και ομόλογα στο Χρηματιστήριο;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Όσοι αγοράζουν και πωλούν μετοχές και ομόλογα στο χρηματιστήριο διακρίνονται σε δύο κατηγορίες:

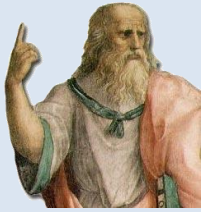
Οι επενδυτές αγοράζουν μετοχές, διότι προσδοκούν μεγαλύτερο κέρδος (μέρισμα) π.χ. από τον τόκο που θα έπαιρναν από την τράπεζα για το ίδιο ποσό. Βέβαια, όποιος έχει μετοχές μιας εταιρείας, είναι μέτοχος (ιδιοκτήτης) της εταιρείας, κατά το ποσοστό των μετοχών του. Γι' αυτό υπάρχουν και επενδυτές που αγοράζουν μεγάλο αριθμό μετοχών για να μπορούν να έχουν λόγο στην πορεία της εταιρείας.

Στη δεύτερη κατηγορία σήκουν οι κερδοσκόποι. Αγοράζουν μετοχές σε χαμηλή τιμή και προσδοκούν να την πωλήσουν σε υψηλή τιμή και εάν είναι δυνατόν σε σύντομο χρονικό διάστημα. Υπόψη ότι υπάρχουν και διεθνείς εταιρείες (funds) με

τεράστια κεφάλαια, που μπορούν να κερδοσκοπούν και να επηρεάζουν την πορεία των χρηματιστηρίων.

ΚΕΦ. 12:

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

ΚΕΦ. 12: ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

12° ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Δίπλα σε κάθε πρόταση, να σημειώσετε Σ, αν είναι σωστή ή Λ, αν είναι λανθασμένη.

Στην επόμενη δεκαετία υπολογίζεται ότι η μετανάστευση θα έχει εξαλειφθεί.

Η ανεργία οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στους μετανάστες.

Η μετανάστευση μπορεί να οδηγήσει σε κοινωνικό ντάμπινγκ.

Ο μετανάστης λαμβάνει πολιτικό άσυλο.

Η ιθαγένεια είναι ταυτόσημη με την εθνικότητα.

Στην Ελλάδα, οι αλλοδαποί έχουν τα ίδια πολιτικά δικαιώματα με τους Έλληνες.

Το κράτος δικαίου δεν είναι το «δίκαιο κράτος».

Ελληνισμός της διασποράς ονομάζονται οι Έλληνες που ζουν έξω από τα σύνορα της Ελλάδας.

2. Τι διαφορά έχει:

α. Η εσωτερική από την εξωτερική μετανάστευση;

β. Η ηπειρωτική από την υπερπόντια μετανάστευση;

γ. Η εκούσια από την ακούσια μετανάστευση;

3. Τι γνωρίζετε για τη συνθήκη Σένγκεν;

4. Πώς μπορεί κάποιος να αποκτήσει την ελληνική ιθαγένεια και πώς μπορεί να την χάσει;

5. Γιατί είναι σημαντικό να επιλύονται οι διαφορές με ειρηνικό τρόπο;

6. Τι είναι οι παροικίες των Ελλήνων; Να γράψετε λίγα λόγια για τον Παρευξέινιο Ελληνισμό και για τους Έλληνες της Αλβανίας.

7. Προς ποιους τόπους κατευθύνθηκε η προσφορά των πλούσιων Ελλήνων πριν και μετά την Επανάσταση του 1821; Τι προσέφεραν; Να αναφέρετε μερικά ονόματα.

ΚΕΦ. 12 - Απαντήσεις
12^ο Κριτήριο Αξιολόγησης

1. Δίπλα σε κάθε πρόταση, να σημειώσετε Σ, αν είναι σωστή ή Λ, αν είναι λανθασμένη.

Προτεινόμενη Απάντηση:

Στην επόμενη δεκαετία υπολογίζεται ότι η μετανάστευση θα έχει εξαλειφθεί.	Λ
Η ανεργία οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στους μετανάστες.	Λ
Η μετανάστευση μπορεί να οδηγήσει σε κοινωνικό ντάμπινγκ.	Σ
Ο μετανάστης λαμβάνει πολιτικό άσυλο.	Λ
Η ιθαγένεια είναι ταυτόσημη με την εθνικότητα.	Λ
Στην Ελλάδα, οι αλλοδαποί έχουν τα ίδια πολιτικά δικαιώματα με τους Έλληνες.	Λ
Το κράτος δικαίου δεν είναι το «δίκαιο κράτος».	Σ
Ελληνισμός της διασποράς ονομάζονται οι Έλληνες που ζουν έξω από τα σύνορα της Ελλάδας.	Σ

2. Τι διαφορά έχει:

α. Η εσωτερική από την εξωτερική μετανάστευση;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Εσωτερική μετανάστευση είναι η μετανάστευση από μια περιοχή της χώρας σε άλλη, ενώ εξωτερική είναι η μετακίνηση ατόμων ή ομάδων σε άλλη χώρα.

β. Η ηπειρωτική από την υπερπόντια μετανάστευση;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Ηπειρωτική ονομάζεται η εξωτερική μετανάστευση που γίνεται προς χώρες της ίδιας ηπείρου. Υπερπόντια ονομάζεται η εξωτερική μετανάστευση που γίνεται προς χώρες άλλης ηπείρου.

γ. Η εκούσια από την ακούσια μετανάστευση;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Στην εκούσια μετανάστευση, το άτομο μεταναστεύει με τη θέλησή του, ενώ στην ακούσια χωρίς τη θέλησή του, όπως για παράδειγμα οι πρόσφυγες.

3. Τι γνωρίζετε για τη συνθήκη Σένγκεν;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Η Συμφωνία Σένγκεν ήταν αποτέλεσμα της ανάγκης ελέγχου και ρύθμισης της μετακίνησης των προσφύγων στη Δυτική Ευρώπη. Υπεγράφη το 1985 στην κωμόπολη Σένγκεν του Λουξεμβούργου ανάμεσα σε πέντε κράτη (Βέλγιο, Γερμανία, Γαλλία, Λουξεμβούργο και Ολλανδία). Στόχος της ήταν η προοδευτική κατάργηση των ελέγχων στα κοινά σύνορα, η προοδευτική καθιέρωση της ελεύθερης κυκλοφορίας για τους πολίτες των κρατών που υπέγραψαν την

συμφωνία, η αστυνομική και δικαστική συνεργασία. Σταδιακά, στη συμφωνία Σένγκεν προσχώρησαν και άλλες χώρες, μεταξύ αυτών και η Ελλάδα.

Οι κύριοι κανόνες που υιοθετήθηκαν στο πλαίσιο Σένγκεν περιλαμβάνουν την άρση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα, την κοινή σειρά κανόνων που εφαρμόζονται σε άτομα που διασχίζουν τα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών της Ε.Ε., την εναρμόνιση των κανόνων σχετικά με τους όρους εισόδου και θεώρησης διαβατηρίου για σύντομες διαμονές, την ενισχυμένη αστυνομική συνεργασία (συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων διασυνοριακής παρακολούθησης και συνεχούς καταδίωξης), την ενισχυμένη δικαστική συνεργασία μέσω ενός ταχύτερου συστήματος έκδοσης και καλύτερης μεταβίβασης της εκτέλεσης των δικαστικών αποφάσεων, τη θέσπιση και ανάπτυξη του συστήματος πληροφόρησης Σένγκεν, το οποίο καθιστά δυνατό τον έλεγχο των εθνικών συνόρων και την παροχή πληροφοριών σχετικά με πρόσωπα ή αντικείμενα. Επίσης, η Συνθήκη του Σένγκεν περιλαμβάνει ρυθμίσεις σχετικά με την αίτηση ασύλου σε μια χώρα και τις διαδικασίες απόδοσης του ασύλου.

4. Πώς μπορεί κάποιος να αποκτήσει την ελληνική ιθαγένεια και πώς μπορεί να την χάσει;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Σύμφωνα με τον «Κώδικα της Ελληνικής Ιθαγένειας» η κτήση της Ελληνικής Ιθαγένειας γίνεται με συγκεκριμένους τρόπους.

α) Με τη γέννηση. Το τέκνο Έλληνα ή Ελληνίδας αποκτά από τη γέννηση του την Ελληνική Ιθαγένεια. Την Ελληνική Ιθαγένεια αποκτά από τη γέννηση του και όποιος γεννιέται σε ελληνικό έδαφος, εφόσον ένας από τους γονείς του έχει γεννηθεί και

κατοικεί μόνιμα στην Ελλάδα και δεν αποκτά με τη γέννηση του αλλοδαπή ιθαγένεια ή είναι άγνωστης ιθαγένειας.

β) Με αναγνώριση. Αλλοδαπός που γεννήθηκε χωρίς γάμο των γονέων του και αναγνωρίσθηκε νόμιμα ως τέκνο Έλληνα.

γ) Με υιοθεσία. Αλλοδαπός, που υιοθετήθηκε πριν από την ενηλικίωση του ως τέκνο Έλληνα ή Ελληνίδας, γίνεται Έλληνας από τον χρόνο της υιοθεσίας.

δ) Με κατάταξη στις ένοπλες δυνάμεις. Πιο συγκεκριμένα ομογενείς αλλοδαποί εισαγόμενοι στις στρατιωτικές σχολές των ενόπλων δυνάμεων ή κατατασσόμενοι στις ένοπλες δυνάμεις ως εθελοντές, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, αποκτούν αυτοδίκαια την Ελληνική Ιθαγένεια από την εισαγωγή τους στις σχολές ή από την κατάταξη τους. Ομογενείς αλλοδαποί κατατασσόμενοι ως εθελοντές σε καιρό επιστράτευσης ή πολέμου σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία μπορούν να αποκτήσουν την Ελληνική ιθαγένεια με αίτησή τους χωρίς άλλη διατύπωση. Όσοι από τους αναφερόμενους στην προηγούμενη παράγραφο αποκτούν βαθμό αξιωματικού, μονίμου ή εφέδρου, αποκτούν αυτοδίκαια την Ελληνική Ιθαγένεια.

ε) Με πολιτογράφηση, δηλαδή με την εγγραφή αλλοδαπού στα μητρώα πολιτών του κράτους, δηλαδή η παροχή ιθαγένειας.

στ) Με τιμητική πολιτογράφηση. Με Προεδρικό Διάταγμα, που εκδίδεται ύστερα από αιτιολογημένη πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών, μπορεί να πολιτογραφηθεί Έλληνας αλλοδαπός που προσέφερε στην Ελλάδα εξαιρετικές υπηρεσίες ή του οποίου η πολιτογράφηση μπορεί να εξυπηρετήσει εξαιρετικό συμφέρον της χώρας.

Η απώλεια της Ελληνικής ιθαγένειας μπορεί να γίνει, κυρίως, με τρεις τρόπους:

α) Με κτήση αλλοδαπής ιθαγένειας.

β) Με έκπτωση. Για παράδειγμα, μπορεί να κηρυχθεί έκπτωτος της ελληνικής ιθαγένειας, όποιος κατά τη διαμονή του στην αλλοδαπή ενήργησε προς όφελος αλλοδαπού κράτους πράξεις ασυμβίβαστες προς την ιδιότητα του Έλληνα και αντίθετες προς τα συμφέροντα της Ελλάδας.

γ) Με δήλωση αποποίησης. Επιτρέπεται η αποποίηση της ελληνικής ιθαγένειας, εφόσον ο ενδιαφερόμενος είναι ενήλικος, δηλώνει ότι έχει παύσει να υφίσταται πλέον γνήσιος δεσμός του με τη χώρα και διαμένει στην αλλοδαπή.

5. Γιατί είναι σημαντικό να επιλύονται οι διαφορές με ειρηνικό τρόπο;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Οι διαφορές προσώπων, ομάδων, κρατών πρέπει να επιλύονται με ειρηνικό τρόπο. Τόσο στις προσωπικές μας διαφορές όσο και στις διαφορές μεταξύ των ομάδων αντί για σύγκρουση και αυτοδικία είναι προτιμότερος ο διάλογος και η ειρηνική διευθέτηση. Ο διάλογος, ο συμβιβασμός, η διαιτησία ή ακόμη και η προσφυγή στα δικαστήρια οφείλουν να εξοβελίζουν τις όποιες διαθέσεις βίας.

Ωστόσο, όταν τα κράτη δεν μπορούν να επιλύσουν τα προβλήματα και τις διαφορές τους, στο πλαίσιο αμοιβαίας συνεννόησης και υποχώρησης, προβαίνουν σε πόλεμο. Ο πόλεμος είναι, με άλλα λόγια η αποτυχία της πολιτικής. Είναι συνώνυμο της καταστροφής. Ο πόλεμος, ιδιαίτερα με τα σύγχρονα υπερόπλα που έχουν στη διάθεσή τους ορισμένα κράτη, μπορεί να σημάνει το τέλος της ανθρωπότητας, καθώς δημιουργεί πολύ περισσότερα προβλήματα από όσα υποτίθεται ότι λύνει. Επομένως, η σημασία της ειρηνικής επίλυσης των διαφορών είναι τεράστια. Για αυτό τον λόγο, πρέπει να εξαντλούνται όλες οι προσπάθειες για «ειρηνική επίλυση των διαφορών» στο πλαίσιο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

6. Τι είναι οι παροικίες των Ελλήνων; Να γράψετε λίγα λόγια για τον Παρευξείνιο Ελληνισμό και για τους Έλληνες της Αλβανίας.

Προτεινόμενη Απάντηση:

Παροικίες ονομάζονται οι κοινότητες των Ελλήνων στο εξωτερικό. Η λέξη παροικία σημαίνει το σύνολο και την οργάνωση ομοεθνών που κατοικούν σε ξένη χώρα. Οι Έλληνες δημιούργησαν παροικίες στην Ιταλία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Αγγλία, την Πολωνία, την Κορσική, την Αιθιοπία, τις Η.Π.Α. και άλλες χώρες. Οι παροικίες / κοινότητες των Ελλήνων στην Αυστραλία, τη Βόρεια Αμερική και τη Γερμανία είναι προϊόν της μετανάστευσης του 20ού αιώνα.

Ο Παρευξείνιος Ελληνισμός είναι ο ελληνισμός που ζει σε περιοχές γύρω από τον Εύξεινο Πόντο ή κοντά σε αυτόν. Ο ελληνισμός στον Πόντο συρρικνώθηκε, λόγω της γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου την περίοδο 1916-1923 από το παντουρκικό κίνημα, το οποίο είχε σκοπό τη δημιουργία μιας Τουρκίας στην οποία δεν θα υπήρχε κανένα άλλο έθνος εκτός από το τουρκικό. Ελληνισμός υπάρχει ακόμη σε περιοχές της Ουκρανίας (Μαριούπολη κτλ.).

Ο ελληνισμός της Αλβανίας είναι και αυτός ενεργός και οργανωμένος σε κοινότητες αν και έχει συρρικνωθεί λόγω της μετανάστευσης πολλών ομογενών στην Ελλάδα για σπουδές και εργασία. Την περίοδο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας πολλοί Έλληνες που κατοικούσαν στις περιοχές, που περιλαμβάνονται σήμερα στην επικράτεια της Αλβανίας, αναγκάστηκαν να μεταναστεύσουν. Ορισμένοι από αυτούς, όπως θα αναλύσουμε στην επόμενη ενότητα, προσέφεραν πολλά στο ελληνικό κράτος. Πολλές διώξεις υπέστη ο ελληνισμός της Αλβανίας όταν η χώρα ήταν Λαϊκή Δημοκρατία.

7. Προς ποιους τόπους κατευθύνθηκε η προσφορά των πλούσιων Ελλήνων πριν και μετά την Επανάσταση του 1821; Τι προσέφεραν; Να αναφέρετε μερικά ονόματα.

Προτεινόμενη Απάντηση:

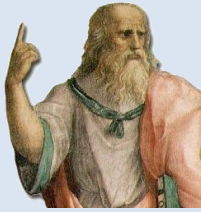
Η προσφορά των Ελλήνων ευεργετών υπήρξε σημαντική τόσο για την προετοιμασία της επανάστασης του 1821, αλλά και για τη στήριξη του νεοσύστατου ελληνικού κράτους. Η προσφορά πλουσίων Ελλήνων κατευθύνθηκε, κυρίως, προς τον τόπο κατοικίας, δηλαδή την παροικία που ζούσαν οι ευεργέτες, τον τόπο καταγωγής τους, των ιδίων ή των προγόνων τους, αλλά και την Αθήνα, που από τις 13 Δεκεμβρίου 1833, έγινε πρωτεύουσα του κράτους.

Οι ευεργέτες ήταν πολλοί και στήριξαν σε μεγάλο βαθμό τη χώρα με διάφορους τρόπους. Κάποιοι διέθεσαν μέρος ή ολόκληρη την περιουσία τους στην πατρίδα. Ορισμένοι προτίμησαν να μείνουν άγαμοι για να μην ελαττωθεί ο πλούτος που θα κληροδοτούσαν στον τόπο. Προσέφεραν χρήματα για σχολεία, εκκλησίες, δημόσια κτίρια, βιβλιοθήκες, νοσοκομεία, στάδια, εξοπλισμό, χρήματα στο κράτος.

Μερικοί από αυτούς ήταν ο Γεώργιος Αβέρωφ, ο Απόστολος Αρσάκης, ο Ιωάννης Βαρβάκης, ο Ευάγγελος Ζάππας, οι αδελφοί Ζωσιμάδες, ο Γρηγόριος Μαρασλής, ο Εμμανουήλ Μπενάκης, ο Γεώργιος Σίνας, ο Ανδρέας Συγγρός, ο Μιχαήλ Τοσίτσας.

ΚΕΦ. 13:

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

ΚΕΦ. 13: ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ**13^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ****1. Δίπλα σε κάθε πρόταση, να σημειώσετε Σ, αν είναι σωστή ή Λ, αν είναι λανθασμένη**

Υπάρχουν άνθρωποι ή και ομάδες που μπορεί να κερδίζουν από τα κοινωνικά προβλήματα.

Τα κοινωνικά προβλήματα είναι τα ίδια σε κάθε εποχή και περιοχή.

Το όριο της φτώχειας είναι ίδιο σε όλες τις χώρες.

Απόλυτη φτώχεια είναι η αδυναμία κάλυψης των βασικών αναγκών.

Η δομική ανεργία οφείλεται στην πρόοδο της τεχνολογίας.

Πολλές φορές, περιστατικά βίας δεν καταγγέλλονται στην αστυνομία.

Ο υπερδανεισμός μπορεί τελικά να ωφελήσει μια κοινωνία.

Τα τελευταία χρόνια, οι Έλληνες παντρεύονται σε μικρότερη ηλικία.

Η κίνηση του πληθυσμού από την ύπαιθρο προς την πόλη ονομάζεται αστικοποίηση.

2. α. Ποια προβλήματα θεωρούνται κοινωνικά; Τα ναρκωτικά είναι κοινωνικό πρόβλημα;

[illegible]

β. Με ποιους τρόπους αντιμετωπίζονται τα κοινωνικά προβλήματα;

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins or other markings on the paper.

3. Ποιες είναι οι συνέπειες της ανεργίας;

4. α. Τι μπορείτε να κάνετε, αν αντιληφθείτε ότι κάποιος συμμαθητής σας είναι θύμα ενδοσχολικής βίας; Γιατί είναι σημαντικό να αντιδράσετε εσείς;

β. Πώς μπορεί να αντιμετωπιστεί η βία;

5. Τι είναι το δημόσιο χρέος και πώς μπορεί να αντιμετωπιστεί;

6. Με ποιον τρόπο η ανάγκη για εκπαίδευση και σπουδές συντελεί στην υπογεννητικότητα;

7. Τι είναι ο θεσμός της αντιπαροχής;

ΚΕΦ. 13 - Απαντήσεις
13^ο Κριτήριο Αξιολόγησης

1. Δίπλα σε κάθε πρόταση, να σημειώσετε Σ, αν είναι σωστή ή Λ, αν είναι λανθασμένη.

Προτεινόμενη Απάντηση:

Υπάρχουν άνθρωποι ή και ομάδες που μπορεί να κερδίζουν από τα κοινωνικά προβλήματα. Σ

Τα κοινωνικά προβλήματα είναι τα ίδια σε κάθε εποχή και περιοχή. Λ

Το όριο της φτώχειας είναι ίδιο σε όλες τις χώρες. Λ

Απόλυτη φτώχεια είναι η αδυναμία κάλυψης των βασικών αναγκών. Σ

Η δομική ανεργία οφείλεται στην πρόοδο της τεχνολογίας. Λ

Πολλές φορές, περιστατικά βίας δεν καταγγέλλονται στην αστυνομία. Σ

Ο υπερδανεισμός μπορεί τελικά να ωφελήσει μια κοινωνία. Λ

Τα τελευταία χρόνια, οι Έλληνες παντρεύονται σε μικρότερη ηλικία. Λ

Η κίνηση του πληθυσμού από την ύπαιθρο προς την πόλη ονομάζεται αστικοποίηση. Σ

2. α. Ποια προβλήματα θεωρούνται κοινωνικά; Τα ναρκωτικά είναι κοινωνικό πρόβλημα;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Κοινωνικό πρόβλημα είναι μια κατάσταση που υποβαθμίζει την ποιότητα ζωής ορισμένων ή όλων των μελών μιας κοινωνίας και συνήθως αποτελεί θέμα δημόσιας συζήτησης.

Τα νωρκωτικά αποτελούν ένα πρόβλημα, για τον χαρακτηρισμό του οποίου ως κοινωνικό, οι κοινωνικοί επιστήμονες δεν συμφωνούν. Η χρήση των ναρκωτικών για πολλούς θεωρείται σημαντικό πρόβλημα, το οποίο η κοινωνία πρέπει να αντιμετωπίσει. Πρόκειται για ένα πρόβλημα που πράγματι υποβαθμίζει τη ζωή των μελών μιας κοινωνίας. Δεν βλάπτει μόνο τους χρήστες, αλλά όλη την κοινωνία. Από την άλλη μεριά, υπάρχει και η άποψη ότι η χρήση ναρκωτικών γίνεται κοινωνικό πρόβλημα όταν αυτά είναι απαγορευμένα με αποτέλεσμα οι χρήστες να κινούνται σε παράνομα δίκτυα προκειμένου να τα προμηθευτούν σε υψηλή τιμή, κάτι που τους οδηγεί και σε εγκληματική συμπεριφορά. Διαφορετικά, σύμφωνα με την άποψη αυτή, η αποποινικοποίηση της χρήσης ορισμένων ελαφρών ναρκωτικών ουσιών μπορεί να βλάπτει το άτομο που τα χρησιμοποιεί, δεν συνιστά όμως πρόβλημα για το κοινωνικό σύνολο.

β. Με ποιους τρόπους αντιμετωπίζονται τα κοινωνικά προβλήματα;**Προτεινόμενη Απάντηση:**

Τα κοινωνικά προβλήματα δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν εύκολα. Οι προσπάθειες αντιμετώπισής τους αφορούν συνήθως τα αίτια και επικεντρώνονται σε συγκεκριμένα σημεία. Λαμβάνονται μέτρα ρύθμισης των αλλαγών που προκαλούν οι αλλαγές στην οικονομία και την κοινωνία. Πρόκειται για μέτρα οικονομικά, εκπαιδευτικά και άλλα. Σημαντικά παρουσιάζονται επίσης τα μέτρα για την καταπολέμηση της κοινωνικής ανισότητας. Πρόκειται για μέτρα σε όλα τα

επίπεδα της οικονομικής και κοινωνικής ζωής, τα οποία αποσκοπούν στη διεύρυνση των ευκαιριών του πληθυσμού για συμμετοχή στην εργασία, την εκπαίδευση κτλ. Τέλος, λαμβάνονται μέτρα προληπτικά, αλλά και κατασταλτικά. Προληπτικά είναι τα μέτρα κοινωνικής πολιτικής, ενώ κατασταλτικά τα αστυνομικά και δικαστικά μέτρα.

3. Ποιες είναι οι συνέπειες της ανεργίας;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Οι συνέπειες της ανεργίας είναι τεράστιες, καθώς αφορούν τόσο την κοινωνία, όσο και την οικονομία. Η φτώχεια αποτελεί την πρώτη συνέπεια που γίνεται φανερή. Η ανεργία πιέζει προς τα κάτω τους μισθούς των εργαζομένων, οι οποίοι δέχονται να εργαστούν με μικρότερη αμοιβή αρκεί να μην μείνουν άνεργοι. Ακόμη, δημιουργεί προβλήματα στα ασφαλιστικά ταμεία που δίνουν συντάξεις και έξοδα περίθαλψης. Όσο λιγότεροι είναι οι εργαζόμενοι τόσο λιγότερες είναι οι εισφορές προς τα ταμεία. Τέλος, καταστρέφει το εργατικό δυναμικό της χώρας. Νέοι άνθρωποι, με σπουδές και ικανότητες, αντί να προσφέρουν στο κοινωνικό σύνολο και να αυξήσουν τον πλούτο της χώρας τους αναγκάζονται να ζουν στο περιθώριο της κοινωνίας.

4. α. Τι μπορείτε να κάνετε, αν αντιληφθείτε ότι κάποιος συμμαθητής σας είναι θύμα ενδοσχολικής βίας; Γιατί είναι σημαντικό να αντιδράσετε εσείς;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Σε περίπτωση που αντιληφθώ ότι κάποιος συμμαθητής μου είναι θύμα ενδοσχολικής βίας, θα αντιδράσω αμέσως. Αρχικά, θα προσπαθήσω να τον

προστατεύσω και να τον υπερασπιστώ, ώστε να καταλάβουν οι θύτες ότι δεν είναι σωστό αυτό που κάνουν, αλλά και ο ίδιος ότι δεν αξίζει αυτή τη συμπεριφορά και κυρίως ότι δεν είναι μόνος του. Αν η συμπεριφορά αυτή συνεχίσει, τότε θα ενημερώσω τους καθηγητές, αλλά και τους γονείς τόσο του συμμαθητή μου που βιώνει την ενδοσχολική βία, όσο και αυτών που την προκαλούν.

Η δικής μου αντίδραση, αλλά και η αντίδραση όλων των άλλων συμμαθητών μας είναι πολύ σημαντική, καθώς τα άτομα που βιώνουν ενδοσχολική βία δεν ενημερώνουν κανέναν. Κλείνονται στον εαυτό τους και δεν ζητούν τη βοήθεια ούτε των φίλων τους ούτε των γονιών τους γιατί ντρέπονται. Έτσι, οι θύτες συνεχίζουν τη βίαιη συμπεριφορά και η κατάσταση με τον καιρό επιδεινώνεται.

β. Πώς μπορεί να αντιμετωπιστεί η βία;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Η αντιμετώπιση της βίας επικεντρώνεται στην εκπαίδευση, αλλά και στο ξεκάθαρο πλαίσιο των επιπτώσεων. Οι νέοι άνθρωποι είναι σημαντικό να κοινωνικοποιηθούν και να εκπαιδευθούν στη λογική του ότι η βία είναι αποτρόπαια και δεν λύνει κανένα προσωπικό ή κοινωνικό πρόβλημα. Ακόμη, οι βίαιες συμπεριφορές εκδηλώνονται διαρκώς, όταν δεν αναφέρονται στις διωκτικές αρχές και δεν τιμωρούνται. Γι' αυτό, πρέπει να γίνει ξεκάθαρο το πλαίσιο των επιπτώσεων μιας βίαιης πράξης.

5. Τι είναι το δημόσιο χρέος και πώς μπορεί να αντιμετωπιστεί;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Δημόσιο χρέος είναι τα ποσά που χρωστάει το κράτος. Προκειμένου να αντιμετωπισθεί το πρόβλημα του δημόσιου χρέους χρειάζεται να αναπτυχθεί η οικονομία, να αυξήσει τις εξαγωγές της, να μειώσει τις εισαγωγές και να αναπτυχθεί χωρίς την ανάγκη δανεισμού ποσών, στα οποία δεν θα μπορεί να αντεπεξέλθει. Ακόμη, είναι απαραίτητο να δημιουργηθεί πλεόνασμα. Αυτό προϋποθέτει καλή διαχείριση των δημόσιων οικονομικών και ανάπτυξη της οικονομίας.

6. Με ποιον τρόπο η ανάγκη για εκπαίδευση και σπουδές συντελεί στην υπογεννητικότητα;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Η εκπαίδευση διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στο πρόβλημα της υπογεννητικότητας τόσο όσον αφορά την εκπαίδευση του ζευγαριού, όσο και όσον αφορά την εκπαίδευση του παιδιού. Από τη μία μεριά, τα νέα ζευγάρια πρέπει να σπουδάσουν, να κάνουν εξειδικεύσεις και επιμορφώσεις προκειμένου να σταθούν με αξιώσεις στην αγορά εργασίας. Όλα αυτά απαιτούν χρόνο με αποτέλεσμα η γέννηση και η ανατροφή ενός παιδιού να παραπέμπεται διαρκώς στο μέλλον. Από την άλλη μεριά, η μόρφωση ενός παιδιού απαιτεί σήμερα χρόνο, κόπο και χρήματα από την πλευρά της οικογένειας. Η εκμάθηση ξένων γλωσσών, οι προπτυχιακές και μεταπτυχιακές σπουδές είναι μια μεγάλη επένδυση. Γι' αυτό οι οικογένειες προτιμούν να κάνουν ένα ή δύο παιδιά, καθώς δεν μπορούν να επενδύσουν στην εκπαίδευση περισσότερων.

7. Τι είναι ο θεσμός της αντιπαροχής;

Προτεινόμενη Απάντηση:

Ο θεσμός της αντιπαροχής χρησιμοποιήθηκε μετά τη δεκαετία του 1950, προκειμένου να δώσει λύση στο στεγαστικό πρόβλημα των πληθυσμών που συνέρεαν στην Αθήνα. Ο ιδιοκτήτης ενός οικοπέδου το έδινε «αντιπαροχή» σε κάποιον εργολάβο προκειμένου πάνω στο οικόπεδο να χτιστεί πολυκατοικία. Από την πολυκατοικία, ο ιδιοκτήτης του οικοπέδου έπαιρνε ως αμοιβή για την παραχώρηση της γης το 30% περίπου των διαμερισμάτων.

ΤΕΛΟΣ

